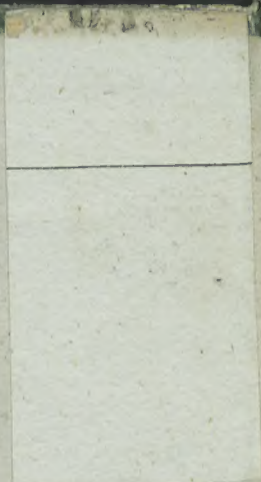
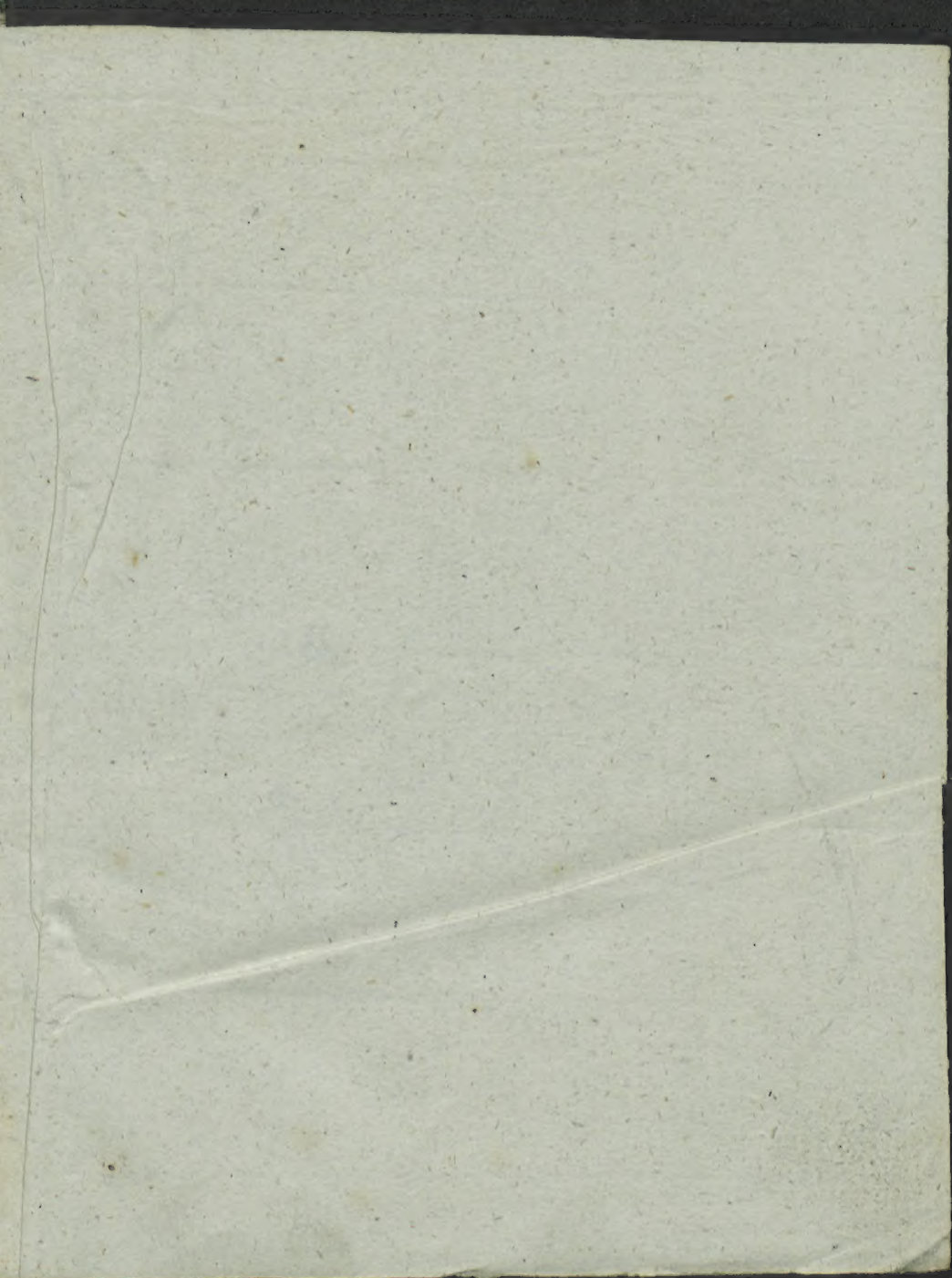

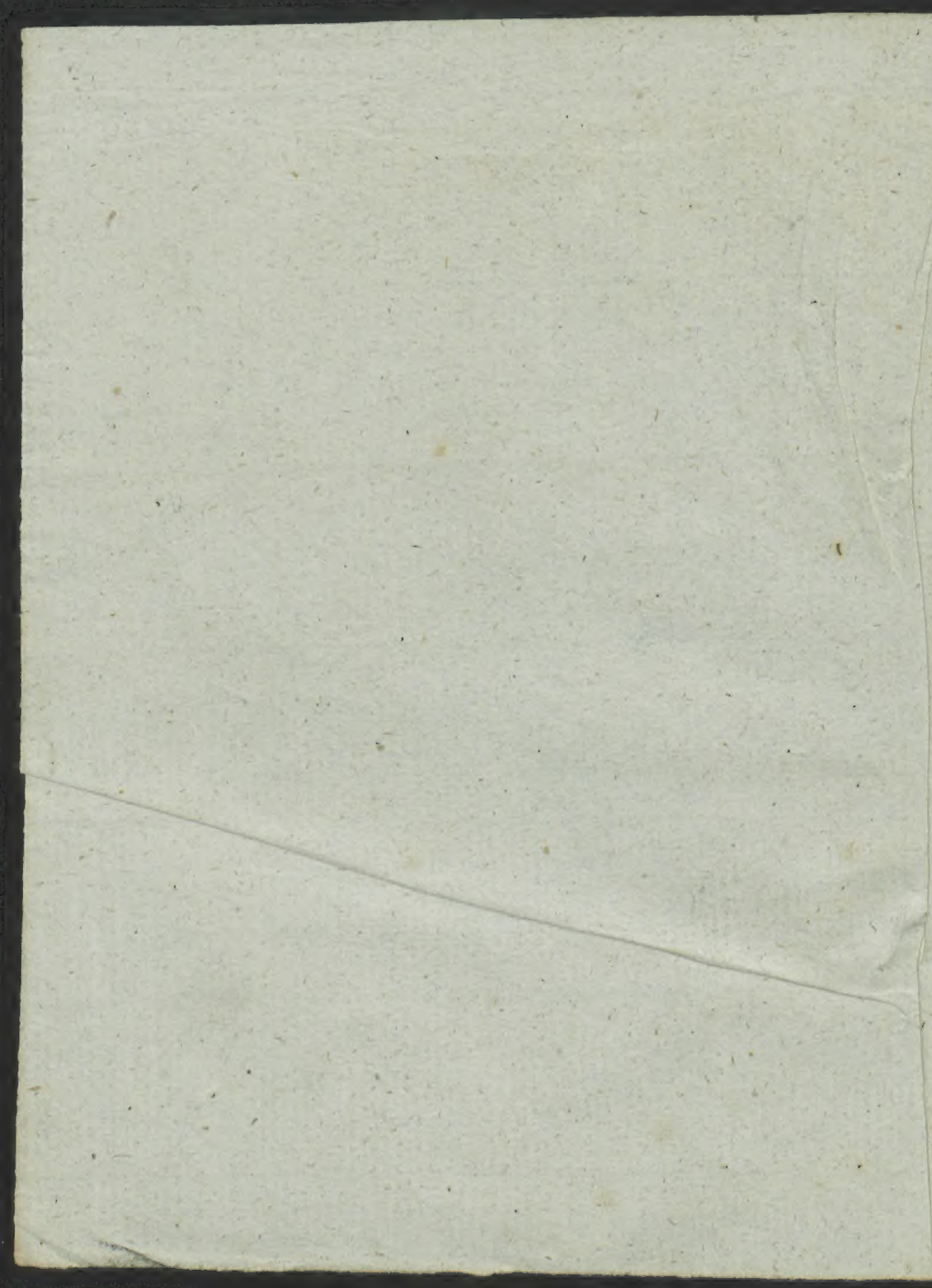
BIBLIOTEKA

Zakl. Nar. im. Ossolińskich

XVII 1.020

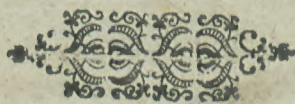
Nodus Gordius

SEV

DE VOCATIONE
MINISTRORVM
DISPUTATIO.

In qua decem demonstrationibus ostenditur
Ministros Euangelicos non esse
veros verbi Dei & Sacramen-
torum ministros.

*A P. MARTINO SMIGLECIO Societatis IESV,
S. Theologiae Doctore.*

Superiorum permissu.

CRACOVIAE,

*In Officina Andrea Petricouij Typographi Regij.
Anno Domini, M. DC IX.*

15.883

XIV - 1020 - IV

DE MONSTRATIONES DECEM

*quibus ostenditur Ministros Evangelicos
non esse veros verbi Dei & Sacramen-
torum ministros.*

PRIMA DEMONSTRATIO.

*Quicumque non est legitime vocatus & missus, non potest esse legi-
timus Evangelij minister.*

*Ministri Evangelici non sunt legitime vocati & missi:
Non sunt igitur legitimi Evangelij ministri.*

SECUNDA DEMONSTRATIO.

*Veri & legitimi ministri rite ordinari & consecrari debent.
Ministri Evangelici non sunt rite ordinati & consecrati:
Non sunt igitur legitimi ministri Evangelij.*

TERTIA DEMONSTRATIO.

*Quicumque potestate remittendi & retinendi peccata carent, non sunt
legitimi Evangelij ministri.*

*Ministri Evangelici carent huiusmodi potestate:
Non sunt igitur legitimi Evangelij ministri.*

QUARTA DEMONSTRATIO.

*Ministri legitimi sunt Sacerdotes offerentes Deo sacrificium.
Ministri Evangelici non offerunt Deo sacrificium Novi Testamenti:
Ergo non sunt ministri legitimi Novi Testamenti.*

QVINTA DEMONSTRATIO.

*Christus suis ministris dedit potestatem conficiendi Sacramentum
Corporis & Sanguinis sui.
Hanc potestatem nec habent, nec agnoscunt Ministri Evangelici:
Non sunt igitur veri Christi ministri.*

SEXTA DEMONSTRATIO.

*Legitimi ministri sunt dispensatores Sacramentorum.
Ministri Evangelici nō sunt dispēatores sed dissipatores Sacramentorum:
Non sunt igitur legitimi ministri.*

SEPTIMA DEMONSTRATIO.

*Ministri veri sunt Ecclesia Catholica ministri.
Ministri Evangelici non sunt Ecclesia Catholica ministri:
Ergo non sunt veri ministri.*

OCTAVA DEMONSTRATIO.

*Ministri legitimi sunt veri verbi Dei ministri.
Ministri Evangelici non sunt veri verbi Dei ministri:
Non sunt igitur legitimi ministri.*

NONA DEMONSTRATIO.

*Ministri Evangelij fructum adferunt Euangelio dignum, hoc est,
vitæ sanctimoniam.
Hunc fructum non adferunt Ministri Evangelici:
Ergo non sunt veri Evangelij ministri.*

DECIMA DEMONSTRATIO.

*Ministris veris DEVS cooperatur, & sermonem confirmat sequen-
tibus signis.
Ministris Evangelicis nunquam est cooperatus DEVS, neq. ser-
monem eorum confirmavit sequentibus signis:
Non sunt igitur veri ministri.*

NODVS

NODVS GORDIVS

Seu

De vocatione Ministrorum disputatio.

*In qua decem demonstrationibus ostenditur Mi-
nistros Euangelicos, non esse veros verbi
Dei & Sacramentorum mi-
nistros.*

C A P V T I.

*Disputationem de vocatione Ministrorum maximè neces-
sariam esse.*

Odum Gordium iurè dixerim esse eam, quæ de voca-
tione Ministrorum est, disputationem. Nam si semel
cum nodum Euangelici dissoluere possent, facile finis
imponeretur omnibus de Religione disputationibus.

Quorum enim tot clamores excitantur de Missa, de v-
traq; specie, de imaginibus, de Sanctorum inuocatio-
ne, de Purgatorio, & aliis fidei nostræ articulis? Statuatur semel, an qui
hæc docent, sint veri Christi & Ecclesiæ Ministri, nec ne? & simul sta-
tuetur doctrinam eorum esse veram, vel falsam. Veri enim Ecclesiæ Mi-
nistri falsam doctrinam docere non possunt, cum Deus non nisi per Mi-
nistros à se constitutos nos doceat, & nobis loquatur: illos constituit

*Inscriptio
libri expli-
catur.*

*Vari Mini-
stros falsa no
docent.*

Pastores & Doctores ad consumationem Sanctorum in opus ministerii, donec occu-
ramus omnes in unitatem fidei & agnitionis filii Dei. Illos posuit regere Ecclesiam

*Eph. 4. v. 12.
Actor: 20.
v. 28.*

Dei, quam acquisiuit sanguine suo: illis obediendum præcepit, ita, vt nisi quis
eos audierit, habendus sit sicut Ethnicus & Publicanus. Nomine enim Eccle-
siæ Prælatos & Ministros Ecclesiæ eo loco intelligi omnes fatentur. qui
bus etiam ibidem dicitur: Quæcumq; alligaueritis super terram, erunt ligata

*Matth: 18.
v. 17.*

& in cælis:

Et in cælis: & quæcunq; solueritis super terram, erunt soluta & in cælis. Quare si veri Ministri falsum docere possent, Deo ipsi ea falsitas tribueretur, cum per illos nobis loquatur DEVS: & velit, vt *verbum illorum, non vt verbum hominum, sed vt verè est verbum Dei, accipiamus.* Et: *Qui vos audit, me audit: qui vos spernit, me spernit.* Quare Paulus non dubitat dicere: Pro Christo legatione fungimur tanquam Deo exhortante per nos: nempe DEVS ponit verba sua in ore hominum, & ore ac verbis hominum nobis loquitur; certosq; nos reddit, vt quam illorum dictis fidem adhibuerimus, sibi ipsi ac Christo fidem nos adhibere, nobis persuadeamus.

1. Cor: 12.
v. 29.

Noluit Ecclesiam suam instituere Christus, vt omnes in ea essent Doctores & Pastores. sed quosdam posuit Doctores, alios voluit esse discipulos: quosdam dedit Pastores, alios voluit esse oues Pastoribus suis subiectas & obedientes. quod certè constare non posset, si à Doctoribus & Pastoribus suis decipi, & in errorem induci possent. neq; enim eorum iudicio & imperio securè quis acquiescet, quos cogitat fallere posse. Quare si eam fidei regulam sequamur, vt veris Christi & Ecclesiæ Ministris fidem certam adhibeamus, faciliè intelligemus, verum esse, quicquid veri Dei & Ecclesiæ Ministri docent. siue doceant Missam, siue Sanctorum inuocationem, siue imaginum vsum, siue quæuis alia dogmata de quibus hodie inter nos & Hæreticos controuertitur: & sic breui compendio de omnibus controuersis disputabimus, si de vocatione Ministrorum disputationem instituerimus; eoq; solo responso ignea tela aduersariorum extinguemus, si illos non legitimos Ministros Ecclesiæ demonstrauerimus, quibus pro inde docentibus non sit fides adhibenda. Ex altera verò parte Ecclesiæ Catholicæ Ministros vera docere de Sacramentis, Sanctorum & imaginum cultu, remissione peccatorum, eò quòd sint veri & legitimi Dei & Ecclesiæ Ministri.

Propositio
libri.

Decem igitur demonstrationes adferemus, quibus sicut clarissimè ostenditur Ministros Euangelicos non esse veros & legitimos ministros: ita Catholicos Ministros veros esse atq; legitimos. Porro hæ demonstrationes non ducentur ex rebus æquè magis incertis, vt aduersarii facere sat ineptè & insulse solent. interrogati enim an sint veri Ministri? respondent: ita. siquidem verum Dei verbum doceant, quod æquè incertum est ac illud, an sint ipsi veri Ministri. & qui illos negat esse veros Ministros, negabit pari ratione eos esse veri verbi Dei doctores. Vnde & disputationis status non seruat, cum transitur à materia in materia: & cum

& cùm disputatio instituitur de vocatione Ministrorum, carelieta, disputatur de verbi Dei vera intelligentia. quod quid aliud est, quàm declinare à proposita & suscepta materia disputationem, & aliò se transferre? Vt igitur intra terminos propositæ disputationis maneamus, inuestigare debemus veros Ministros ex propriis ipsorum notis in scriptura traditis, & ex propria eorum officii ratione. Verbi causa. Ministros legitimos scriptura vult esse à Deo vocatos, ritè ordinatos, potestate multiplici præditos ad remittenda peccata, ad Sacramenta ad ministranda, ad Sacrificium offerendum, ad prædicandum Dei verbum: Vult præterea esse Ministros non cuiusvis Ecclesiæ, sed illius duntaxat quam Christus ædificauit supra petram, cuiq; Spiritum veritatis promisit vt maneret in ea in æternum. Præterea ex fructibus eorum eos esse cognoscendos dicit. qui fructus præcipuè est sanctitas & integritas vitæ. Miracula deniq; sunt cœlestia de ministris testimonia. Ex his igitur tanquam ex propriis deriuanda erit controuersia, Catholicinè an Evangelici Ministri sint veri ac legitimi?

*Ex de Mini-
strorum sine
investigandi,
& unde
proposita
controuer-
sia sit deducenda.*

PRIMA DEMONSTRATIO.

Quicumque non est legitime vocatus & missus, non potest esse legitimus Euangelij minister.

Ministri Euangelici non sunt legitime vocati & missi:

Non sunt igitur legitimi Euangelij ministri.

CAPVT II.

Nullum legitimum Euangelij Ministrum dici posse, qui non sit à DEO vocatus & missus.

Prima & præcipua Ministrorum nota est, diuina vocatio, electio, missio, quam tanti facit commendatq; scriptura, vt nemo qui à Deo vocatus non fuerit, in Ministrorum numero & ordine censeri debeat. Sunt tria illustria loca quæ id docent.

*Verorum
Ministro-
rum voca-
tio ex scri-
ptura.*

Primus dicitur.

Hebræi: 5. Primus est Aaron. *Non enim sibi honorem, sed qui vocatur à Deo* inquam Aaron. & Christus in hoc semetipsum clarificauit ut Pontifex fieret, sed qui vocatus est ad eum: Filius meus es tu, ego hodie genui te. quemadmodum & in alio locodicit: Tu es Sacerdos æternum, secundum ordinem Melchisedech. At semat hic Apostolus, neminem sibi (hoc est propria autoritate) posse assumere honorem & officium Ecclesiasticum, nisi fuerit vocatus, non quomocumque, sed ad eum modum quo Aaron. Legimus autem Aaron iussu & mandato Dei à Moysè consecratum & constitutum Sacerdotem esse, ab eoq; potestatem omnem, in his quæ sunt ad Deum, accepisse. quasi nescias sit ea quæ Dei sunt, in populo Dei tractare nisi iussu, imperio, & mandato Dei. At longè maius & illustrius est Christi ipsius exemplum. Si enim iscum Deus esset, & Dei veri filius, noluit seipsum clarificare ut Pontifex heret, sed à Patre clarificari debuit, & testimonium suæ vocationis accipere; quanto minus id conuenire potest aliis Ministris, nisi diuino testimonio suam vocationem ostendant. Quam etiam ob causam Christus dicere non dubitauit, Iudæos peccatū non habituros fuisse, si ipsi non crederent, nisi opera admiranda, quæ nemo alius fecit, fecisset. Si opera, inquit, non fecissim in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent. Quod si Christus verus Dei filius sine miraculis credi sibi noluit, neq; quenquam ad credendum sibi obligare: multo minus aliis diuinam vocationem ore crepantibus, fides adhiberi debet, nisi certum aliquod eius rei testimonium ostendant.

Alter locus est ad Rō: *Quomodo verò prædicabunt, nisi mittantur, sicut scriptum est: Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem, euangelizantium bona.* & ὁὐντων est Apostolo, ut quis prædicandi officium assumat, nisi sit legitimè missus. Quomodo, inquit, prædicabunt? ac si diceret: non potest id villo modo fieri, estq; impossibile. Quod si tantus Apostolus, modum non inueniebat quo id fieri posset; quis alius inueniet? Neq; verò id nudè solum asseruit, (quod satis esset) verum etiam testimonio scripturæ ex Isaia adducto, confirmauit. sicut inquit, scriptum est: *Quàm speciosi pedes euangelizantium pacem.* Nimirum pulchri gressus & speciosi pedes eorum sunt, qui veniunt ordinatè, & legitimè missi; eorum verò pedes nunquam speciosi erunt, qui currunt licet non sint missi. Pulchrum enim semper est ordinem obseruare, superioribus potestatibus obedire, & ab iis potestatem in se deriuatam habere.

Jerem: 23. Tertius locus est apud Ieremiam: *Non mittebam Prophetas, & ipsi cur-*
 21. *rebant,*

rebant, non loquebar ad eos, & ipsi prophetabant. Conqueritur hoc loco Deus de Prophetis non missis, caputq; querimoniarum in eo solum constituit, quod non missi à Deo, cucurrerint & prophetarint, & officium sibi assumpserint, quod Deus illis non imposuit. Ideoq; gravissimè illis comminatur: Ecce inquit, ego cibabo eos absinthio, & potabo eos felle. Quam pœnam procul dubio nullus effugiet, qui seipsum intruserit in Ministri officium, Diuina vocatione prætermissa.

Potest idem ratione quoq; explicari. Omnium enim opinione grauius delinquere is censetur, qui alienum officium, maximè verò publicum sibi usurpat. Nam & Magistratui, cuius est officia constituere, graue insert iniuriam, & populo, quem in re non leuis momēti decipit. Quod tantò grauius censeri debet, cum in rebus non quibuscunq;, sed ad salutem ipsam spectantibus contingit deceptio. Certè si quis legati officium, quasi à Principe missus esset, sibi sumeret, non solum nihil sua legatione efficeret quod ratum & validum esset; sed etiam gravissimè puniretur. At qui Ministri teste Apostolo, sunt legati Dei, qui pro Christo legatione ad homines funguntur, tanquam Deo exhortante per illos. Gravissimū igitur scelus est cum Dei & hominum iniuria coniunctū, ministerium & legationem salutis assumere, citra Dei electionem & vocationem.

Adde quod sicut in ore eorum, quos vocat & mittit Deus, Spiritus sanctus insidet, & ore eorum loquitur, iuxta illud Christi promissum: Non vos estis qui loquimini, sed Spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Et: Spiritu S. inspirati loquuti sunt sancti Dei homines. ita vicissim in ore Ministrorum, qui à Deo missi non sunt, insidet spiritus mendacii, iuxta illam visionem Eliæ, de qua 3. Reg: 24. vbi spiritus mendax ad decipiendum Achab, accepta à Deo potestate, ait: Egrediar, & ero spiritus mendax in ore omnium Prophetarum eius. Et dicit Dominus: decipies & præualebis, egredere, & fac ita. Procul dubio enim prophetæ Achab, non erant à Domino missi; neq; Dominus posuit verbum in ore ipsorum, ideo spiritus malus occupauit os illorum ad decipiendum verbis mendacij.

Jerem: 43.
v. 11.

Idem probatur ratione.

2. Cor: 5.
v. 20.

Matt: 10.
v. 20.

3. Reg: 24.
v. 12.

CAPVT III.

Ministri Euangelici non sunt immediatè à Deo missi.

CV M satis constat, sine vocatione & missione Diuina nullum posse esse legitimum Ministrum: videamus an Ministri Euangelici
B
suam

Missio duplex.

suam vocationem & missionem ostendere possint. Ac in primis missio in sacris literis duplex inuenitur. altera immediata; cum quis immediate à Deo mittitur: altera mediata; cum quis mittitur ab his qui à Deo missi sunt, seu à Pastoribus Ecclesiæ ordinariis. Illa dicitur missio extraordinaria; hæc ordinaria. Deus enim ordinariè homines per homines gubernat; Ecclesiam per suos Pastores & Episcopos. Dicant igitur Ministri Euangelici, num immediate à Deo sint missi, vel mediate? Si dicant immediate se missos à Deo: producant diuinum testimonium. Nam neq; Deus quempiam misit vnquam sine publico testimonio: neq; in re tam graui nudis verbis cuiusquam æquum est fidem adhibere; præsertim in tanta multitudine falforum Ministrorum, qui omnes se à Deo missos iactitant.

Deus nullum immediate misit sine publico testimonio.
Exod: 4.
y. 1.

Porro Deum, nullum misisse immediate sine publico testimonio, manifestum est exemplis noui ac veteris Testamenti. Cum enim Moysen ad populum suum mitteret, Moysesq; diceret ad Dominum: *Non credent mihi, neq; audient vocem meam, sed dicent: Non apparuit tibi Dominus:* Dominus dedit illi in testimonium virgam, quam cum proiiceret, vertebatur in serpentem, cum resumeret, vertebatur in virgam: eaq; virga Moyses plurima deinceps miracula patrauit. Prophetæ cum mitterentur, spiritus prophetiæ datus est illis in testimonium, quo futura prædicebant: & multa præterea miracula diuina potestate faciebant. Ioannem Baptistam cum vti Christi præcursores & prænuncium Deus mitteret, multis quæ in eius natiuitate acciderunt miraculis illustrauit; vt omnes mirarentur & dicerent: *Quis putas puer iste erit, quia manus Dei erat cum illo?* Et quamuis ille deinde miraculum nullum fecisse legatur: vita tamen ipsius Angelica tam sanctè, & laudabiliter acta, fuit vnum magnum miraculum: ita, vt ob hanc sanctitatis opinionem crediderint multi, vel saltem suspicati fuerint, ipsum esse Christum & Messiam. De Christo paulò ante diximus, quòd non solum publicum de cælo testimonium à Patre habuit in Baptismo & Transfiguratione: sed etiam plurimis miraculis suam missionem comprobauit. Et quidem dixit: *Si non facio opera Patris mei, nolite credere mihi: si autem facio, & si mihi non vultis credere, operibus credite.* Et: *Si opera non fecissem in eis, quæ nemo alius fecit, peccatum non haberent.* Deniq; Christus mittens Apostolos in mundum, dedit illis virtutem miracula faciendi. Domino cooperante, & sermonem confirman-
sequentibus signis, vt non esset prædicatio illorum in persuasibilibus humana sapientia verbis, sed in ostensione spiritus & virtutis.

Ioan: 10.
y. 37.
Ioan: 15.
y. 24.
Mar: 16.
y. 24.
1. Cor: 2.
y. 4.

Verùm quamuis tot exempla deessent, res ipsa loquitur in re tanti momenti quæ Religionem concernit & salutem nostram: non posse nec debere cuius fidem faciliè adhiberi, dicenti se à Deo missum esse. Dicunt enim hoc idem omnes Hæretici: dicunt Ariani Calvinistis se à Deo missos esse: nunquid illis fidem habebunt? nunquid à Caluino ad Arium se transferent? Quare nec illis credendum erit, nisi quod dicunt, probauerint diuino aliquo testimonio. Sanè filij huius sæculi sunt prudentiores filij lucis in generatione sua. Si quis enim veniat in ciuitatem, vt in ea Magistratum gerat, aut bona ciuitatis illius vsurpet: ante omnia requiruntur ab eo literæ Regiæ, diploma priuilegii, quod etiam diligenter excutitur & examinatur. At in ea re, in qua salutis cardo vertitur, si veniat Minister Euangelicus fidei antiquæ doctrinam & Sacramenta euerrens; neq; quæritur an sit legitimè missus: neq; si asserat se à Deo missum, alia probatio exigitur: sed simplicibus verbis, veluti diuino oraculo creditur; & quam temeritatem nullus in rebus ciuilibus admitteret, ea in re omnium grauissima passim à plerisq; admittitur.

At inquit, Ministros Euangelicos probare se à Deo missos, quia prædicant verè verbum Dei, & reiiciunt quæ sunt verbo Dei contraria. Verùm isti peruertunt regulam Apostoli: Non enim ex prædicatione missio, sed ex missione prædicationi probanda esset. Disertè enim Paulus asserit: *Quomodo prædicabunt, nisi mittantur?* Prius est mitti, quàm prædicare: & qui legitimè non est missus, non potest prædicandi munus assumere; vt ideo prædicationis eius suspecta esse debeat, qui prædicat cum nõ sit à Deo missus. Deinde dum ita se tuentur, vnum incertum probant ex alio magis incerto, quod est ineptissimum probationis genus. Incertum enim est, Ministros Euangelicos esse missos: at longè incertius est, quòd verum Dei verbum prædicent: cum certum sit ex scripturis, eum qui missus non est, non prædicare legitimè verbum Dei. Quare cum signum debeat esse certius re illa cuius est signum: prædicationis non potest esse signum missionis. Prædicationis enim legitima à legitima missione dependet. Vnde in hac probatione admittitur quædam petitio principii: cum id pro ratione adfertur quod ipsum est in controuersia. Magis enim & præcipuè est in controuersia, an Ministri verè prædicent verbum Dei: vt enim hoc sciamus, quærimus an sint legitimè missi. Non igitur ex prædicatione rectè demonstratur missio: sed ex missione prædicationis.

Non facile credendum est ijs qui dicunt se missos esse à Deo.

Occurrit obiectio.

Prædicationis non potest esse signum missionis.

*Scripturæ
interpretari
non est
cuiusvis.*

Deniq; in hac probatione offertur ratio, de qua populus, & ij qui salutis remedium forte quærent, iudicium terre nullo modo possunt. Scriptura enim propria interpretatione non fit, vt docet Petrus, & cum in scripturarum interpretatione sint tot hominum iudicia quot capita: nullo modo fidelibus constare poterit, quæ potissimum interpretatio sit vera: nisi prius constet eum, qui illam interpretatur, esse à Deo missam. Quare prouocare ad scripturarum interpretationem, est populo & singulis de plebe deferre iudicium de scripturis, & earum vera intelligentia, quod est omnium errorum seminarium. Quod si necdum aduertant aduersarii, quàm sit infirma hac probatio: reputent apud se, Arianos simili ratione probare posse se esse à Deo missos: quia nimirum verum Dei verbum prædicant. Quam probationem cum non suscipiant Calvinistæ ab Arianis afferri solitam: neq; Catholicos æquum est admittere à Calvinistis.

C A P V T III.

Philippi Mornei refellitur responsio.

*Mornei rationes cur
miracula à Ministris
Euangelicis requiri
non debeant.*

Philippus Mornens Gallus in suo tractatu de Ecclesia ait, non exigenda esse à Ministris Euangelicis miracula: tum quia non nouam Religionem inducunt, sed antiquam restaurant & reformant; tum quia Sathanas à Christo Domino exigebat miraculum. *Si filius Dei es, mitte te deorsum:* cui Christus non miraculo satisfecit, sed ex scripturis respondit: *Scriptum est, non tentabis Dominum Deum tuum.* Phariseis etiam, cum eiicerentur è templo, interrogantibus, *in qua potestate hac faceret,* respondit ex scriptura: *Domus mea, domus orationis vocabitur.*

*Refellitur
Mornei præ
missa ratio
Reformare
religionem
nemo potest
nisi doceat
à Deo.*

Sed errat Morneus. Nam satis manifestè ex scripturis ostendimus, neminem posse sibi honorem assumere, nisi qui vocatus sit tanquam Aaton, neminem posse prædicare, nisi qui mittatur. Quare ne ad reformandam quidem Religionem posse sibi quenquam usurpare potestatem, nisi qui vocatus sit à Deo & missus. Nunquid si hoc licentia semel concedatur vnicuique reformandi ad libitum Religionem, non emergent subito innumeri reformatores, qui vti variis heresibus imbuti erunt: ita varias inducere reformationes molientur. Velint Arianæ reformare Calvinistas, certè Calvinistæ debebunt talibus reformatibus obedire, si ad reformandum non e topas speciali vocatione & missione diuina. Quare
necessa-

neccessario fatendum est, si quis se dicat esse a Deo missum ad reformandum, debere proferre miracula, vel alia de cœlo testimonia: neq; æquū est in re tanti momenti, nudis tantū cuiusq; verbis fidem adhibere. Cū enim multi veteratores & Hæretici sub specie reformationis deformare Ecclesiam possint, & corrumpere potiùs quàm instaurare, inficere magis quàm repurgare: quis non videt ad reformandam Religionem opus esse diuino testimonio?

Nam et si ordinarij Pastores cū Ecclesiam, ad quam regendam à Spiritu sancto positi sunt, pro ratione sui officij & potestate ordinaria reformare volunt, non debent exhibere miracula, nec interrogari in qua potestate hæc faciunt, cū constet illos esse magistratum legitimū diuina ordinatione ad regendam Ecclesiam institutum: quomodo Helcias sacerdos sub Iosia rege, librum legis restituit, & idola ex templo prostragauit: Esdras quoque populo Babylone reuerso, cultū Dei restituit nullo nouo miraculo facto, sed ordinaria qua p̄ditus erat potestate: tamen si ij qui non sunt ordinarij Pastores, Ecclesiam reformare velint, debent omnino interrogari, in qua potestate hæc faciunt. Et cū potestatem ordinariam non habeant, ostendant extraordinariam testimonio aliquo diuino, vel miraculo. Nā id faciant, manifestum erit iudiciū, istos reformatores esse deformatores, & corruptores veræ Religionis, Angelos Sathanæ, transfigurantes se in Angelos lucis. Certè si in Republica priuatus aliquis hanc Prouinciā reformandi sibi assumeret, eamq; ob causam legitimū Magistratum oppugnaret, ab eius obedientia subditos auerteret, nouas leges antiquis sublati conderet: nonne omnium iudicio talis, turbator pacis, communis & Reipublicæ hostis haberetur? Quid igitur Ministri eodem loco habendi sint, qui neq; à Deo missi, neq; ordinaria potestate p̄diti, sed merè priuati homines ad reformandam Religionem accedunt, & sub specie reformationis seditiones & bella ciuilia in Ecclesia Dei excitant, & homines ab obedientia suorum legumorum Pastorum, & ab antiqua mille sexcentorum annorum fide auertere conantur.

Deinde prudentes viri censent ad reformationem in Republica tum demum accedendum esse, quando mala quæ Respublica patitur, non alicuius dumtaxat (quod de seipso potest) iudicio, mala sunt, sed omnium consensione, ut uideatur quid fieri possit malū esse. At si qui eua-

*Ordinarij
pastores cū
reformant
Ecclesiam
cur non te-
neantur pro-
ferre mira-
cula, quod
teneantur fa-
cere extra-
ordinarij.*

*Ministri
sub specie
reformatio-
nis sunt tur-
batores pa-
cis cōmunis.*

*Hæretici ti-
tulo refor-
mationis ea
impugnant
quæ semper
in Ecclesia
bona fue-
runt.*

illi non Rempubicam reformare, sed nouis rebus de suo statu deturba-
re procul dubio volunt. Talis est causa Euangelicorum, qui sub specioso
titulo reformationis ea sibi oppugnanda acceperunt, quæ semper in Ec-
clesia Dei pro bonis sunt habita, quæq; ipsis testibus historicis Magde-
burgensibus, omnibus & singulis sæculis suos autores & propugnato-
res viros grauissimos atq; sanctissimos habuerunt, Missam dico, verita-
tem corporis Christi in Eucharistia, Sanctorum inuocationem, ignem
Purgatorium, & similia. Non possunt igitur reformationis colore suas
fraudes contegere: neq; quod in rebus ciuilibus à nullo magistratu to-
lerari posset; hoc istis in Ecclesiis licere debet.

*Pastores
Ecclesie
Catholicæ
in quo sese
reformatio-
nem nollit.
Non subito
ad reforma-
tionem se-
niendum
est.*

At inquit; Quid factò opus est cùm Episcopi & Pastores ordinarii
pro officio non reformant Respondemus, nihil factò opus esse domi-
nis Euangelicis, & omnino à tali reformatione abstinendum. Pastores
enim Ecclesiæ Catholicæ, non ideo reformationem Euangelicam nolūt,
quia nollent videre reformatam Ecclesiam: sed quia reformatio quam
urgent Euangelici, non est reformatio, sed deformatio, contraria verbo
Dei, doctrinæ, & traditioni Apostolorum, sensui & consensui Ecclesiæ
per hos mille sexcentos annos recepto. Neq; enim si quæcunq; alicui
videantur in Republica mala, statim ad reformationis remedium veni-
endum, sic enim innumeris perturbatoribus pateret via ad Rempubli-
cam reformationis prætextu perturbandam; semper enim inueniuntur
male sana capita, quibus multa non probantur, sed opus est vt mala sint
certò mala; quæq; non aliquibus tantum, sed omnibus mala esse videan-
tur; maximè iis qui ex officio Rempubicam gubernant, eiusq; incolumi-
tati prospiciunt.

*Refellit
Mornei se-
cundaria-
tio.*

Iam quod ait Morneus, Sathanæ exigenti à Christo miraculum dene-
gatum: miror sanè Morneum non intellexisse Christum non cuius
poscenti & tentanti debuisse miraculum edere, multò minus Dæmoni,
cùm non ad dæmones, sed ad homines fuerit missus, & hominibus nō
dæmonibus, miraculis suam missionem probare debuerit. Ex iure eti-
am habetur: Non legitime interroganti, non debetur legitimum res-
ponsum. Quare cùm Christum eiicientem de templo vendentes & e-
mentes, interrogarent Iudæi: *Quod signum ostendis nobis quare hæc facis?*
non est tergiuersatus Christus, sed dedit eis signum suæ resurrectionis:
Soluite, inquit, templum hoc, & in tribus diebus excitabo illud. Et interrogan-
tibus summis Sacerdotibus, Scribis, & Senioribus: *In qua potestate hæc
facis.*

facis, & quis dedit tibi hanc potestatem? proposuit & ipse illis interrogacionem de baptismo Ioannis: an esset de cælo, vel ex hominibus? qua interrogacione tacitè produxit testimonium de te Ioannis. Intelligebant enim Iudæi: si baptismus Ioannis de cælo erat, (vti negare non poterant) credendum esse Ioanni Christo, testimonium perhibenti. Quare etsi Christus Dæmoni miraculum exposcenti non edidit miraculum, tamen hominibus exposcentibus suæ missionis rationem, & miracula protulit, & alia de cælo testimonia. Deinde & illud considerare debuit Morneus, non debuisse Christum quouis loco, quauis occasione miracula edere ad probandam suam missionem, sed satis est quod suo tempore & loco ea ediderit. Addo, miracula sine necessitate poscere, est tentare Deum: tale fuit illud miraculum quod Dæmon à Christo exigebat, & ideo illud edere noluit, protulitq; scripturam, *Non tentabis Dominū Deum tuum.*

Sed pergit Morneus probare, frustra à Ministris Euangelicis expeti miracula, tum quia si Angelus è cælo nouum afferret Euangelium, stupendum esset miraculum, & tamen non esset ei fides adhibenda: tum quia si Euangelici faciant miracula, vel illis crederent Catholici, vel nō: si non crederent, frustra postulant miracula: si crederent: pari ratione crederent Antichristo instructo Sathanæ miraculis.

Respondeo, non frustra nos à Ministris exigere miracula, nempe non vt illis credamus, sed vt non credamus. Quia enim nulla miracula edere possunt; ideo nullam fidem merentur: nec habendi sunt tanquam homines à Deo missi, cū Deus nullum miserit sine miraculorum testimonio. Iam quod Apostolus ait, si Angelus de cælo nouum Euangelium adferret: non loquitur tanquam de re possibili, sed tanquam de re impossibili. Sicut ergo impossibile est, vt Angelus de cælo nouum Euangelium adferat: ita nullo modo fieri potest, vt Euangelium quod prædicatum est, sit falsum. Simili ratione cū petit, an si ederent miracula, fidem illorum doctrinæ haberemus, sermo est de re impossibili. Sicut enim impossibile est, vt ipsi edant miracula: ita impossibile est vt eorum doctrinæ fidem habeamus. Nam non solum nulli vnquam, qui certò Euangelici habentur, ediderunt miracula: sed neq; edere possunt. Deus enim non potest sibi esse contrarius: cumq; tot pro fide Catholica ediderit miracula; nulla potest pro Euangelicis edere. Antichristi verò miracula falsa & mendacia, quia permissurus est Deus: ideo præmonuit fideles tot ante sæculis, ne quenquam deciperent.

*Alia proponuntur
Mornei rationes.*

At quia

*Hæretico-
rum mira-
culum à
Morneo p
positū irri-
detur.*

At quia hæc Morneo non satisfaciunt, profert tandem pro Euangelicis miracula. Maximum, inquit, miraculum est, quod vnus Monachus (Lutherum intelligens) solo Dei verbo totum imperium Babylonicum à fundamentis concussit, & regna integra à Papæ tyrannide liberauit. Hoc, inquit, miracula omnia longissimo interuallo superat.

Ostendit sanè Morneus, quanta copia miraculorum abundant Ministri Euangelici, cum rem omnium absurdissimam & maximè omnibus Euangelicis pudendam miraculi loco producit. Eia igitur si hoc miraculum est, miraculum quoq; erit illud Arij, qui solo Dei verbo pestilentissimam contra Filium Dei hæresim in orbem Christianum inuexit; aut Mahumetis, qui tot nationibus suam sectam longè absurdissimam persuasit. Similia sunt aliorum quoq; hæresiarcharum miracula, non ad ædificationem, sed ad destructionem. Deinde, anne miraculū dici potest, vnus Monachus exeuellatus, qui fidem Deo datam & iuram violauit: qui virginem Monialem Deo dicatam, sacerdos ipse & solenni castitatis voto obstrictus, sacrilego matrimonio sibi copula uit: qui omnibus hominibus frena ad omnem libidinem laxauit; cum in sermone suo VVitembergensi non fuerit veritus dicere: Si non vult vxor, veniat ancilla: cum præcepta Dei esse seruata impossibilia, maximè verò præceptum Non concupisces, asseruit: cum opera pœnitentiæ nihil prodesse ad salutem; sed hypocritam hominem coram Deo facere; cætera verò opera bona omnia esse peccata mortalia & damnatione digna; & sexcenta alia absurdissima docuit: qui à dæmone Euangelium didicit, à quo post multiplicem de Missa disputationem, tandem victus est. Hic, inquam homo, non miraculum, sed horrendum monstrum & prodigium dici debet: scilicet talis Euangelij, talis Apostolus & Euangelista,

*Lutherus
cur nonnul-
la regna in
fecit.*

Iam verò quid mirabile videatur, quod nonnulla regna, & nonnullas Prouincias suis erroribus intecerit: mundo enim valde aridet Lutheranum Euangelium, quod totum carnale est & delicatum, quo diæiunia tollit, pœnitentias & afflictiones ridet, præcepta Dei seruata impossibilia docet, vota castitatis relaxat, ab obedientia legum quatuoruis homines per libertatem Euangelij liberat, & innumera alia quæ carni & sanguini placent, proponit. Si Lutherus prædicationem exemplo Ioannis, Christi, & Apostolorum à pœnitentia orsus fuisset: si arctam viam quæ ducit ad vitam docuisset: si castitatem seruandam, ieiunia, pœnitentiam

tentiam in cinere & cilicio, in fletu & planctu prædicasset, ad eaq; omnia, exemplo pœnitentiæ præiisset, sicut alter Ioannes Baptista, habens *vestitum depilis camelorum, & zonam pelliceam circa lumbos suos, non manducans neq; bibens*; verè magnum miraculum fecisset, si ad tale Euangelium homines conuertisset. At non Lutherani Euangelij sunt hæc miracula; nihilq; facilius est quàm destruere, & deteriora quæq; persuadere, ad quæ homines naturali quasi pondere satis ex se propendent.

Deniq; Morneus cùm gloriatur Lutherum verbo Dei Papæ imperium euertisse, quod ipsum prophetico quasi spiritu gloriabatur adhuc viuens Lutherus; *pestis eram viuens, moriens ero mors tua, Papa*: falso gloriatur. mentita enim est iniquitas sibi, & in ore prophetæ inuentum est mendacium. Non solum enim non euertit imperium Papæ Lutherus, nec viuens, nec moriens: sed etiam nullo vnquam tempore amplificatum est magis, quàm eo ipso quo Lutherus illud oppugnare aggressus est. Cùm enim Lutherus nonnullos à Christi vera fide auerteret, excitauit Deus sibi populum nouum in vtrq; India Orientis & Occidentis; vbi amplissima & potentissima regna ad Christi & Ecclesiæ Romanæ fidem accesserunt, & accedunt in dies magis, sacerdotum Catholicorum opera & laboribus. Quod si Lutherus tanto fidei propagandæ zelo tenebatur, cur se ad illas gentes non contulit cum suis Ministris? cur gentes atroces, barbaras, antropophagas, luce sui Euangelij non illustrauit? cur animam suam preciosorem tot hominum salute habuit? multum procul dubio nobis probasset suam doctrinam, si eam suo sanguine more Apostolorum cruentasset; sed blandum & carnale Euangelium adeo duram probationem non requirit.

*Lutherus
non euertit
imperium
Papæ.*

CAPVT V.

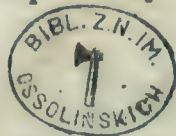
Vocationem & missionem ordinariam, Ministri Euangelici probare non possunt.

Quemadmodum Ministri Euangelici non possunt ostendere se esse à Deo immediatè missos: ita neq; mediatè, hoc est ab ordinarijs Pastoribus Ecclesiæ, quæ est missio ordinaria. Pastores enim & Episcopi positi à Spiritu sancto regere Ecclesiam Dei, cum potestate regendi, potestatem quoq; mittendi Ministros acceperunt: cùm hæc missio sit pars regiminis Ecclesiastici, & ad regendam Dei Ecclesiam multum pertineat. In primis igitur Christus misit Apostolos: sicut inquit, misit me

*Pastores
Ecclesia ha-
bent potesta-
tem mittendi
ministros*

Pater,

C

Pater, & ego mitto vos. Apostoli deinde miserunt alios, quos constituerunt in variis locis Episcopos & Pastores. Hi rursus alios ordinarunt successivè usq; ad nostra tempora.

*Illi possunt
mittere quo-
rum est regere
Eccelesi-
am Dei.*

Iam igitur ostendant Ministri Evangelici, à quibus hominibus, & qua potest ite præditis missi sunt; neq; enim cuiuscunq; est mittere, sed eorum duntaxat, quorum est regere Ecclesiam Dei, qui sunt Episcopi: tum quia missio, uti diximus, est pars quædam regiminis Ecclesiastici: tum quia missio Ministrorum non est quæcunq; missio, sed cum potestate spirituali ad officium spirituale exercendum. Quare qui nulla est potestate spirituali & Ecclesiastica præditus, mittere non potest. Nemo enim dat quod non habet: neq; potestatem spirituales quæ tota à Deo dependet, potestas mundana & secularis conferre potest: neq; alterum consecrare potest, is qui ipse non sit consecratus. Quam ob causam Magistratus civilis, aut populus creare Ministros non potest, cum potestate spirituali careat, neq; vlllo iure eam sibi à Deo concessam probare possit.

*Magistra-
tus civilis
& populus
quare mini-
stros non po-
tèst creare.
1. Pet. 2.
Osee 14.3.*

Meritoq; damnatur doctrina Lutheri, dicentis omnes fideles iure Evangelico sacerdotes esse, etiam feminas, etiam pueros, etiam cerdo- nes, laniones, carnifices. Nam etiamsi omnes fideles, teste Petro, sint spiritualiter *Sacerdotes, offerentes in cordibus suis spirituales hostias Deo.* Et: *Sacrificium laudis seu vitulos labiorum suorum:* tamen respectu officii & ministerii sacerdotalis, hoc est respectu prædicationis verbi, & administrati- onis Sacramentorum, & oblationis externi sacrificij, non sunt omnes

*Non omnes
fideles esse
sacerdotes.
Hebr. 5.*

Sacerdotes. Alias non esset opus (quod Paulus ait) *omnem Pontificem ex hominibus assumi, & pro hominibus constitui, ut offerat dona & sacrificia:* possetq; quilibet contra doctrinam Pauli, sibi sumere honorem ministerii, etiamsi non vocaretur à Deo sicut Aaron: frustra q; diversa ministeria essent à Spiritu sancto constituta in Ecclesia; quod tantoperè urget Apostolus. Sicut enim *in vno corpore omnia membra non eundem actum habent:* ita in corpore Ecclesiæ non omnes habent idem ministerium. Et sicut corpus non est vnum membrum, sed multa: ita & ministeria multa. *Nunquid omnes Apostoli? nunquid omnes Doctores?* quod si omnes Pastores, ubi erunt oves? si omnes Doctores, ubi erunt discipuli? si omnes Sacerdotes, ubi populus? Ibidem etiam docet Apostolus hæc ministeria & divisiones gratiarum & ministeriorum distribuere Spiritum sanctum, cui vult. Non igitur omnes sunt Ministri, sed quibus id datum

datum est à Spiritu sancto. Ex quo consequitur mittendi officium non spectare ad populum, nec ad quosvis fideles; sed ad solos Episcopos, ad quos solos spectat secundum scripturas regimen Ecclesiæ Dei. Sic Paulus tanquam Episcopus, constituit Titum & Thimotheum Episcopos, iisdemq; ut pari ratione alios constituerent, præcepit.

Proferant igitur Evangelici Ministri, à quibus Episcopis sunt missi, vel qui sint illi à quibus potestatem acceperunt ministrandi Sacramenta, prædicandi Dei verbum, & animas Christi sanguine redemptas regendi. Nam tantarum rerum administratio, sine legitima potestate fieri non debet. Usurpare verò potestatem sibi à nullo legitimè communicatam, est non solum grande scelus; verumetiam in ruinam & præiudicium plurimorum, qui miserè decipiuntur, putantes se à legitima potestate gubernari, cum omni fructu talis potestatis careant. Dicant à quibus duplicem illam potestatem, qua ministri officium continetur, acceperunt: potestatem inquam iurisdictionis & ordinis.

Respondent Evangelici, non ut aliquid dicant; sed ne nihil dicere videantur. Habere quoq; se suos Ministros & Superintendentes, à quibus tanquam à Pastoribus ordinariis vocantur, & mittuntur alij Ministri. Recte sanè. Verùm illi Superintendentes, à quo missi sunt? à quo potestatem regendi Ecclesiam, & alios mittendi, acceperunt? Hæc enim potestas cum sit spiritualis, & Spiritus sancti propria; non datur nisi ab iis, quos ipse Spiritus sanctus per legitimam ordinationem & consecrationem posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei. Vel igitur dicti Superintendentes à talibus Episcopis sunt ordinati & missi, vel non: Si negent: actum erit de vocatione & missione ipsorum: cum sine missione legitima, nullus possit esse legitimus Minister: tantundemq; sit à nullo mitti, & mitti ab eo, qui nec ipse missus sit, nec potestatem alios mittendi à Deo accepit. Si asserunt: probare non possunt. Nam omnes Ministri & Superintendentes Evangelici à Luthero acceperunt, qui non solum Episcopus non erat, sed etiam abnegatus Presbyter & Monachus. Et quamvis aliquando fuit legitimè vocatus & missus, cum Monachus & Concionator esset: tamen huic vocationi & missioni factus Apostata, renunciauit; & ab Ecclesia omni potestate priuatus fuit, per excommunicationem & ministerij ablationem. Habet enim Ecclesia potestatem ministros & mittendi, & reuocandi; & sicut potest ministris potestatem conferre: ita & auferre, prout ad bonum regimen

*Responsum
hæresicorū
ergetur.*

*Vocatio Lu-
theri &
missio.*

*Lutherum
per excom-
municatio-
nem priua-
tus est omni
potestate,*

animarum expedire iudicauerit. Deinde, vocatio & missio prior Lutheri consistebat in potestate sibi commissâ, non ad scripturas pervertendas, non ad hæreses disseminandas, sed ad verbū Dei secundum sensum & consensum Ecclesiæ Catholicæ, & totius Christianitatis prædicandum, & Sacramenta secundum ritum & consuetudinem Ecclesiæ Catholicæ administranda. Quod, quia ille non præstitit, vocationem suam deseruit, & potestate sibi commissâ non est functus in iis omnibus, quæ in gratiam Euangelicorum fecit. Quare sicut si legatus, præter potestatem sibi concessam à Principe, aliquid aliud audeat decernere, vel etiam iis, quæ sibi commissâ sunt, contraria faciat: is proculdubio non dicetur ad talia missus, neq; legati potestate in ea parte functus. Ita Lutherus, quia ad ea quæ fecit, nullam ab Ecclesia potestatem habuit: idè nullo modo in iis legati aut missi officio fungi censendus est, sed illud potius deseruisse, & illi renunciassè existimandus.

Mornei responsio.

Morneus respondet primos Ministros Euangelicos presbyteros fuisse Lutherum, Zuinglium, Oecolampadium, Bucerum: Presbyteros autem idem esse quod Episcopos, & potestatem manuum imponendarū habere. Quare eandem esse vocationem Ministrorum, quæ Catholicorum Sacerdotum: tam quoad ministerium verbi Dei & Sacramentorum, tam quoad aliorum ordinationem.

*Excusatur
& soluitur.*

Ita respondere solent, qui nil habent quod respondeant. Nullo enim modo satis est ad vocationem & missionem Diuinam, vt quis sit Presbyter. Aliàs si Presbyter omnes hæreses doceret, & omnes diuinas ordinationes euerteret, censeretur deberet vocatus & missus à Deo. Si ita res habet: Arius quoq; & omnes hæresiarchæ erant vocati & missi à Deo, siquidem omnes ferè fuerint presbyteri. Luce verò meridiana clariusest, vocationem diuinam non esse ad errores docendos; sed ad fidē veram prædicandam. Presbyteri quidem eo quòd Presbyteri sunt, habent potestatem ordinis, qua Sacramenta conficere secundum diuinam ordinationem possint: eamq; retinent etiam Hæretici & Apostatæ facti, (quamuis ea sine peccato vti non possint:) non habent tamen potestatem iurisdictionis, qua vt in fideles veluti in subditos possint, eosq; gubernare ac regere; nisi quatenus ab Ecclesia illis communicatur, hoc est ab Episcopis, quibus data est potestas regendi Ecclesiam Dei, quibusq; sub sunt non alii solū fideles, sed & Presbyteri.

Et sanè res ipsa loquitur, regimen omnium & singulorum fidelium
non

non spectare ad singulos Presbyteros: neq; singulis Presbyteris esse subiectos omnes per totum mundum fideles. Vnde & Petrus in sua Epist. ait: *Pascite qui in vobis est gregem*, non omnem inquit, sed *qui in vobis est*. Aliàs innumeri essent pastores & rectores earundem ouium: nempe tot, quot Presbyteri. Quod non solum bonam gubernationem non redderet; sed etiam confusionem & perturbationem pareret; quam semper secum affert plurius gubernatio. Et sanè si aduersarij nolunt totius mundi regimen concedere Petro & eius successoribus, quomodo id audebunt concedere omnibus & singulis Presbyteris? & si vnum Papam ferre non possunt, quomodo ferent tot Papas, quot Presbyteros?

Concludo igitur, Presbyteros eo quod Presbyteri sint, non habere potestatem iurisdictionis in fideles, nisi quatenus eis ab Ecclesia conceditur. Cumq; ad missionem requiratur præter potestatem ordinis, potestas etiam iurisdictionis; non satis est Lutherum Presbyterum fuisse, seu potestatem ordinis habuisse; nisi etiam ostendatur habuisse potestatem iurisdictionis ab Ecclesia sibi communicatam eo tempore, quo quintum Euangelium docere cepit. Hanc proculdubio ei non concessit, imò excommunicando ipsum abstulit. Quem enim à cœtu fidelium eiecit: sine dubio etiam à ministerio verbi & Sacramentorum amouit. Præterea potestas, quam Ecclesia concedit suis ministris, est ad prædicandum Dei verbum, secundum sensum & consensum Sanctorum & Ecclesiæ Catholicæ, non secundum proprium Prædicantis iudicium. Lutherus autem vsurpauit sibi potestatem contra sensum & consensum Ecclesiæ, & omnium sanctorum Patrum scripturas exponendi. Non igitur hanc potestatem habuit ab Ecclesia. quare priorem quam habuit ab Ecclesia, amisit: quam verò sibi vsurpauit, non habuit, nec habere potuit ab Ecclesia; ideoq; nullo modo (quoad illam) missus ab Ecclesia censi debet. Nam sicut in ciuilibus cum legato potestas confertur; præscribitur etiam modus potestatis, ita vt nec omnia, nec omni modo possit: ita & in Ecclesiastico ministerio. Aliàs non tam legitima potestas dicenda esset, quàm infinita licentia Ministrorum.

Deinde dicant aduersarij, quo tempore Lutherus legitimè fuerit vocatus & missus. Eòne tempore quo prædicauit vt Catholici? an postea cum quintum Euangelium docere cepit? Si primum asserant, sequitur Catholicorum Sacerdotum esse legitimam vocationem. Si secundum,

*Regimen
omnium &
singulorum
non perti-
net ad pro-
sbyteros
singulos.*

*Lutherus
non habuit
potestatem
iurisdictionis.*

*Vrgentur
aduersarij.*

dum, quis Episcoporum illum tùm miserit, cùm omnibus Episcopis & Pastoribus ordinariis repugnaret, & ipse fateatur solum se initio fuisse, in præfatione Tomi primi.

*Responde-
tur Mor-
neo.*

Iam cùm inquit Morneus, Lutherum vocationi suæ satisfecisse, purum Dei verbum docendo, Catholicos verò non satisfacere, licet eandem vocationem habeant. Respondeo, imò verò non satisfecit vocationi suæ Lutherus in prædicando Dei verbo. Vocatus enim erat ab Ecclesia ad docendum Dei verbum, non suo sensu, sed Ecclesiæ & Sanctorum Doctorum sensu & consensu, & ad talem prædicationem fuit missus ab Ecclesia: ipse verò huic muneri non satisfecit, sed aliud sibi officiũ usurpauit contra sensum & consensum Ecclesiæ, scripturas interpretando, & proprium iudiciũ pro verbo Dei prædicando. Quare non nostri deserunt suam vocationem, cùm docent Dei verbum secundum constantem sanctorum Patrum, & totius Ecclesiæ intelligentiam; ad hoc enim sunt vocati & missi: sed Lutherus deseruit, cùm aliud Euangelium prædicauit, ab eo diuersum, ad quod prædicandum fuit missus.

*Lutherus
suum Voca-
tionem de-
seruit.*

*Exemplum
Mornei sol-
uitur.*

Nam quòd dicunt fuisse missum ad prædicandum purum verbũ Dei; non negamus: sed negamus purum esse verbum Dei, quod quis contra communem Sanctorum sensum & consensum interpretatur. Rectè enim monuit Petrus: *Scripturam propria interpretatione non fieri, sed Spiritu sancto inspiratos, locutos esse sanctos Dei homines.* Neq; iuuat Morneũ gubernatoris exemplum, qui vocationi suæ tum satisfacit, cùm non secundum corruptelas legum, sed secundum puram legem gubernat ciuitatem. Id enim verum est; quando quæ existimantur corruptelæ, sunt veræ corruptelæ; non ipsius solius iudicio, sed totius Reipublicæ. At si Respublica tota pro veris legibus habeat, quas gubernator censet corruptelas legum: is certè minime vocationi suæ satisfaceret, si proprium sensum sequendo, contra communem sensum Reipublicæ, leges mutaret vel abrogaret, vocans eas temerè legum corruptelas. Talis fuit Lutherus, qui corruptelas dixit ea, quæ tota Ecclesia Catholica à Spiritu sancto edocta, per totos mille sexcentos annos habuit pro articulis fidei. Ex his quæ hætenus dicta sunt infero, Ministros Euangelicos nullo modo legitimos esse, eo quòd diuina vocatione careant, & suam missionem nullo modo probare possint.

SECUNDA DEMONSTRATIO.

Veri & legitimi ministri ritè ordinari & consecrari debent.

Ministri Euangelici non sunt ritè ordinati & consecrati:

Non sunt igitur legitimi ministri Euangelij.

CAPVT VI.

Ministros Euangelicos non esse legitimos ministros, quòd non sint legitime ordinati & consecrati.

Ministri Euangelici non ideò solùm non sunt legitimi Ministri, quòd non sint à Deo vocati & missi; (quòd satis esset) sed etiam quia non sunt ritè ordinati & consecrati. Tàm diuinum enim & sanctum officium est, quod Spiritus sanctus imposuit veris ministris; vt ad illud opus sit consecratione & ordinatione. Nam & Christus ipse cùm à Patre mitteretur in mundum, sanctificatus est, diuinæ personæ vnione. *Quem Pater sanctificauit, & misit in mundum.* Et præcursor Christi Ioannes, agnum Dei digito monstraturus, vt tanto munere dignè fungeretur, sanctificatus est, & repletus Spiritu sancto in vtero materno. Et Apostoli cùm eos mitteret Christus in mundum, Spiritum sanctum acceperunt. *Insuper in eos, & dixit: Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Apostoli verò quos ordinabant in Episcopos & Presbyteros; solenni cerimonia impositionis manuum, dabant illis Spiritum sanctum. Nam cùm constituisent Apostoli per singulas ciuitates Presbyteros, & orassent cum ieiunationibus. Græcè habetur *ἔειπον ἐν ἡσυχίᾳ*, hoc est, cùm per manuum impositionem creassent Presbyteros, adhibita oratione & ieiunatione. quod hucusque in quatuor temporibus ordinationum seruat Ecclesia Catholica. Et Paulus eadem cerimonia ordinauerat Timotheum & Titum, diuinā illis gratiam conferendo. Quare & Timotheum admonet: *Resuscita,* inquit, *gratiam Dei, quæ est in te, per impositionem manuum, quam etiam gra-*

Veri ministri sunt cōsecrandi & ordinandi.

Ioan: 10.

Acto: 14.
v. 12.

1. Tim: 4.
v. 3.

1. Tim: 4.
v. 14

tiām

*Per imposi-
tionem ma-
nuum da-
tur Spiritus
sanctus.*

tiam vocat ibidem *spiritum virtutis, & dilectionis, & sobrietatis. Et: Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per prophetiam, (hoc est per reuelationem.) cum impositione manuum Presbyterii.* Et sanè manifestum est in actis Apostolorum, impositionem manuum fuisse cerimoniam, qua Apostoli dabant Spiritum sanctum. quod & Calvinus tandem falsus est 4. Institutionum, c. 14. § 20. & c. 19. § 21. Quare & Paulus Timotheū monet: *Manus nemini cito imposueris.* quasi nefas sit tam sanctam ceremoniam adhibere cuius & facilè. Deniq; si in veteri lege ad ministranda illa ieiuna & nullam gratiam conferentia Sacramenta, opus erat ex diuina institutione & mandato, consecratione Sacerdotum ritu externo facta: quanto magis consecratione opus est, ad tam diuina mysteria, qualia sunt in noua lege proposita.

*Consecrare
& ordina-
re soliposi-
sunt Episcopi.*

Acto: 13.

ψ. 3.

1. Tim: 1.

ψ. 6.

Acto: 14.

ψ. 22.

Tit: 1. ψ. 5.

Porro legitima Ministrorum ordinatio & consecratio ita Episcoporum est propria, vt nulli præter ipsos possit conuenire. Quare quotquot ordinationes in scripturis legimus factas, à solis Episcopis sunt factæ. Paulus & Barnabas impositione manuum inter cæteros à Lucio Cyrenense, qui erat Episcopus Laodiceæ, ordinatus est. Timotheus ab Apostolo Paulo, *cum impositione manuum presbyterii.* hoc est Episcoporum cætu, vt Patres interpretantur. Paulus quoq; & Barnabas, Listris, Iconii, & Antiochiæ cõstituerunt Presbyteros p singulas Ecclesias. Timotheo Episcopo mandat Paulus; *Manus cito nemini imposueris.* Tito Episcopo præcipit: *vt constituat per ciuitates Presbyteros.* Extat canon Apostolorum, vt ab vno Episcopo Presbyteri ordinentur. Extat & vniuersalis Ecclesiæ consuetudo, cuius tot sunt testes, quot scriptores; vt ab Episcopis Presbyteri cõsecrentur: neq; vnquam habita est vera ordinatio, quæ non esset ab Episcopis facta. Quare Aërius hæresis damnatus est, teste Epiphanio, hæresi 75. Et Aug: de hæresi: c. 53. eò quod Episcopū non differre à Presbytero docuerit. cumq; hoc argumento oppugnāt Patres, quòd Episcopus ordinare possit Presbyteros, Presbyter non possit. Sicut enim alia est potestas Magistratus inferioris, cuius est immediatè præesse ciuib; alia Regia, cuius est creare ipsos Magistratus: Ita alia est potestas Presbyteri, cuius est ministrare fidelibus Sacramenta: alia Episcopi, cuius est creare ipsos Presbyteros. Tritum est illud Hieronymi in Epistola ad Euagrium: Quid facit Episcopus, (excepta ordinatione) quod non faciat etiam Presbyter?

His igitur constitutis, ostendant Euangelici suos Ministros esse legitimè

timè consecratos & ordinatos. ostendere sanè non possunt: quia nec Episcopos, nec Sacerdotes habent (nisi Apostatas nostros.) Consecrationem etiam in Ecclesia Catholica factam, non solum non admittunt; sed etiam damnant, & in suis Ministris eluere eam atq; eradere quàm maximè conantur. Et verò consecratio, per quam in Ecclesia Catholica ordinantur atq; consecrantur Sacerdotes, eò spectat vt conferatur Sacerdotibus duplex potestas; altera ad conficiendum & offerendum corpus & sanguinem Domini: altera ad remittenda peccata, quarum neutram agnoscunt Euangelici. Nam & corpus Christi fide tantum existere in Sacramento arbitrantur, non potestate aliqua diuinitus data: & peccatorum remissionem à Sacerdote non effici, sed duntaxat declarari vel renunciari opinantur.

Euangelici non habent consecratos ministros.

Cur est in Ecclesia cōsecratio.

Respondet Morneus. Primos Euangelicos Ministros, Hussum Lutherum, Zuinglium, Oecolampadium Presbyteros fuisse, ab iisq; alios Ministros postea ordinatos & consecratos. Nam in veteri Ecclesia, Presbyteri & Episcopi vnum idemq; fuerunt, & potestas imponendi manus æquè Presbyteris ac Episcopis conueniebat.

Responsio Morneus.

Sed inauditum est in Ecclesia, vt ordinatio facta à Presbytero, qui non etiam fuerit Episcopus, rata & valida haberetur; imò pro hæresi habitum est, nihil posse Episcopum, quod non possit Presbyter, vt in Aërii hæresibus notari t Epiphanius & Augustinus. Et quidem, si de nomine Episcopi & Presbyteri loquamur, fatemur vltro non fuisse eam horum nominum distinctionem ab initio, quæ nunc est. Erat enim vtrumq; nomen vtriusq; commune, quod vel ipsa scriptura indicat. Nam quod Episcopi dicerentur Presbyteri, indicat Paulus ad Titum 1. *vt constituas per ciuitates Presbyteros. hoc est Episcopos.* Subiungit enim, *Oportet Episcopum irreprehensibilem esse.* Et: *Noli negligere gratiam quæ in te est, quæ data est tibi per impositionem manuum Presbyteri.* hoc est Episcoporum. Timotheus enim cum esset Episcopus, ordinatus fuit antiquissimo Ecclesiæ more à tribus Episcopis; quod Paulus vocat impositionem manuum Presbyterij. Nam simplex Presbyter, non à tribus sed ab vno ordinatur secundum canones Apostolicos. Sanctus etiam Ioannes 2. & 3. sua Epist. se senioresem seu Presbyterum vocat, cum tamen Episcopus esset.

Olim inter nomen Episcopi & Presbyteri non erat distinctio.

Quod verò vicissim nomē Episcopi tribueretur Presbyteris, ab aliis videtur ex Act. 20. vbi Paulus maiores natu hoc est Ephesinos Presbyteros alloquens ait: *Attēdite vobis, & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos, re-*

pos, regere Ecclesiam Dei. Quamuis enim inter maiores natu, seu Presbyteros Ephesinos esset quoque Ephesinus Episcopus: tamen verisimile est alios fuisse Presbyteros, qui tamen communi nomine vocantur à Paulo Episcopi. Et ad Philipenses scribens, oppidi illius Episcopos salutari; cum tamen plures non essent eiusdem oppidi Episcopi, sed Presbyteri. Et Petrus Presbyteros seu Seniores alloquitur: *Pascite qui in vobis est gregem Dei.* Græcè est *ἐπισκοπῆτες*.

1. Pet: 5.

1. Tim: 4.

Ratio autem reddi potest, quia ut notauit Theodoretus, Apostolorum tempore, veri Episcopi non Episcopi, sed Apostoli dicebantur: Presbyteri verò nomine Episcoporum appellabantur. Nam Rom: 16. Paulus, Andronicum, Apostolum vocat. Et Philip: 2. Epaphroditum, Apostolum Philippensem vocat, qui videlicet Episcopi erant. Verum postea mutato Apostolorum nomine, Episcopi solum Episcopi, Presbyteri autem solum Presbyteri appellari ceperunt. Quare verisimile est, cum Paulus ait Dominum quosdam dedisse Ecclesiae Apostolos, non illos primos solum intellexisse, sed vniuersos Episcopos. Hi enim propriè succedunt Apostolis, & hi positi sunt duraturi in Ecclesia, donec occurramus omnes in unitatem fidei. Christum etiam vocat Apostolum & Pontificem confessionis nostrae, coniungens Apostolatam cum Pontificatu. Illos verò duodecim vocat magnos Apostolos, ad differentiam aliorum Episcoporum. Petrus etiam Actorum 1. cum proponeret de substituendo in Apostolatam Iudæ, citat scripturam: *Et Episcopatum eius accipiat alter.*

Hebr: 3.
v. 1.

*Episcopus
& Presbyter
distin-
guuntur of-
ficio & po-
testate.*

Im verò si non loquamur de nomine, sed de officio, non est dubium duo esse officia & potestates essentialiter distinctas. Alteram ad ministranda communiter fidelibus Sacramenta, quam habent omnes Presbyteri. Alteram ad ordinandos ipsos Presbyteros, quam non habent omnes Presbyteri, sed solum summi Presbyteri, & summi Sacerdotes, quos iam vocamus Episcopos, vetus Ecclesia vocabat Apostolos. Quare cum in scriptura legamus Presbyteros imposuisse manus, non quoscumque Presbyteros intelligere debemus, sed illos tantummodo, qui erant summi Sacerdotes & Episcopi. Sic & in veteri lege, alia erat potestas summi Sacerdotis & Pontificis; alia communium sacerdotum. Illa enim erat supra ipsos sacerdotes, quorum summus Pontifex erat & consecrator & iudex: hæc verò supra alios fideles duntaxat. Sic etiam in lege noua Paulus Episcopos constituit iudices sacerdotum, cum mandat Episcopo; *ne aduersus Presbyterum recipiat accusationem, nisi sub duobus*

aut tribus testibus. Sacerdotes verò alij non sunt iudices Episcoporum. Differtq; potestas Episcopi, à potestate Sacerdotis; tum in ordine, tum in iurisdictione. In ordine quidem, quia Episcopus iure diuino potest ordinare sacerdotes, & conferre illis potestatem conficiendi corpus & sanguinem Domini, & remittendi peccata, quam potestatem non potest conferre quivis sacerdos. In iurisdictione autem, quia Episcopi præfunt sacerdotibus, & sunt eorum iudices, gubernatores, non è contra. Presbyteri etiam ab Episcopis omnem iurisdictionem in fideles accipiunt, non ab ipsis Episcopis.

Ex quo patet, quòd quamvis principes Evangelicorum Ministri, Hussus & Lutherus, fuerint Presbyteri Ecclesiæ Catholicæ: quia tamen non fuerunt Episcopi, non poterant ordinare & consecrare alios Ministros. Nam Presbyteris in ordinatione ipsorum non est facta potestas, nisi cōsecrandi & offerendi corpus & sanguinem Domini, & peccata remittendi, vt pater ex forma ordinationis. Nunquam autem est facta potestas alios ordinandi aut consecrandi. Forma ordinationis vsitata in Ecclesia Catholica, ita habet: *Accipe potestatem offerre sacrificium Deo, Missaq; celebrare, tam pro viuis, quàm pro defunctis in nomine Domini.* Item: *Accipe Spiritum sanctum, quorum remisers peccata, remittuntur eis, & quorum retinueris, retenta sunt.* Hæc est tota potestas, quæ confertur in Ecclesia Catholica Presbyteris, in qua nihil de potestate alios ordinandi. Nullo igitur modo Hussus & Lutherus potestatem alios ordinandi habuerūt, ex eo quòd fuerint consecrati in Ecclesia Catholica sacerdotes; cū in ea consecratione nulla talis potestas conferatur ab Ecclesia.

Neq; dicant iure diuino conferri debere Presbyteris talem potestatem. Nam neq; hoc ius diuinum probari potest vllò modo ab aduersariis; neq; si probaretur, aliquid efficere in proposito. Non enim quærimus de iure, an Hussus & Lutherus debuerint esse sacerdotes cū potestate ordinandi alios; sed de facto, an de facto habuerint sibi talem potestatem communicatam. Cū igitur de facto illis non est communicata ab Ecclesia Catholica; non habuerunt illam, quare neq; alios ordinare, neq; vllis potestatem alios ordinandi conferre potuerunt: aut igitur reordinandi erant, aut si non sunt reordinati, talem potestatem habere, & illa vti non potuerunt.

Dicent fortasse, ex institutione diuina potestatem ordinandi esse annexam Presbyteratui; ideoq; eo ipso quòd sunt Presbyteri, habere hæc

*Lutherus
licet sacer-
dos cur or-
dinare nō
potuerit ra-
tio prima.*

*Occurritur
obiectioni
primæ.*

*Occurritur
alteri.*

potestatem. Nos contradicimus, talem institutionem diuinam non extare, cuius rei testis est per mille sexcentos annos Ecclesia Dei. Deinde etiam si annexa esset, tamen non conferretur, nisi in ordinatione specialis eius fieret mentio. Nihil enim in Sacramētis confertur, nisi quod forma Sacramentali significatur. & sicut non baptizaret, qui solum perfunderet aqua, non adhibita verborum forma: ita neq; in ordinatione confertur alia potestas præter eam, quam formæ verba expressè representant. Nam etiam potestas remittendi peccata, est ex institutione diuina annexa sacerdotio, & tamen in ordinatione prius Sacerdos accipit potestatem conficiendi & offerendi corpus & sanguinem Domini: deinde ritu & forma distincta, accipit potestatem remittendi peccata: & nisi accederet hæc forma posterior; is qui ordinatur, haberet potestatem conficiendi & offerendi corpus Domini; non verò potestatem remittendi peccata. Pari igitur ratione, si non accedat tertia forma, qua tribuatur Sacerdoti potestas ordinandi & consecrandi alios: is erit Sacerdos quoad duplicem illam potestatem, non verò quoad tertiam; quæ quidem propriè conuenit summo Sacerdoti. Summi enim Sacerdotis est, alios Sacerdotes creare & ordinare. Quamuis igitur hæc potestas annexa sacerdotio esset: tamen neq; cuius sacerdotio, sed summo duntaxat annexa esset: neq; conuenire posset, nisi ritu & forma speciali (sicut & aliæ potestates) conferretur. Quod quia cum Hussio & Luthero non est factum: ideo Hussus & Lutherus non habuerunt potestatem alios ordinandi.

*Ratio secū-
da.*

Altera quoq; ratione consecratio & ordinatio Hussi & Lutheri, nihil iuuat aduersarios: quod ea ordinatio & consecratio, quæ adhibetur in Ecclesia Catholica, longè alio spectat quàm ad officiū Ministrorū Euangelicorū. Spectat enim ad celebrandam Missam, & offerendum corpus Domini, & peccata iudicialiter remittenda; quæ Ministri Euangelici detestantur cane peius & angue. Quare ea consecratio nihil iuuat Euangelicos Ministros: cū ad officia propria ministrorum non spectet; sed ad ea tantum, quæ Sacerdotibus Catholicis propria sunt. Quocirca ad officia Ministrorum, quæ ipsimet sibi ipsis vsurpant, carent legitima consecratione & ordinatione. Adde, si ad Catholicam ordinationem pronocant; cur ergo Calvinus eam asserit esse merum ludibrium? Cur Kemnitius in examine Concilij Tridentini de sacramento Ordinis, non magis ratam asserit, quàm Annæ & Caiphæ ordinationē temporis-

temporibus Apostolorum? Cur Geneuenses duos è Gallia Episcopos, Trecentem & Niuernensem Geneuam profugientes, non prius ad sua sacra admiserunt, quàm reordinarunt, & characterem bestiae Romanae (sic enim pro sua modestia dicebant) quantum possent, eluerunt?

Iam quod Morneus scribit, impositionem manuum Presbyteris fuisse communem, errat: nisi eos Presbyteros intelligat, quibus prae-
Sacerdotalem dignitatem data est potestas alios ordinandi; quales Presbyteri, sunt Episcopi: eosq; Paulus intelligit, cum loquitur de gratia cum impositione manuum Presbyterij. Sensus enim est; *Noli negligere gratiam quae est in te, quae data est tibi per prophetiam*, (hoc est per reuelationē. Reuelauerat enim Paulo Deus, vt Timotheum in Episcopum ordinaret, id quod etiam indicauit illis verbis, *secundum praecedentes in te prophetias*.) *cum impositione manuum Presbyterii*. hoc est Episcoporum. Quod si aliquando Presbyteri cum Episcopo manus ordinatis imposuisse legantur: id non eo spectabat, vt manuum impositione ordinarent (ad id enim sufficebat ordinatio Episcopi) sed vt ea veluti ceremonia testarentur, illos esse per impositionem manuum ordinatos, & quod eorum ordinationem ratam haberent & sacram. Vident bene se ita rem habere aduersarii. Quapropter non semel ad nostros Episcopos confugerunt, vt ab iis manuum impositionem impetrarent. Id enim cum alias, tum in Comitibus quibusdam Imperialibus fecerunt Protestantes; cum diu frustra contenderunt, vt Catholici Episcopi Misnensis & Nauburgensis, suis Ministris manus imponerent, vt refert Stapletonus de Princip: fidei, lib: 5. cap: 15.

Concludo igitur hanc secundam Demonstrationem; ex defectu ordinationis & consecrationis, Lutheranorum & Calvinistarum Ministros legitimos esse non posse. Sit itaq; tertia demonstratio.

TERTIA DEMONSTRATIO.

Quicumque potestate remittendi & retinendi peccata carēt, non sunt legitimi Euāgelij ministri.
Ministri Euangelici carent huiusmodi potestate:
Non sunt igitur legitimi Euangelij ministri.

*Respondetur obiecti-
oni.*

*I. Tim: 4.
§. 14.*

*I. Tim: 1.
§. 18.*

Cur presbyteri cum Episcopo manus ordinari aliquando imposuerunt.

DE VOCATIONE

CAPVT VII.

Ministros Euangelicos non esse legitimos ministros, quod potestate remittendi peccata careant.

Christus suis ministris dedit potestatem remittendi peccata.

Ioan: 20.
v. 23.

Magnam sanè dignitatem contulit Ministris suis Christus, cum eos diuinæ suæ potestatis participes fecit. Nam quemadmodum ipse cum ea potestate venit in mundum, vt hominibus peccata remitteret, quod solius diuinæ est potestatis: ita suis ministris eandem potestatem impertiuit; & ne id incredibile esset, Spiritum sanctum largitus est, vt eius diuina virtute remittere & retinere peccata possent. *Accipite, inquit, Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt.* Hanc potestatem in Sacerdotibus agnoscunt & adorant Catholici; eorumq; manibus, peccatorum remissionem & vitam æternam læti accipiunt, fidei iubente pro eis Christo: quod quæcunq; soluerint super terram, essent soluta & in cælis.

Potestas annuntiandi remissionem peccatorum impugnetur.

Peccata annunciare etiam non Minister potest.

At Euangelici nec agnoscunt hanc potestatem, neq; vllum iudicium de peccatis remittendis vel retinendis admittunt. Ministris verò suis non aliam potestatem tribuunt, quàm annunciandi & prædicandi remissionem peccatorum, iis qui receperint Euangelium: iis verò qui non receperint, retentionem peccatorum. Quæ in re proprio iudicio se & suos Ministros condemnât; cum eis potestatem veram & iudicialiam remittendi peccata, quam Christus instituit, non concedunt. Et verò, si nihil aliud Christus contulisset ministris, nisi vt annunciarent peccata esse remissa iis qui crederent, retenta illis qui non crederent: nulla esset Ministrorum ad eam rem necessitas, cum quilibet id sine Ministro, vel ipse legere in scripturis posset, vel ab aliis qui non sunt Ministri discere, vel sibi ipse in mentem reuocare. Et tamen Christus potestatem remittendi peccata non concessit, nisi ministris; dato eis propterea Spiritu sancto. Non ergo id concessit, quod quilibet etiam non minister facere potest, sed id quod nullus nisi minister, Spiritus sancti accepta potestate, facere potest.

Deinde, nemo dixerit cum qui annunciat promissionem Dei de remissione peccatorum, propriè peccata remittere. Potest enim annunciare puer, famina, infidelis, imò & demon, vel etiam psitacus, si doceatur: neq; tamen quisquam dixerit istos remittere peccata posse, aut ad id potestatem accepisse.

Accedit

Accedit, quòd alia est potestas prædicandi, alia remittendi peccata: *Alia potestas prædicandi alia remittendi peccata.* illam dedit Christus ascensurus in cælum; hanc autem statim post resurrectionem. Cùm potestatem prædicandi daret, non est usus vlla ceremonie, neq; impertiuuit Spiritum sanctum: at cùm potestatem remittendi peccata tribueret, adhibuit ceremoniam infusionis, qua designabat, plenitudinem potestatis se communicare Apostolis. Addidit autem, *Accipite spiritum sanctum*: vt intelligerent Apostoli, rem istam esse eiusmodi, quæ sit proprium Spiritus sancti opus, & non nisi Spiritus sancti potestate perfici possit. Data quidem est potestas Apostolis, *prædicandi Euangelium in remissionem peccatorum*: at non eo sensu, vt prædicatio Euangelii sit remissio peccatorum; sed vt prædicando Euangelium, prædicentur & media à Deo instituta ad consequendam remissionem peccatorum; qualia sunt Sacramenta. Sicut enim Petrus postquam prædicasset Euangelium, & illi qui audierant compuncti essent corde, non sola prædicatione remisit eis peccata; sed iussit eos *penitentiam agere, & baptizari in remissionem peccatorum*. Ananias etiam Paulo post prædicationem, ostendit baptismum ad peccata abluenda; *Exurge, & baptizare, & ablue peccata tua*. ita & Ministri Evangelici non debent sola prædicatione remittere peccata; sed prædicando ostendere viam & media à Deo instituta, ad obtinendam remissionem peccatorum. Et sicut ad remittenda peccata ante baptismum commissa, institutum est Sacramentum baptismi: ita ad remittenda peccata post baptismum admissa, institutū est Sacramentum absolutionis; potestate Spiritus sancti ad absolendum concessa.

Quo etiam modo intelligi debet illud Apostoli: *Posuit in nobis verbum reconciliationis. pro Christo ergo legatione fungimur, tanquam Deo exhortante per nos, obsecramus pro Christo, reconciliamini Deo.* verbum enim reconciliationis, est annuntiatio diuinæ benevolentiae, qua vult nobis reconciliari per media ab ipso instituta; nempe per Baptismū & Pœnitentiam. Et hanc Dei voluntatem Apostoli tanquam diuini legati nobis annūciarunt, obsecrantes, vt reconciliaremur Deo per media ab ipso cōstituta. Nusquam verò auditum est, vt Apostoli reconciliarent homines Deo sola prædicatione, relictis Sacramentis & mediis à Deo institutis. Deniq; Christus ipse mittens Apostolos, primū iussit eos prædicare Euangelium, tum baptizare. Non igitur nuda prædicatio remittit peccata; *Matth. 23.* sed ostendit, vbi sit, & per quæ media querenda peccatorum remissio.

Iam

Luc: 24.

¶ 47.

Modos quo

Euangelium

remittit

peccata.

Acto: 2.

¶ 37.

Acto: 22.

¶ 19.

Explicatio

Apostolorum.

2. Cor: 5.

¶ 19.

Ex verbis
Christi pro-
batur pote-
stas iudici-
aria remit-
tendi pecca-
ta.

Matth: 9.

Iam si ipsa Christi verba, quibus hanc potestatem Apostoli tribuit, expendamus; non potest esse vllum dubium, quin veram & iudiciariam potestatem peccata remittendi concesserit Apostolis. Ita enim primum ait: *Sicut misit me Pater, & ego mitto vos.* nempe cum qua potestate misit me Pater, cum eadem ego quoque vos mitto. Nonne Pater misit Christum in mundum cum vera & iudiciaria potestate peccata remittendi? An Christus non verè remittebat peccata, sed declarabat duntaxat & annunciabat? Sanè cum paralitico dixisset: *Remittuntur tibi peccata.* cum ea res blasphemia audientibus videretur; quasi rem soli Deo propriam, Christus sibi usurpasset: Christus rem non negavit, sed nouo miraculo confirmavit. *Vt inquit, sciatis, quia filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata,* ait paralitico: *Surge, tolle lectum tuum, & vade in domum tuam.* Quo miraculo persuasit turbis, ut crederent, & glorificarent Deum, qui dedit potestatem talem hominibus. Cum hac igitur potestate, quam ipse habuit, non annunciatoriam aut prædicatoriam; sed iudiciariam & effectiuam remissionis peccatorum, misit Apostolos in mundum. Neque verò dubitari potest illis verbis: *sicut misit me Pater:* designari eandem potestatem, cum id satis explicet mox data Apostolis potestate.

Cur ad prædicandum
Spiritus S.
non est da-
tus Aposto-
lis, sed ad re-
mittenda
peccata.

Deinde in sufflando, hoc est plenitudinem potestatis & Spiritus sancti communicando ait: *Accipite Spiritum sanctum.* Cum mitteret ad prædicandum Apostolos, non dabat Spiritum sanctum: quod prædicare non esset res eiusmodi, quæ facultatem humanam excederet, & ab hominibus præstari non posset. Potest enim prædicare quis, non solum sanctus, sed & malus, & hæreticus, & infidelis, & dæmon. At cum potestatem remittendi peccata tribueret, dedit Spiritum sanctum: quod ea potestas, omnem hominum facultatem excederet; neque sine Spiritus sancti virtute fieri posset: utque intelligeretur, homines non sua, sed diuina Spiritus sancti potestate id facturos: neque incredibile id videretur; cum Deo & Spiritui sancto nihil sit impossibile. Quare iniuriam faciunt Spiritui sancto Evangelici; cum censent homines virtute Spiritus sancti non posse remittere peccata.

Remissio
peccatorum
in cælo & in
terra dependet.

Tertiò, cum ait: *quorum remisistis peccata, remittuntur eis.* Voluit dependere remissionem peccatorum in cælo & apud Deum, à remissione peccatorum in terra. Sicut & Matth: 18. ait: *Quæcunque solueritis super terram, soluta erunt in cælo.* Voluit hoc modo loquendi indicare remissionem &

nem & retentionem peccatorum in cœlo, sequi retentionem & remissionem factam à Ministris in terra. Atqui annunciationem remissionis peccati, non sequitur remissio in cœlo, sed præcedit. prius enim est peccata esse remissa in cœlo, quàm annūciari remissa in terra. Non igitur de annunciatione remissionis peccatorum Christus egit; aliàs tum dicere debuisset, non *quorum remisistis, remissa sunt*; sed *quorum remissa sunt peccata, remittatis eis*. hoc est annuncietis remissa. Et verò, vel Ministri annunciant peccata remissa, antequam sint remissa; & tunc falsò annunciant: vel postquam sunt remissa, & tunc prius peccata remittuntur in cœlis, quàm Ministri ea remittant, siue annuncient remissa in terris: neq; constare poterit, quod ait Christus, id Deum remissurum esse in cœlis, quod illi remittant in terris.

Deniq; soluere & ligare, remittere & retinere, aperire cœlū & claudere, sunt actus potestatis; non verò actus prædicationis. cū igitur potestas tradita Apostolis, his actibus explicetur; certum esse debet, veram potestatem eis traditam; qualis est iudiciaria, ad remittenda peccata. Neq; enim clauces dantur, ad annuncianum apertam esse domum vel clausam; sed ad re ipsa aperiendam vel claudendam. Neq; potestas ligandi aut soluendi datur ad annuncianum aliquem esse solutum vel ligatum; sed ad re ipsa soluendum vel ligandum. Pari igitur ratione potestas ad remittenda & retinenda peccata est data, ad verè & re ipsa peccata condonanda & retinenda.

At inquirunt: *Nemo potest peccata remittere, nisi solus Deus*. Ita cogitarunt in cordibus suis Pharisei illi, cū Christum remittentem peccata paralitico audirent; & propterea eum blasphemare crederent: quibus Christus miraculo facto respondit, non esse blasphemiam, homines peccata remittere diuina potestate. Quare & turbæ viso miraculo, glorificauerunt Deum, quòd dederit talem potestatem hominibus. Certè ne hoc incredibile videretur hominibus, Christus cū hanc potestatem communicabat Apostolis, prius dixit: *Accipite Spiritum sanctum*; neq; enim Spiritui sancto quidquam esse impossibile potest. Nam etiam quæuis miracula facere, hominum facultatem excedit: & tamen ea homines Dei virtute facere possunt. Cur igitur & remittere peccata Dei nomine non possint, tribuente Deo ad id faciendum Spiritum sanctum?

Fuit eadem olim hæresis Nouati & Nouatianorum, qui cum Evangelicis sentiebant: sacerdotes non remittere verè peccata, cū id sit solus Dei

Peccata remittere homines, Dei virtute possunt.

Hæresis eadem Nouatiana quæ

*Euangelii-
corum B. A.
voni: Anno
255.*

lius Dei proprium. Quam hæresim Cornelius in Concilio sexaginta Episcoporum damnauit, vniuersa comprobante Ecclesia. Refellit eam heresim Ambrosius l. de Pœnit: cap: 2. his verbis: *Sed aiunt, se Domino deferre reuerentiam, cui soli remittendum criminum potestatem reseruant. Inò nulli maiorem iniuriam faciunt, quam qui eius volūt mandata rescindere, commissam manus rescindere. Nam cū ipse in Euangelio suo dixerit Dominus Iesus: Accipite Spiritum sanctum, quorum remisistis peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta erunt. quis est qui magis honorat, virum qui mandatis obedit, an qui resistit? Ecclesiam viroq; seruat obedientiam, vt peccata & alliget, & relaxet. Hæresis in altero immitis, in altero inobediens; vult ligare quod non resoluat, non vult soluere quod ligauit. Idem Ambrosius in Psalmo 38. ait: Dominus quod ante erat iudici sui dedit Apostolis, peccata remittendi equitatem; ne cito soluenda, diu lig ita manerent. Hæc Nouatianus non audiuit, sed Ecclesia Dei audiuit: non potestatem vsurpamus, sed seruimus imperio. Chrysost: 3. de Sacerdotio ait: Non solum nos regenerant Sacerdotes, sed & postea condonandorum nobis peccatorum facultatem obtinent, iisq; commissum esse, anima lepras non purgatas probare & ostendere, sed prorsus purgare. Hieronym: cap: 16. Matth. Episcopus vel Presbyter pro officio suo, cū peccatorū varietates audierit, sicut qui ligandus sit, quiq; soluendus.*

*Ministri
non habent
potestatem
remittendi
peccata.*

Iam igitur Ministri Euangelici fateantur se non esse legitimos ministros, eo nomine; quod potestate remittendi peccata careant, qua Christus ministros suos insigniuit. Eam illi neq; agnoscunt, neq; quantumuis agnoscerent, habere possunt: cū à legitimis Episcopis non acceperint ordinationem. Quare sicut Catholici plurimū suis sacerdotibus debēt, quod inter cætera, ex eorum manibus peccatorum veniam, & Dei gratiam, & æternam vitam accipiant: ita Euangelici nihil planē suis Ministris eo nomine debent, cū & se tam diuina potestate, & alio tam salutari potestatis fructu priuent. Quare si quid auertere fidelem à secta Euangelicorum debet, est id; quod peccatorum remissio, in qua salus animæ consistit, apud illos obtineri nullo modo possit.

*Ad Deum
recurrendū
per media
ab eo insti-
tuta.*

Neq; enim tueri se possunt, cū aiunt, ad Deum recurrendum, ab eoq; peccatorum veniam postulandam. Nam Deus ipse satis suam voluntatem indicauit, vbi nobis peccatorum venia quærenda sit; dando hominibus suam potestatem, & obstrigando se nobis diuina sua promissione; quod quæ ministri ab ipso instituti remiserint vel retinuerint in terra, ipse rata esset habiturus in cælo. Quare sicut si quis ante bap-

timum

sumum veniam peccatorum à Deo postularer, neglecto baptismo ad talem veniam dandam instituto; is proculdubio frustra diuinam misericordiã imploraret, contẽptis eius mandatis & constitutionibus: ita qui post baptismũ in peccata lapsus, ad Dei misericordiam recurrere veller, contempta potestate clauium, data sacerdotibus ad remittenda peccata, contempto iudicio sacramẽtali sacerdotum, contempta confessione: is nunquam misericordiam à Deo consequeretur. Neq; verò spes illa in Deo, diuinæ bonitati innixa, dicenda erit; sed præsumptio: cùm cõtra ordinem à Deo institutum, speratur Dei gratia & misericordia.

QVARTA DEMONSTRATIO

Ministri legitimi sunt Sacerdotes offerentes Deo Sacrificium.

Ministri Euangelici non offerunt Deo Sacrificium Noui Testamenti.

Ergo non sunt ministri legitimi Noui Testamẽti.

CAPVT VIII.

Ministros Euangelicos non esse legitimos ministros, cùm non sint Sacerdotes offerentes Deo sacrificium noui Testamenti.

Religio & Sacrificium ita sunt inter se coniuncta, vt altero sublato, alterum tolli necesse sit. Ita enim Paulus ratiocinatur: Translatio sacerdotio, (quod sine sacrificio consistere nequit) necesse est vt legi translatio fiat. Et meritò. Sacrificium enim est primus & præcipuus Religionis actus; quo Deum ita honoramus, vt eum supremum Dominũ & autorem omnium agnoscamus, in eumq; finem quæ ab ipso accepimus, ad ipsius honorem consumamus: vt ea veluti ceremonia, totum ab ipso accepisse, & totum eidem nos debere profiteamur. Quare non est dubium summum esse religionis actum sacrificium, & summo honore Deum priuari necessum erit; si priuetur sacrificio. Quam ob causam nulla gens fuit ita barbara & à ratione aliena, quæ id numen qualescunque, quod loco Dei habebat, sacrificio non coleret. Lex ipsa natu-

*Sacrificiũ est præcipuum Religio-
nis actus.*

*Nulla gens carebat sa-
crificio.*

ralis scripta in cordibus nostris exigit, ut Deus summo honore, non interno solum, sed externo etiam colatur. Summus autem externus honor est, Sacrificium; quo, quæ à Deo accepimus, tota & integra in Dei honorem impendimus atque insumimus. Quare, & in veteri lege vario sacrificiorum genere Deus coli voluit, quod iste esset summus honor qui ab hominibus ei præstari posset. Multo verò magis id necessarium esse in lege noua censetur; in qua excellentior Dei cultus continetur. Sacrificium quoque longè excellentius esse debet, nisi velimus concedere maiorem Deo cultum in lege veteri, quàm in noua exhibitum esse; & honorè què ex sacrificiis legis veteris habebat, in lege noua non habere.

*Sacrificiū
nouæ legis
vnicum.*

*Christus de-
dit potesta-
tem mini-
stris suis
consciendi
sacrificium.*

Est igitur legis nouæ sacrificium vnicum quidem illud; sed diuinissimum, & omnia sacrificia legis veteris longè superans; nempe sacrificium corporis & sanguinis Domini; quo & Deo summus honor exhibetur, & nobis maxima beneficia impetrantur. Quod etsi semel oblatum est in cruce pro totius mundi salute: diuina tamen sapientia & bonitas inuenit modum, quo semper, religionis causa, in altari offerri posset, & nunquam consummi. Ego, dicebat D. Andreas Apostolus, omnipotenti Deo, qui vnus & verus est, immolo quotidie, non taurorum carnes, nec hircorum sanguinem; sed immaculatum agnum in altari, cuius carnem posteaquàm omnis populus credentium, manducauerit, agnus qui sacrificatus est, integer perseuerat & viuus. Hoc igitur tam diuinum sacrificium perficiendi & offerendi potestatem dedit suis ministris Christus Dominus, ipse existens summus Sacerdos & Pontifex, & oblato huius sacrificij per manus ministrorum, qui eius nomine, eius verbis, eius potestate, hoc sacrificium in terris administrant.

Quæ cum ita se habeant, facile est discernere, num Euangelici Ministri vel nostri Sacerdotes sint legitimi ministri? Ministros enim suos ornavit ea potestate Deus, ut ab ortu solis vsq; ad occasum, in omni loco sacrificent & offerant nomini eius oblationem mundam. quemadmodum prædixit Malachias Propheta; illam inquam, Melchisedechianā & vnicam oblationem noui Testamenti. Hanc oblationem cum non exhibeant Deo Ministri Euangelici, sed nostri duntaxat Sacerdotes: sequitur non illos sed hos esse legitimos Christi ministros, qui potestatem à Christo sibi datam, & agnoscunt & exequuntur.

*Aduersari-
orum prima
responsio
impugnata.
Sunt.*

Vertunt se hic in omnes partes aduersarij, & primum aiunt: Nullum esse in lege noua aliud sacrificium, nisi illud quod in cruce oblatum est. Quasi

Quasi verò & nos aliud inducamus ab illo diuersum, & non illud potius, ad perpetuam Christi memoriam & commemorationem, vti in cœna præcipit ipse Christus, renouemus & repræsentemus, Melchisedechiano modo & ritu, sub panis & vini specie. Duo enim habemus *Nota duo de sacrificio noui Testamenti.* de sacrificio noui Testamenti, & quod vnicum esse debeat, & quod offerri nihilominus in omni loco, atq; adeò in toto mundo debeat. II. Iudæ primum asseruit Diuus Paulus, qui etiam quoties de vno sacrificio agit; cruentum intelligit, eamq; rationem affert, quia *alias oporteres inquit, Christum frequenter pati*, si vnum sacrificium in cruce factum non sufficeret. Hoc verò posterius asseruit multò ante Malachias, vbi prædicat non in vno, sed in omni loco ab ortu vsq; ad occasum sacrificatum iri Deo, tot sacrificiis, quot locis. Quando verò id futurum sit, ostendit manifestè, cùm subiungit: *quia magnum est nomen meum in gentibus. Et: non est mea voluntas in vobis, dicit Dominus exercituum, & non suscipiam munus de manu vestra.* Nempe quando cessatura erant sacrificia Iudæorum, & gentes erant conuertendæ ad Deum, (quod futurum erat in lege noua.) Tunc in locum sacrificiorum Iudaicorum, successura erat oblatio munda in toto mundo Deo offerenda.

Hæc porrò oblatio munda non est alia, quàm oblatio corporis & sanguinis Domini: tum quia nulla alia est oblatio noui Testamenti, nisi oblatio corporis & sanguinis Domini: tum quia nulla alia oblatio est munda. Nam si de spiritali oblatione cordis nostri explicare voluerint: primum non aduertit Prophetam non agere de sacrificio interno & spiritali ali, cùm spirituale sacrificium æquè Iudæi tum offerent Deo, sicut & gentes erant oblaturæ. Tale autem sacrificium prædicat futurum in omni loco, quale tunc non erat apud Iudæos. Expressè etiam loquitur de sacrificiis externis, quæ tunc Iudæi offerebant, in eorumq; locum ait substitutum iri sacrificium gentium. Quod Paulus explicans, inducit Christum loquentem: *Sacrificium & oblationem nolui, corpus autem aptasti mihi*; indicans in locum veterum sacrificiorum, successisse sacrificium corporis Domini. Deinde sacrificium cordis nostri non est oblatio omni quaq; munda. *Quis enim dicere potest, mundum est cor meum.* Et: Si dixerimus quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, & veritas in nobis non est. Sola igitur oblatio corporis Domini est ita munda, vt & nos emundare possit ab omni iniquitate. *Si enim sanguis hircorum & taurorum, & cinis vitulae aspersus, inquinatos sanctificat ad emundationem carni, quanto magis sanguis*

Hebr. 9.
x. 29.

Malach. 1.
x. 11.

Explicatur
Malachi-
as.

Prou. 10.
x. 9.
1. Ioan. 1.
x. 8.
Hebr. 9.
x. 13.

*Sacrificia
legis quo-
modo erant
munda.*

gus Christi, qui per Spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatum Deo, emundabit conscientias nostras ab operibus mortuis ad seruendum Deo viuents. Erant quidem & sacrificia legis suo modo munda; sed ad sanctificationē carnis, non spiritus; hoc est, mundiciem tantum carnalem & legalem, & quasi Politicam inducebant, vt quis non reputaretur pollutus secundum legem. At sacrificium Christi est mundum, ad sanctificationem Spiritus, & conscientię emundationem ab omni iniquitate.

*Quomodo
vnum est sa-
crificium
& quomo-
do duo.*

Cum igitur duo habeamus in scripturis, sacrificium nouę legis esse & vnum, & offerendum in omni loco; coniungenda sunt hæc duo ad hunc modum, vt vnum sit sacrificium, quia vnus & idem Christus est qui sacrificatur, qui semel quidem sacrificatus est cruentē, incruentē autem semper & in omni loco. Neq; propterea erunt duo distincta sacrificia. nam in hoc incruento illud idem quod fuit in cruce peractum exhibetur & repræsentatur, eiusq; tota vis & fructus nobis applicatur. Huius rei exemplum esse posset eiusmodi. Si esset testamentum à testatore constitutum manu & sigillo ipsius firmatum, sint alia deinde testamēta ex hoc primo & originali extracta: Nūquid hic esset plura testamenta? minime; Nam hæc dicuntur testamenta, quatenus illud vnū & primum testamentum exhibent ac repræsentāt, eiusq; virtute operatur. Pari ergo ratione incruentum hoc Sacrificium exhibet, & repræsentat nobis illud principale Sacrificium in cruce peractum, eiusq; virtutem in nos diffundit, ideo non nouum & diuersum ab illo sacrificiū; cum & substantia, & virtute sit illud ipsum, ratione tantum & modo offerendi diuersum.

*Ostenditur
ex Paulo
Christum
& in cælis
esse sacerdotem offerē-
tem.*

Verum nō Malachias modò, sed & Paulus in dicta Epistola ad Hebr. in qua ostendit Christum semel se obtulisse, ostendit etiam semper habere quod offerat in cælis, existens tanquam Sacerdos secundum ordinem Melchisedech. Ita enim expresse docet in cap: 8. Postquam enim dixisset *¶. 1. talem nos habere Pontificem, qui confedit in dextera sedis magnitudinis in cælis;* & non quasi defunctus officio sacerdotali, sed tanquam *Sanctorum minister, τῶν ἁγίων λειτουργός.* id est sanctuarij illius cœlestis Publicus Minister, officium suum sacerdotale publice gerens. Subiungit deinde *¶. 3. Omnis enim Pontifex ad offerendum munera & hostias constituitur,* tum concludit, *unde necesse est & hunc habere quod off. rat:* ita vt hoc argumento videatur Apostolus eam totam ratiocinationem complexus. Omnis Pontifex ad offerendum munera & hostias constituitur, ac
noſter

noster Christus est Pontifex in cœlis residens, sanctuarij cœlestis Minister & Sacerdos factus, ergo in cœlis existens habere debet quod offerat & sacrificet Deo. In qua tota argumentatione Paulus de proprio & externo sacrificio agit, & probat Christum non solum sacrificasse in terris; sed etiam in cœlis modo sacrificare. In terris quidem sacrificauit cruentè semel, in cœlis autem sacrificium perpetuò offert tanquam Pontifex secundum ordinem Melchisedech. Ipse enim tanquam summus Pontifex residens in cœlis, per manus suorū ministrorum in terris, Deo Patri suum sacrificium sub specie panis & vini perpetuò repræsentat.

Nam quod aiunt offerre preces pro nobis, & interpellare pro nobis: id minime satis est; quia Sacerdos non instituitur propter preces, sed propter vera sacrificia offerenda. Nam preces etiam non Sacerdotes offerre possunt & debent: Sacrificia autem non nisi Sacerdotes. Christū verò in cœlo existentem, eo quòd sit Sacerdos, vult Apostolus debere habere quod offerat. Interpellare est quidem munus Sacerdotis; sed non nisi in sacrificio. Offerendo enim sacrificium dicitur interpellare ad modum Sacerdotis; extra sacrificium verò, secundum modum duntaxat communem interpellat.

Deniq; Christus cū sit Sacerdos secundū ordinem Melchisedech; sacrificare debuit secundum ordinem & ritum Melchisedechianum: & cū sit Sacerdos in æternum; nunquam debuit defungi officio sacerdotis Melchisedechiani: ad hoc enim est Sacerdos, vt offerat, teste Apostolo. Atqui in cruce sacrificauit quidem Christus seipsum; non tamen ritu & forma Melchisedechiana. Nunquam enim cruentè sacrificauit Melchisedech, sed tantū panem & vinum obtulit, cū esset Sacerdos Dei altissimi. Necesse igitur est, vt concedatur sacrificium Melchisedechianum, quod sit proprium legis nouæ sacrificium. Alias duo absurdum consequentur; Alterum, quòd Christus Sacerdos secundum ordinem Melchisedech, nunquam sacrificauerit ritu & ordine Melchisedechiano. Alterum, quòd lex noua est sine sacrificio; nam non satis est, quòd Christus sacrificauit: sed etiam necesse est, vt homines sacrificēt; ne Deus perpetuo honore, qui illi per sacrificium exhibetur, & homines perpetua religione, quæ in sacrificio (quod est præcipuus religionis actus) continetur, priuentur. Deinde sacrificium in cruce peractum, non est nouæ legis proprium, sed commune omnium temporum, sacculorum omnium & omnium hominum: cū Christus pro omnibus

homini-

*Occurrit
obiectioni.*

Si non datur sacrificium nouæ legis sequuntur duo absurda.

*Genes. 14.
v. 18.*

Sacrificium in cruce non est proprium

hominibus, omnium temporum seipsum sacrificauerit in cruce. quare si non sit aliud sacrificium Melchisedech, lex noua erit sine sacrificio. Quomodo ergo verum erit, quod Paulus de lege veteri & noua loquēs, ait: *Translato sacerdotio, necesse est vt legis translatio fiat.* non enim translatum, sed penitus abolitum esset sacrificium in legis translatione.

Hebr: 7.
v. 11.

*Aduersari-
orum secun-
da responsio
refutatur.*

*Christum
obtulisse sa-
crificium in
crucem
probatum.*

1. Cor: 11.
v. 24.

Aiunt præterea, nusquam legi in scripturis Christum aut Apostolos tale sacrificium obtulisse. At si diligentius inspicere velint, legere poterunt, sicut Ecclesia Catholica hætenus legit. Dico igitur Christum Dominum, primum huius sacrificij autorem & institutorem fuisse, ipsumq; primum in vltima cœna obtulisse, tunc nimirum cū disertis verbis asseuerauit, se corpus & sanguinē suū dare, non solum nobis ad māducandum & bibendum; sed etiam pro nobis Deo in remissionē peccatorū. Dedit enim nobis corpus & sanguinem, vt sacramentū; dedit pro nobis vt sacrificium. Verba Christi expressa sunt apud Lucam 22. *Hoc est corpus meum, quod pro vobis datur.* Expressiora apud Paulum: *quod pro vobis frangitur.* ita enim Græcus textus habet; τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλάμενον. Licet enim idem sit, corpus Christi pro nobis frangi quod dari: tamen is modus loquendi indicat, corpus Christi sub specie panis pro nobis dari, siquidem à pane desumptus est. Panem enim frangere, vsitato in scriptura more loquendi est dare. Hinc illud: *Frange esurienti panem tuum,* hoc est, da. Ex eo porro consequitur, Christū pro nobis dedisse corpus suum in cœna sub specie panis, ac proinde obtulisse Deo, & sacrificasse.

Idem de sanguine pronunciauit Christus Matth: 26. *Hic est sanguis meus noui Testamenti, qui pro multis effunditur in remissionem peccatorum.* Marci 14. *Qui pro multis effunditur.* Lucæ 22. *Hic calix nouum Testamentum in sanguine meo, qui (calix) pro vobis effunditur.* Quæ verba non solum significant in præsentī, effundi sanguinem, sed & sub specie vini effundi. Clarè enim apud Lucam habetur; Calicem sanguinis effundi. In Græco enim illud relatiuum *Qui*, nō ad sanguinem, sed ad calicem refertur. τὸ τοῦ ποτηρίου τοῦ ὑπὲρ ὑμῶν ἐκχυνόμενον. hoc est, hic calix, qui pro vobis effunditur. Sic igitur Christus Dominus sub specie vini effundebat sanguinem pro nobis in vltima cœna. Et sanè notandum est in Græco textu non legi vsquam in futuro, dabitur, tradetur, effundetur, sed semp in præsentī, sicut & in plerisq; Latinis exēplis: vt intelligamus tunc fuisse sacrificium peractum antequam illud in cruce inchoaretur.

Quod ad Apostolos attinet: ij mandatum ab ipso Christo acceperūt
hoc sacri-

hoc sacrificium offerendi. Dicente enim Christo; *Hoc facite in meam commemorationem.* intellexerunt se diuino præcepto obstrictos ad faciendum quod viderant Christum fecisse. Quemadmodum igitur Christus dabat corpus suum & sanguinem, & ipsis, & pro ipsis: ita & Apostoli idem facere tenebantur; & proculdubio fecerunt, quoties cœnâ Domini celebrarunt. Quare & D. Paulus disertè meminit, *in mense Domini, & mense Demoniurum*, nomine mensæ intelligens altare in quo immolabatur, hic Dæmoni, illic Deo: est enim altare mensa sacrificij. Et: *Habemus, inquit, altare, de quo edere non habent potestatem qui tabernaculo deseruiunt.* Quia enim dixerat, *melius esse cor stabiliri gratia quam escis* mox subiunxit qualem escam in altari habeamus, *quam edere non habent potestatem, qui tabernaculo deseruiunt.* Hæc esca non est Christus in altari crucis oblatu, hanc enim escam habent potestatem edere per fidem omnes homines tam fideles quàm infideles: sed est Christus in Sacramento; qui quidem est esca de altari; quia prius sacrificatur Deo, tum à fidelibus editur. Diuus Andreas Apostolus, cùm idolis sacrificare noller, ait se quotidie Deo immolare agnum immaculatum in altari; quod Presbyteri Achaïæ testes oculati eius Martyrij de ipso scriptum reliquerunt. Extat D. Iacobi Apostoli Liturgia, qua etiam hucvq; Græca Ecclesia suo tēpore vtitur. Extat & in actis Diui Lucæ testimoniū, cap: 13. §. 2. *Ministrantibus autē illis Domino, & ieiunantibus, dixit Spiritus sanctus: Segregate mihi Paulum & Barnabam.* Quomodo enim ministrabant Domino, nisi sacrificando? Nam ministerium verbi & Sacramentorum exhibetur hominibus, non Deo. Ministerium autem Deo exhibitum est sacrificiū; maximè cùm vox Græca *λεϊτουργία* non quodlibet ministerium, sed publicum duntaxat, seu publici officij ministerium significat. Quod verò aliud ministerium ex officio quasi publico, Deo exhiberi poterat, nisi sacrificium? Quare & Erasmus, rigidus ille Catholicorum censor, vertit pro ministrantibus, sacrificantibus, & Græcis Missæ sacrificium dicitur Liturgia, seu ministerium publicum. Quod si quis dicat ministrando hominibus Sacramenta, ministrare se Deo, quia ad honorem Dei hominibus ministratur, ad eum modum quo Paulus ait: *Qui manducat, Domino manducat.* Respondeo id satis non esse. nam pari ratione dixisset, *ieiunantibus Domino*, cùm etiam ieiuniū ad honorē Dei & ppter Deū fieret. non igitur de ministerio, quod exhibetur hominibus propter Deū, sed de ministerio sacrificij, quod exhibetur soli Deo, loquitur hoc loco D. Lucas.

*Apostolos
obtulisse sa-
crificium
in cruentis
probat.*

1. Cor: 10.
§. 21.

Hebr: 13
§. 10.

*Obiectio sol-
uitur.*

*Adversari-
orum interita
responsione
felliur.*

Aliunt tertio, irrogari maximam iniuriam sacrificio in cruce peracto. Respondemus, per sacrificium incruentum, non solum nulla infertur iniuria sacrificio cruento; sed etiam hoc maxime per illud illustratur. Primum, quia hoc sacrificio exhibetur viva representatio sacrificij cruenti, & quasi ob oculos ponitur idem ipse Christus in cruce confixus; hinc corpus, hinc sanguis, cum annunciatione mortis Domini, quam commemorationem Christus in ultima cœna præcepit. Quare tollere hoc sacrificiū quid aliud est, quàm vivam memoriā passionis & mortis Domini tollere? Deinde quia hoc sacrificiū totā suā sublimitatē & virtutē accipit ab illo sacrificio. nam & idem Christus in hoc & illo sacrificio offertur: & virtute illius sacrificij hoc sacrificium operatur, cum ad illius fructum hominibus applicandum sit institutum. Neq; enim satis est Christum in cruce nobis plurima meruisse; nisi mediis à Deo institutis hunc fructum percipiamus. Quare sicut Sacramenta diversis modis applicant hominibus fructum passionis & mortis Domini: ita & hoc sacrificium incruentum, per modum oblationis factæ Deo, eundē fructum applicat iis pro quibus offertur. Non igitur impedit; sed potius amplificat & illustrat hoc sacrificium, fructum sacrificij cruenti. Alias simili ratione dicendum esset, Baptismum inferre iniuriam passioni Christi, quia præter passionem Domini, requiritur ad salutē. Cum tamen res aliter habeat. quamvis enim Baptismum requiramus ad salutem: non requirimus tamen ad euacuandū fructum passionis Christi, sed potius ad applicandum nobis. Inter ceteros enim modos à Deo institutos ad applicandum fructum passionis Domini, est Baptismus. Pari igitur ratione sacrificium incruentum non destruit, sed applicat fructū sacrificij cruenti.

Ex his itaq; patet manifestè, nullo modo Evangelicos Ministros esse legitimos ministros, cum potestate offerendi Deo sacrificium novi Testamenti proprium, careant. quæ potestas proculdubio ad ministros Christi pertinet, quos Christus constituit dispensatores mysteriorū suorū.

QVINTA DEMONSTRATIO

*Christus suis ministris dedit potestatem conficiendi
Sacramentum corporis & sanguinis sui.*

Hanc.

*Hanc potestatem nec habent, nec agnoscunt Mini-
stri Evangelici :*

Non sunt igitur veri Christi ministri.

CAP V T IX.

*Ministri Evangelici nullam habent potestatem conficiendi Sacra-
mentum corporis & sanguinis Domini, ideoq; non sunt
legitimi ministri.*

Minimè dubitari potest præcipuam potestatem, qua ministros su-
os ornauit Christus, esse potestatem illam admirabilem confi-
ciendi corporis & sanguinis Domini in Sacramento. Nam si Paulus
Ministros asserit constitutos dispensatores mysteriorum Dei; certè id
de mysterio maximo atq; diuinissimo, quale hoc est, intelligi debet.
Neq; vnquam auditum est in Ecclesia, vt quispiam facultatem hoc mys-
terium conficiendi haberet; qui non esset vocatus sicut Aaron, & ad
id officij solenni ritu inauguratus. Quare si vel puer, vel mulier, aut
quiuis de plebe hoc mysterium conficere attentaret; irritum planè, to-
tum quod faceret, ac inane existimari ab omnibus deberet. Disertis si-
quidem verbis Christus Dominus in vltima cœna huius mysterij confi-
ciendi potestatem solis Apostolis commisit. *Hoc inquit, facite in meam
commemorationem.* Noluit Christus omnes fideles esse ministros; multo
minus voluit esse tanti Sacramenti ministros. *Nunquid enim omnes Apostolice
nunquid omnes Prophete? nunquid omnes Doctores?* Sic igitur non est cuius-
uis hoc Sacramentum conficere; neq; ratū haberi debet, si ab alio quàm
à legitimo ministro conficiatur: necesse est diuinam quandam potesta-
tem in ministris inesse ad tantum conficiendum Sacramentum, eamq;
illis in ordinatione & consecratione communicari. Diuinam inquam.
non enim potestas Sacramenta conficiendi est humana; sed prorsus di-
uina, præcipuè in hoc diuinissimo Sacramento. Nam si omnem facul-
tatem humanam excedebat, vt ad vnus hominis vocem sol confisteret,
& Luna non moueretur, *obediente Deo* (vt ait scriptura) *voci homin*: quā-
to magis superat hominis potestatem, Christum in cœlis ad Paris
dexteram residentem, constitui in altari sub modica panis & vini
specie.

*Præcipua
potestas mi-
nistrorum
Sacerdotum.*

Iosue 10.
v. 13.

specie. Quare merito D. Chrysostomus 3. de Sacerdotio lib. tanquam miraculum suspicit eam Dei benignitatem, quod qui cum Patre sursum sedet, in illi ipso temporis articulo, omnium manibus pertrahatur. Et Homil: 60. ad populum Antiochenum, idem mysteriū admirans. Quo inquit, non oportet esse puriorem, tali fruente sacrificio? Quo solari radio non splendidiorum manum carnem hanc diuidentem? Os quod igni spiritali repletur, linguam qua tremendonimis sanguine rubescit? Cogita quali sis insignitus honore, quali mensa fruaris. Quod Angeli videntes horrescunt, neq. libere audent intueri, propter emicantem inde splendorem, hoc nos pascimur.

*Euangelici
hanc potestatem
consciendi cor-
pus Christi in
Sacramen-
to non ha-
bent.*

*Non est alia
substantia
in Sacra-
mento præ-
ter substan-
tiam corpo-
ris Christi.*

*Non fide
sed re exis-
tit corpus
Christi in
Sacramen-
to.*

*1. Cor. 10.
v. 16.*

Iam igitur prodeant Euangelici, & ostendant tam diuinam in suis ministris potestatem. ostendent sanè nunquam, cum eam neq. ab ipso Deo, neq. ab ordinariis Ecclesiæ pastoribus, per legitimam ordinationem & consecrationem accipiant. Et quod maius est, nihil planè magnum & admirabile, quodq. diuinam potestatem requirat, in hoc Sacramento agnoscunt. Nam aut negant Christi corpus re ipsa in Sacramento esse, vt Calvinistæ: aut asserunt quidem re ipsa existere, vt Lutherani; sed neq. eo modo quo Christus existere voluit, neq. ea potestate, quam ipse communicauit. Nam quod ad modum attinet, Christus ita voluit existere corpus suum in Sacramento, non vt esset cum pane mixtum, sed vt esset tota substantia Sacramenti; nihilq. aliud esset in Sacramento præter corpus suum. Non enim dixit, *Hic est corpus meum*, sed *Hoc est corpus meum*. scilicet, id quod manibus teneo, quod vobis trado, nihil aliud est quàm corpus meum. Neq. verificari verba Christi possunt, nisi de tota substantia ibi existente intelligantur. Falsum enim esset, *Hoc est corpus Christi*, si aliud quoq. esset, quod non esset corpus Christi.

Quod verò ad potestatem spectat: eam Lutherani nullam esse volūt. totum enim fidei tribuunt, non potestati. Fidem enim verbis Christi dum adhibent; fide tum illico existere dicunt corpus Christi toto manducationis tempore. quod est apertè Christi verbis repugnare, qui in vltima cœna eam potestatem non fidei, sed Apostolistradidit. *Hoc facite in meam commemorationem*. Illud nimirum faciendum Apostolis præcepit, quod ipse tum faciebat. Inter cætera autem quæ tum faciebat, erat illa panis benedictio & calicis, qua effecit, vt panis esset corpus ipsius & vinum sanguis. De qua Paulus disertis verbis ait: *Calix benedictionis, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est*. Quibus verbis benedictionem non solum refert ad Deum, sed ad ipsum calicem, qui benedici-

nedicitur, & per benedictionem ita transmutatur, vt fiat communicatio sanguinis Domini. Si igitur iussit Christus Apostolos facere quod ipse cum fecit: iussit proculdubio, vt benedicerent panem & vinum, ipsaq; benedictione transmutarent, vt essent corpus & sanguis Domini, ad eum modum quo in Cana Galilee simili benedictione & potestate, aqua vinum est facta. Non ergo satis est credere esse corpus Christi; sed opus est benedictione & potestate, vt panis fiat corpus Christi, vt semper tenuit Ecclesia Catholica. Et nisi hoc admittatur: fiet, vt quilibet fidelium possit hoc Sacramentum conficere. Si enim fide constituitur corpus Christi in Sacramento; sicut quilibet fidelium potest credere; ita poterit efficere, vt corpus Christi in Sacramento existat, idq; non solum in sacra mensa, sed & in profana, quoties panem suum Euangelici manducant, & bibunt vinum in suis conuiujs, prandjs & cœnis: & sic omnes panes implebuntur Christi corpore, omnia dolia Christi sanguine, solum si quis fide cogitet ibi esse Christi corpus & sanguinẽ. Quo nihil absurdius, nihil contra tam diuini Sacramenti dignitatem, indecentius dici aut excogitari potest.

*Absurdum
ex doctrina
hæreticorũ*

Hinc verò manifestum est, quantam iniuriam Euangelici inferant omnibus fidelibus, cum Christum ex Sacramento tollunt, & potestatem qua in Sacramento præsens exhiberi debet, nullam admittunt. Sublato enim Christo ex Sacramẽto, perit vita æterna. Ea siquidẽ non à pane & vino, sed ab ipso Christo communicatur, dicente Christo: *Qui manducat me, & ipse viuet propter me.* Perit & omnis gratiæ diuinæ fructus, qui ex Christi præsentiâ vberimè effluit in animas nostras. Nam si cū tangeretur à turba Christus, sentiebat ex se virtutem exire, & omnis qui illum tangebatur, sanabatur: quantò magis necesse est id accidere in Sacramento, quod ad eum finem institutum est, vt quidquid ad vitam spiritualem necessum est, nobis à Christo concedatur, cū sit verus cibus animarum nostrarum. Hic igitur est fructus noui istius & quinti Euangelij, vt nobis Christum auferat, & cum Christo omnia bona, quæ non nisi in Christo nobis donata sunt Ministris verò Christi ita sunt iniurii, vt eos omni prorsus potestate priuent, vt nihil sit quod Ministri faciant, quod & quilibet non minister, eadem ratione præstare non possit.

*Iniuria
gravi affici
unt hæreti-
ci omnes
fideles cum
Christum
ex Sacra-
mento tol-
lunt.
Ioan. 6.*

Aliunt illi Sacramenta esse signa fateor. At signa non vacua, neq; inania; sed plena rerum & fecunda, & id quod significant exhibentia.

*Afficiunt
eandem iniu-
riam & mini-
stros Chri-
sti.*

*Obiectioni
satisfit.*

Baptismus, verbi gratia, ablutione externa significat ablutionem inter-

nam in anima per effusionem gratiæ Spiritus sancti; eamq; non solum significat, sed & exhibet. neq; enim significat futuram sed præsentem. Pari ratione, panis & vinum in Sacramento, sunt signa corporis & sanguinis Christi, non tam absentis, & à Sacramento remoti; sed tanquam præsentis, & in Sacramento existentis. Hoc enim, non aliquid extra hoc, Christus asseruit corpus suum. Sunt etiam signa gratiæ diuinæ, quæ etiam ipsa actu exhibetur iis, qui ea fuerint digni.

Prima instantia soluitur.

Quorsum (inquiunt) signa, si res ipsa præsens adest? Nimirum, quia res quæ adest, inuisibilis est, & sub aspectum non cadens; necesse fuit eam signo visibili & aspectabili denotari. Solum enim tunc signa superflua sunt, cum res ipsa per seipsam videtur, & incurrit in sensum. ad ea enim quæ non videmus, non ad ea quæ videmus signis utimur. Atqui in scriptura inquiunt, dicitur hoc Sacramentum panis & vinum. Nimirum eo modo quo aqua dicitur vinum facta in Cana Galileæ. Panis est, sed qui factus est corpus Christi, & benedictione mutatus. Panis est, sed externa solum specie, non interna substantia. quomodo & columba, in cuius specie Spiritus factus apparuit, & linguæ igneæ propter externam speciem sunt eo nomine appellatæ. Panis est, sed spiritualis, non materialis. Panis inquit, quem ego dabo, caro mea est, pro mundi vita; quibus verbis panis huius essentiam explicauit. Sicut & illis: *Hoc est corpus meum.* Recte igitur Cyrillus Hierosolimitanus in sua Catechesi 4. *Pro certissimo habeas, panem hunc qui videtur a nobis, non esse panem, etiamsi gustus, panem esse sentiat, sed esse corpus Christi.* Et August: 3. de Trinit. cap: 10. ait: *In illa specie (nempe panis) omnino Dominum oculis mortalium apparere.*

Secunda instantia soluitur.

Aiunt scripturam ostendere Christum in cælo ad Dei dexteram: idq; vsq; ad tempus restitutionis omnium. Recte sanè, id enim nos quoq; credimus, Christum secundum formam visibilem, & mundum reliquisse, & sedere ad dextram Dei, & non venturum in terras, nisi ad iudicium extremum. At eadem scriptura docet Christum forma inuisibili esse in Sacramento, idq; vsq; ad finem sæculorū, quam diu Sacramentorū vsus perdurabit. Sæper enim vera erunt Christi Domini verba: *Hoc est corpus meum.* vera, inquam, & sua efficacia efficient quod significant.

Ex his manifestum est; quàm infirma sunt aduersariorum præsidia, quibus sicut tueri se non possunt, ita conuinci possunt, quod cum potestate conficiendi corporis & sanguinis Domini, in Sacramento careant, non sint legitimi ministri. Ministros enim potestas facit.

SEXTA

SEXTA DEMONSTRATIO.

*Legitimi ministri sunt dispensatores Sacramentorū.
Ministri Evangelici non sunt dispensatores sed dis-
sipatores Sacramentorum :
Non sunt igitur legitimi ministri.*

CAPVT X.

Ministri Evangelici non sunt legitimi Sacramentorum ministri.

Ministros suos fecit Christus dispensatores mysteriorum suorum. Dispensatores inquam, non dissipatores. Dispensator omnia quæ à Domino tradita sunt, conseruat, nihil diminit, nihil perdit. Dissipator his contraria facit omnia. Facile igitur apparebit, qui sint dispensatores, qui dissipatores Sacramentorum. Et quidem Catholici Sacerdotes omnia septem Sacramenta, quemadmodum per mille sexcentos annos Ecclesia & Christianus orbis habuit, integra habent, conseruant, administrant; virtutem, quam illis concessit sua institutione Christus Dominus, ad communicandam diuinam gratiam, integrè & absq; diminutione agnoscunt: modum deniq; administrandi hactenus vsurpatum in Ecclesia retinent & conseruant, in eoq; vnice gloriantur, quod nihil nouum, in solens in Sacramentis inuehant, quod non semper Ecclesia Catholica obseruauerit.

Evangelici verò primum in substantiam Sacramentorum inuolarūt, & ex receptissimo Sacramentorum numero quinq; sustulerunt, duobus vix pepercerūt, Baptismo & Eucharistiæ, quanquam & Eucharistiæ vultus grauissimum inflixerunt, sublato ex Eucharistia vero Christi corpore. Quid enim est Eucharistia, Christi corpore destituta? Calvinistæ quidem penitus Christum à Sacramento ablegarunt in cælum, ad quæ etiam in cælum vsq; fide volitant. Lutherani verò corpus Christi cum pane miscuerunt, in pane, cum pane, sub pane illud constituētes, idq; solum manducationis tempore. Nam citra manducationem nihil nisi panem simplicem confitentur. Iam si quæras qualem virtutem Sacramentis concedant ad sanctificandas animas nostras: dicent nullam ha-

1. Cor: 4.

vs. 1.

*Catholici
sacerdotes
sunt veri
dispensato-
res Sacra-
mentorum.*

*Evangelici
Ministri sui
dissipatores*

bere

bere virtutem; sed esse signa duntaxat excitantia fidem ad diuinas promissiones credēdas, nihilq; ab his signis in animas nostras pficisci præter nudam significationem. Hanc doctrinam esse Euangelicorum & libri eorum testantur & cathedræ, neq; vllus diffitebitur nisi qui Euangelicos vix de nomine norit. Sed si ita est, nonne manifestum est Euangelicos Ministros esse dissipatores, non dispensatores mysteriorum Dei?

*Obiectioni
respondetur
& proban-
tur esse se-
ptem Sa-
cramenta.*

*Ephes: 5.
8. 32.*

At inquit, Apostolum & antiquam Ecclesiam, septem Sacramenta non agnouisse. Quomodo igitur in scriptura omnia commemorantur? De Baptismo & Eucharistia fatentur ipsi, Confirmationis in Actibus sæpe sit mentio, cum per impositionem manuum dabatur fidelibus baptizatis Spiritus sanctus. Sacramentum poenitentiae ex potestate à Christo data ad remittenda & retinenda peccata clarè colligitur. Extremæ vnctionis meminit Iacobus Apostolus, in sua canonica Epistola. Ordinem Caluinus ipse veritate adactus in numero Sacramentorum reponit, cum & ritum externum, (videlicet impositionem manuum) & promissionem gratiae habeat. Matrimonium Paulus ipse magnum Sacramentū appellat, cui ad dignè repræsentandam Christi cum Ecclesia coniunctionē, gratia Dei attributa est. Quæ omnia diligentissimè prosequitur Cardinalis Bellarminus in suis de Sacramētis disputationibus, cui hætenus omnes Euangelici respondere non potuerūt.

Antiquitatis testem, omni exceptione maiorem August. adsero, qui omnia septē Sacramēta enumerat, nō ex suo solūm, sed Ecclesiæ Catholicæ sensu & consensu. De Sacramēto Confirmationis, lib: 2. con: Epist: Petiliani, cap: 104. sic habet: *Sacramentum inquit, Chrismatis, in genere visibilium signaculorum est Sacramentum, sicut Baptismus.* De Sacramēto Ordinis, de Baptismo contra Donatistas, cap: 1. *Vtrumq; inquit, Sacramentum, & quidem consecratione vtrumque homini datur, illud cum baptizatur, istud cum ordinatur.* De Matrimonij Sacramēto, lib: de bono Coniug. cap: 29. vbi illud in ratione Sacramenti confert ordinationi, quam prius cum Baptismo contulerat: *Bonum inquit, nuptiarum, in sanctitate Sacramenti est, quod manet in coniugatis, licet proles non sequitur, sicut Sacramentum Ordinationis manet in ordinatis, licet plebem non congregent.* De Sacramēto Poenitentiae, lib: de adulterino coniugio, cap: 26. & 28. Eadem inquit, *est causa Baptismi & reconciliationis, sine quibus sancti homines credunt se non debere exire e corpore.* De Sacramento extremæ vnctionis 2. de Visit: inhr. cap: 9. citat auctoritatem Diui Iacobi in sua Epistola.

Si dicant

Si dicant Euangelici Augustinum nomen Sacramenti latè accipere, conuinci primum possunt ex eo, quòd eo sensu vocat alia Sacramenta, quo Baptismum, cum quo alia connumerat, vt ex testimoniis allatis patet. Deinde aduersarij septem Sacramenta, neq; strictè, neq; latè accepto Sacramenti vocabulo, admittunt; ideoq; Augustini autoritate, quicquid dicant premuntur. Tanto verò pluris esse debet Augustini testimonium, quòd eius testimonium, est totius Ecclesiæ Catholicæ testimonium. Ille enim non suæ, sed Catholicæ Ecclesiæ Sacramenta enumerat, illius inquam Ecclesiæ, quæ (vt ipse ait) *ab ipso Christo inchoata, & per Apostolos prouecta certa successionum serie, vsq; ad hæc tempora toto terrarum orbe dilatata est.* Semper igitur, Augustino teste, fuerunt in Ecclesia septem Sacramenta, siquidem Ecclesia illa quæ Augustini tempore septem Sacramenta agnoscebat, fuit à Christo inchoata, per Apostolos prouecta, & certa successionem toto terrarum orbe dilatata. Iam de virtute Sacramentorum quid dicam? quam Euangelici ita extenuant, vt nihil Sacramentis præter significationem relinquant, contra expressa in diuinis literis testimonia. Dicit enim scriptura S. nos ex aqua & Spiritu sancto renasci & regenerari. Baptismum esse lauacrum regenerationis, quod non est solum significare regenerationem nostram spiritualem, sed eam operari. De Eucharistia dicit Christus: *qui manducat hunc panem, viuet in æternum.* eo scilicet modo, quo à pane oritur vita corporalis, à pane quoq; Eucharistico vita spiritualis oritur; non significatione duntaxat, sed effectiue. Potestas ad remittenda peccata data Apostolis in Sacramento Pœnitentiæ, non significat solum, sed & efficit peccatorum remissionem. Gratia quæ datur per impositionem manuum in sacra Ordinatione & Cõfirmatione, nõ tantum significatur, sed etiã verè confertur. Recte igitur Auguſt. tract: 80. in Ioan. Vnde tanta virtus aquæ, vt corpus tangat, & cor abluat? Neq; mirum videri debet res sensibiles virtutem habere qua agant in animam. Siquidem eam nõ ex se, verum ex diuina dispositione sortiuntur. potest enim Deus quomodo vult & per quæcunq; instrumenta, sua mirabilia operari.

Iam verò Euangelicorum Sacramenta quanti facienda erunt, quis non videat? quandoquidem nihil nobis conferunt, præter significationem. sic enim perit omnis eorum dignitas, cum à Sacramentis antiquæ legis in hoc non differant, quæ præter significationem nihil habebant virtutis. Quædam verò in veteri lege etiam superabant Euangelicorum

Lib: 28.
contra
Fauslum.
Cap: 2.

Virtus Sacramentorum contra Hæreticos asseritur.

Cur res sensibiles agant in animâ.

Sacramenta Euangelicorum quàm ignobilia.

Sacramenta. Vt manna, panis Angelorum manibus factus, Agnus Paschalis, & alia sacrificia, quæ in se nob. liores sunt, quàm tritium panis Calumniani, aut aqua simplex, si hæc non habeant aliam virtutem præstantiorem. Perit & necessitas Sacramentorum. nam ad significandum dumtaxat non est opus omnino Sacramentis, cùm tot aliis mediis significari gratia Dei promissa, & in mentem reuocari possit. Sola diuina scriptura lecta aut prædicata sufficit ad excitandam memoriam diuinarum promissionum. Neq; propter hoc quod sine Sacramentis haberi perfectè potest, alligasset nos Christus ad Sacramenta. Nullo modo igitur constabit Sacramentorum necessitas, nisi præter significationē, virtutem etiam illis diuinam inesse credamus.

Obiectio.

Solutio.

Nota doctrinæ de vtraq; specie.

Aliunt Evangelici, Sacerdotes quoq; Catholicos Sacramentorum dissipatores esse; quippe qui altera specie populum priuent, contra Christi institutionem, mandatum, & exemplum. Verùm non porell ea nota inuri Catholicis sacerdotibus, qui non aliter dispensant Sacramenta, nisi prout Ecclesia Catholica ab ipsis Apostolis & Spiritu sancto edocta, semper censuit esse dispensandum, secundum Christi mandatum, institutionem & exemplum. Vtebatur quidem Ecclesia, & etiam nunc vitur vtraq; specie; sed nunquam existimauit eam ad salutem omnibus & singulis necessariam: cùm & totus Christus sit in vna sola specie, & vita æterna vnam speciem sumentibus æquè promittatur ac sumentibus vtramque. Ioan: 6. *Qui manducat me, & ipse viuet propter me. Qui manducat hunc panem, viuet in æternum.*

Quare sacerdotes Catholici, plus dant in vna specie, quàm Evangelici in vtraque. Nam illi in vna specie dant Christum totum, & cum Christo vitam æternam: isti verò in vtraq; specie, neq; Christū habent, neq; vitam æternam, quæ sine Christi præsentia in Sacramento nõ datur.

Instituit quidem Christus vtramq; speciem, sed ea institutio potissimum spectat sacrificium, quod cùm representare debeat Christi passionem & mortem, duplici velut parte constituitur, & vna quidem representat corpus veluti mortuum, alia sanguinem Christi tanquam effusum. Quæ tam expressa representatio mortis Christi in vna sola specie non habetur. At ad Sacramenti rationem vna species sufficit, cùm & totum Christum vna contineat, & totum effectum Sacramenti conferat, nempe vitam æternam.

Præceptum

Neq; verò vllum præceptum Christi proferri potest, quo ad vtramq; speciem

speciem sumendam astringamur. Nam illud, *Hoc facite in meam commemorationem*, de sola specie panis dictum legitur absolute, apud Matth. De altera verò specie, apud Paulum non legitur absolute, *Hoc facite*. sed, *Hoc facite, quotiescunq; bibetis, in meam commemorationem*: ita vt non tam sit præceptum de bibendo sanguine absolute, quàm de facienda Christi commemoratione, quotiescunq; bibatur. Illud verò, *Bibite ex eo omnes*. primùm nullam præcepti vim continet. sunt enim verba inuitantis & offerentis. sicut cùm quis simili forma verborum alicui offert potũ ad bibendum: neq; enim illum obligat ad bibendum, neq; præceptũ imponit; sed offert solũ & potestatem facit bibendi. quo etiam modo cùm in cœna legali ante institutionem Sacramenti legitur Christus propinasse Apostolis poculum, similibus verbis: *Accipite & diuidite inter vos*; nemo dixerit hinc eos præcepto & sub peccato obligasse ad bibendum & diuidendum poculum inter se.

*Christi, de
Siquis spo
cie non est
Es solum
tur loca scri
pturas, que
pro se here-
tici habent.*

Neq; verò mirum, quòd Christus Dominus, offerendo calicem, admonuerit Apostolos, vt biberent ex eo omnes, quod non fecit offerendo panem. quia enim panem frangendo, partem cuiq; suam offerebat, non erat opus admonere, vt omnes manducarent. quilibet enim hoc ex actione Christi intelligebat. At cùm offerret vnum calicem pro omnibus, opus erat admonere, vt non vnus, sed omnes ex illo biberent, sicut & in cœna Agni paschalis dixerat poculum porrigendo: *Accipite & diuidite inter vos*.

Quod si præceptum fuisse censeatur illud, ad duodecim illas personas, quas tunc poculo suo Christus dignabatur, pertinebat; eiq; præcepto abundè tum satis factum est. *biberunt enim ex eo omnes*, teste alio Euangelista. Vel si ad successores Apostolorum pertineat; illi non sunt omnes fideles, sed Sacerdotes. Vel si ad omnes fideles: ij bibere debent, quando illis à Christo vel Christi ministris fuerit oblatus, & exhibitus calix sicut fuit tunc datus ac oblatus Apostolis. Offerente enim Christo, & iubente vt biberent; parere debebant Apostoli. Pari ergo ratione, offerentibus & præcipientibus ministris Christi, bibere debebunt omnes Christi fideles. Nullo verò præcepto obligauit Apostolos, vt omnino offerrent alijs calicem bibendum, sed id reliquit in eorũ potestate.

Iam quòd sanguinem in calice dixit Christus esse noui Testamenti sanguinem, inde non sequitur nos non futuros noui Testamenti participes, nisi calicem bibamus. Nam sanguis Christi catenus ad Christi

*Testamen-
tum Chri-
sti.*

testamentum spectat, quatenus pro nobis effunditur, non quatenus à nobis bibitur. Ita enim expresse Christus addidit: *Hic est calix sanguinis mei qui pro vobis effunditur.* In omnibus enim pactis & fœderibus sanguis fundebatur & firmabat pacta, id quod moris erat tam apud Iudæos, quàm apud gentiles. Simili ergo ratione Christus suum pactum & fœdus sanguine suo fuso pro nobis, & oblato Deo in vltima cœna, confirmavit. Ut igitur simus participes Christi testamenti; non est necesse ut bibamus sanguinem, sed ut illum offeramus in Sacrificio suo.

Deinde si bibendus est propterea sanguis Christi; sufficienter bibitur in vna sola specie: cum in eototus Christus sumitur cum corpore & sanguine. Sumitur enim caro viva Christi, non exanguis, nec mortua. Neque enim Christus post resurrectionem moritur amplius. 1. Rom: 6.

Hebr: 10.
v. 10.

Addenon minus confirmatum esse novum Testamentum corpore Christi pro nobis oblato, quàm sanguine Christi pro nobis fuso. Verum enim est quod Paulus ait: *Sanctificati sumus per oblationem corporis Iesu Christi semel.* Quare æquè efficiamur participes novi Testamenti sumendo corpus, sicut sumendo sanguinem. Ius etiam quod nobis Testamento quasi inscripsit ad vitam æternam, habetur totum in vna specie. qui enim sumit vnam speciem, habet vitam æternam, & ille qui sumit utramque.

At de hac re pro instituti ratione satis. Hæc enim dici debuerunt, ut apparet iniuria nos affici magna ab aduersariis, cum nos contra mandatum alteram speciem Laicis abstulisse calumniantur, quod quàm sit à veritate alienum, vel ex his paucis, quæ allata sunt, patere potest.

SEPTIMA DEMONSTRATIO.

Ministri veri sunt Ecclesie Catholica ministri.

Ministri Evangelici non sunt Ecclesie Catholica ministri.

Ipsi non sunt veri ministri.

CAPVT XI.

Ipsi Evangelici non sunt ministri Ecclesie Christi, sed Ecclesie malignantium.

Ministri

Ministri Christi, sunt quoq; Ecclesiæ ministri. Ministri sponsi debent esse etiam ministri sponsæ; maximè cùm Christus ministris nō pro se egeat, sed pro sua sponsa, nempe Ecclesia. Quantū autem auctoritatem voluerit esse Ecclesiæ, vel ex eo patet, quod ait: *Qui Ecclesiam non audierit, sit sicut ethnicus & publicanus.* Ad eumq; finem dedit ei omnem suam potestatem, & regni cœlorum claves, ut quicquid illa solueret & ligaret in terris, solutum esset & ligatum in cœlis, ita ut iure D. Aug. dixerit Ecclesiam tenere, & possidere omnem sui sponsi & Domini potestatem. 4. de Bap. contra Donat. cap: 1. Adeundem finē dedit ei *Spiritum veritatis, ut maneat in ea in æternum, & doceat illam omnem veritatem.* Suam etiam præsentiam perpetuam promisit, ad omnem protectionem & directionem. Ego inquit, *vobiscum sum, vsq; ad consumationē seculi.* Voluit enim Ecclesiam, nō solum esse sponsam suam, sed & corpus suum; ut ipse tanquam caput ipsius omnem ei influxum necessariū tribueret.

Ministri Christi sunt Ecclesiæ ministri.

Neceffe est igitur ministros omnem suam potestatem ab Ecclesia accipere, cùm penes eam omnis potestas ad vitam æternam consequendā necessaria à Christo relicta sit, tam ad Sacramenta conficienda & ministranda, quàm ad prædicandum Dei verbum, & docendam omnem veritatem; securosq; nos voluit esse Dominus, si ab Ecclesia pendeamus, longissimè nos ab omni erroris periculo abfuturos. *Portæ enim inferi non præualebunt aduersus eam, ut pote quæ sit columna & firmamentum veritatis.* Neq; enim vnquam sponsam suam deseret Christus, neq; desinet esse corporis sui caput. Hinc illa apud sanctos Patres frequentia. *Extra Ecclesiam non esse salutem. Sacramenta extra Ecclesiam quandoq; dari posse, at prodesse non posse. Non habere Deum in cœlis patrem, qui Ecclesiam non habeat in terris matrem.* Hæc & similia cùm dicunt sancti Patres, ostendunt nullū esse legitimū Christi ministrum, qui non sit Ecclesiæ Christi minister, ab ipsa dependens, eiq; inserviens.

Ministri omnem potestatem ab Ecclesia debent accipere.

Porrò minister Ecclesiæ esse non potest, qui non est eius membrum. Quare qui se ab Ecclesiæ corpore separant, & Ecclesiam non agnoscunt, ministri Ecclesiæ esse non possunt. Tales sunt Ministri Euangelici, qui eam Ecclesiam, quæ ab Apostolis ad hæc vsque tempora, semper habitata est Ecclesia Christi, & præter quam nulla alia erat Ecclesia, neque agnoscunt, neq; ad eam pertinere volunt. Malunt ad Ecclesiam à Luthero & Caluino demonstratam, prioribus sæculis Christianitati inui-

Minister Ecclesiæ nō est si non sit membrum eius.

*Sacerdotes
Catholici
sunt veri
Ecclesia
ministri.*

sam & inauditam pertinere. Sacerdotes verò Catholici, sunt eius Ecclesiæ ministri, quæ omnibus sæculis habita est in tota Christianitate Ecclesia Christi; ad quam pertinuerunt quotquot fuerunt Episcopi, Martyres, Thaumaturgi, & omnes sancti Dei homines. Neq; verò eam tantummodo pro vera Ecclesia agnoscunt, sed ab eius potestate & iudicio toti dependent, vt nihil nisi eius potestate faciant, omniaq; eiusdem iudicio moderentur.

*Responsio
hereticorū
de Ecclesia
inuisibili.*

Resellitur.

*Ecclesia
non est in-
uisibilis.*

Respondent Euangelici, suos quoq; Ministros esse ministros Ecclesiæ, sed inuisibilis cuiusdam & soli Deo notæ, quæq; ex solis electis constet, eiq; omnia priuilegia Ecclesiæ promissa seruire volunt. At facile est hæc figmenta retellere. Figmentum est Ecclesia inuisibilis. Ecclesia enim Dei est illa, quam Spiritus sanctus tradidit regendam Episcopis. Attendite, inquit Paulus, vobis & vniuerso gregi, in quo vos Spiritus sanctus posuit Episcopos regere Ecclesiam Dei, quam acquisiuit sanguine suo. Sanè Ecclesia, de qua Paulus loquitur, est Ecclesia Dei, & acquisita sanguine Christi, ac proinde vera Ecclesia. Qualis verò est illa Ecclesia? num inuisibilis? num ex electis? At Paulus determinatum cæcum ostendebat, in quo proculdubio mixti erant electi cum non electis, cumq; dixit traditum Episcopis ad regendum. Qui verò fieri potest, vt Episcopi oues inuisibiles regant? quomodo pascere possunt verbo & Sacramentis, quas non norunt? Quomodo vicissim oues regi à suis pastoribus possunt, quos non nouerunt? Ipsum verò regimen, an non visibile esse voluit Christus; per visibilem verbi & Sacramentorum administrationem? Quare, si electi tantum ad Ecclesiam pertinerēt, non posset Ecclesia regi ab Episcopis. non posset enim constare, qui sint electi, qui non; cum solius Dei sit nosse, qui sint eius, aut simul & eos regi oporteret, qui non sunt de Ecclesia, quiq; non sunt commissi à Christo ad regendum.

Non est igitur vlla Ecclesia electorum distincta ab Ecclesia communis, in qua sine discrimine sunt boni & mali, electi & non electi. Neq; enim alios voluit esse Spiritus sanctus Episcopos, vt regant electos, alios vt regant non electos; sed omnibus voluit esse vnum & idem regimen, communia Sacramenta, communem verbi prædicationem. Quare illa electorum Ecclesia inuisibilis, ad vnam communem Ecclesiam pertinet, quæ visibilis est, & visibili ratione à suis pastoribus administratur, sub eorumq; obedientia degit. Si ergo Ministri Euangelici ad Ecclesiā visibilem non pertinent, eo ipso ad Ecclesiam Christi non pertinent.

Deinde

Deinde satis manifestas notas Ecclesiæ Christi ostendit nobis scriptura sancta, ut cœtus plane sit, qui ex illis Ecclesiam Christi non agnoscat. Inter alias est illa insignis, quam tantopere vrget D. August. contra Hæreticos sui temporis, & plurimis scripturarum testimoniis confirmat, nempe quod sit Catholica seu per totum mundum diffusa. Ita enim Dominus ipse prædixit futurum: *Et predicabitur hoc Euangelium regni in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus, & tunc veniet consummatio.* Ita promissum est multo ante Abrahamo: *Benedicentur in semine tuo omnes gentes terræ.* Et paulo ante: *Multiplicabo semen tuum sicut stellæ cœli, & velut arenam, quæ est in litore maris.* quam multiplicationem præuidens Isaias: *Repleta est, inquit, terra scienti Domini, sicut aqua maris operientes.* Hæc est illa hæreditas amplissima promissa Christo, & data in cōpensationem passionis & mortis ipsius. *Postula à me, & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terræ. Conuertentur ad Dominum vniuersi fines terræ, & adorabunt ante ipsum vniuersæ familie gentium. Quoniam Domini est regnum, & ipse dominabitur gentium.* Ex his aliisq; plurimis colligit D. August. Ecclesiam Christi non in aliquo terræ angulo; sed in toto orbe extare debere, datumq; id esse meritis Christi, ut hæreditas eius esset omnes gentes, & regnum in toto mundo. Quare illam Ecclesiam esse veram Christi Ecclesiam, quæ sit fueritq; in omnibus gētibus, & in toto mundo; illam verò minimè in quam id non conuenit.

At Morneus ait: Initio fuisse Ecclesiam pusillum gregem, in fine etiam mundi, putas filius hominis inueniet fidem in terra, medio verò tempore, & gentiles multitudine superant Christianos, & Ariani aliquando superarunt Orthodoxos, & nunc Asiatici Christiani & Africani reliquos facile superant, quare aut penes Asiaticos & Africanos erit vera Ecclesia, aut inane est argumentum quod ex multitudine sumitur.

Morneo sic respondemus. De Ecclesia per totum mundum diffusa, non esse nostram assertionem, sed diuinarum scripturarum. quare si id non est verum; non nostra sed scripturarum error erit. Quæ verò Morneus adducit, nullius planè sunt momenti; non est enim mirum Ecclesiam initio fuisse exiguam, Euangelio nondum publicato in toto mundo. At postquam in omnem terram, & in fines orbis terræ exiuit sonus Apostolorum, cœpit esse *ab ortu solis vsq; ad occasum laudabile nomen Domini*, semperq; postea eam amplitudinem retinuit in toto mundo Ecclesia; non quod semper numero superaret reliquos homines, sed quod per totum

Nota Ecclesie sue Catholice.

Matth. 24. p. 14. Ecclesia Christi in toto mundo.

Isa. 11. p. 9. Psal. 2. p. 8. Psal. 21. p. 28.

Obiectio Mornei.

Solutio.

Ecclesia initio pusillus grex.

totum mūdum & in omnibus gentibus haberet suos Orthodoxos, qui Christi fidem & corde crederent ad iustitiam, & ore cōfiterentur ad salutem: & quamvis ortis hāresibus, non parum de hac amplitudine detrāheretur, semper tamen eam prostratis hāresibus recuperabat. Quare etsi hāresis Ariana magnam orbis Christiani partem occuparet: tamē neq; ita, vt nulli essent inter illos Orthodoxi (erāt enim & Confessores & Martyres plurimi) neq; multo tempore, si quidem extincta hāresi (quæ cū non sit ex Deo, diu permanere non potest) redibat Ecclesia ad nitorem pristinum. Sicut enim amplitudini regni nihil decedit, si hostes repentino assultu aliquas regni partes inuadant, & mox de medio diffugiant: sic & hāreses quoties Ecclesiam inuadunt, siue sua inanitate, siue diuina virtute, mox concidunt. Iam quod ad Asianos Christianos attinet, ij & multi sunt, tamen non paucos habent inter se Orthodoxos, quod satis est vt Ecclesia dicatur Catholica. illæ vero suos extra suas prouincias nec habuerunt, nec habent.

*Quid requiritur
vt Ecclesia
dicatur Catholica.*

Neq; enim ad hoc vt Ecclesia dicatur Catholica requiritur, vt omnes in toto mundo homines recipiant fidem; sed satis est, vt fides Catholica in toto mundo prædicetur & recipiatur ab ijs, quorum corda tetigerit Deus. Facit autem diuina bonitas, vt omnes prouinciæ Religionis Catholicæ successiue fiant participes, & suo tempore depositis erroribus fidem Catholicam amplectantur, vt nulla sit prouincia, nullus locus in quo aliquando non floreat Catholica fides.

Iam verò in fine mundi Antichristo veniente, futurum quidem est, vt Ecclesia cogatur & restringatur magis; sed id ipsum propterea diuinitus prædictum est, vt non nesciremus. Reliquo verò tempore ante aduentum Antichristi Ecclesia non cogi, sed per totum mundum dilatari secundum diuinas prædictiones debet. Quare meritò Ministros Evangelicos negamus esse Ecclesiæ veræ ministros, cū non sint eius Ecclesiæ ministri, quæ fuit semper, est, eritq; Catholica, cuius nomen est in gentibus, & laus eius vsq; ad fines terræ. Quod vt in Romanam Ecclesiam verè conuenit: ita Euangelicam Ecclesiam certum est nullo vnquam tempore fuisse Catholicam.

Verum si aduersarij eo signo Catholicæ Ecclesiæ (quod solum sufficit, quodq; in symbolo Apostolorum cōstemur) non contenti, alia signa quærant; signum non dabitur eis nisi Christi Domini, qui prouidens has istorum tenebras, digito quasi demonstrauit Ecclesiam suam, vbi esset

vbi esset, & vbi eā a nobis quæri vellet, nēpe vbi eam ipse ædificauit, in illa nimirum petra, cui dictum est: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam.* Quid pluribus opus? vera Ecclesia non est nisi in Petro ædificata, aduersus eam portæ inferi hæctenus præualere non potuerunt, vt Christi prædictio in hac solū Ecclesia impleatur, & hoc ipsum sit manifestum indicium, Ecclesiam in Petro ædificatam esse veram.

*Alteratio-
ra Ecclesia
Catholica*

*Obiectio
soluitur.*

Quid Euangelici? negant Petrum dictum esse petram, super quam ædificata sit Ecclesia, propter Petri à petra distinctionem. At immeritò sanè. Petrus enim & petra, non significatione sed terminatione differunt. Petra enim communi dialecto, Petrus, Attica dicitur. quod & Calvinus & Beza tractantes hunc locum, confitentur. In Syriaco sanè (qua lingua Dominus locutus est) & in Hæbraico (quo idiomate D. Matthæus conscripsit Euangeliū) nulla differentia Petri & petræ, utriq; enim respondet eadem vox Cepha. quare turpissimè errant, qui Petrū quasi Petreum denominatiuè à petra dictum interpretantur: eadē enim vox Cepha, Petro & petræ respondet, & nunquam Petreum, sed semper petram significat.

*Petrus &
petra ter-
minatione
differunt
non signifi-
catione.*

Deinde cū diceret Dominus Petro: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus,* excellentiam Petri singularem explicare voluit, non aliam sanè, nisi quia in eo tanquam in petra esset ædificaturus Ecclesiam suam. D. Leonem diuinè id exponentem audiamus. ita enim habet sermone tertio in Anniversario assumptionis suæ: *Et ego inquit, dico tibi, hoc est, sicut meus pater tibi manifestauit diuinitatem meam; ita & ego tibi notam facio excellentiam tuam. Quia tu es Petrus, id est, cū ego sim inuiolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio vtraq; vnum, ego fundamentum, præter quod nemo potest aliud ponere; tamen tu quoq; petra es, quia mea virtute solidaris, vt quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum per participationem communia.* hæctenus D. Leo. Et sanè illa particula, *Et ego dico tibi,* indicat; quòd sicut Petrus Christum confessus est esse Filium Dei; ita Christus vicissim constitetur Petrum esse petram, super quam ædificaturus esset Ecclesiam suam: vultq; disertè Dominus confessionem Petri sua quoq; confessione compensare. Ac si diceret: *Tu dicis me Filiū Dei. Et ego dico tibi, quia tu es Petrus.* Neq; enim solū commemorare volebat Petro suum nomen, quod & ipse bene nouerat & alij; sed mysterium & excellentiam singularem, quæ in ipsius nomine latebat, edocere voluit. Neq; en. m. t. merè illi Petri

H

nomen

nomen indidit Ioan: 1. 42. *Tu vocaberis Cephas*; sed propter mysterium quod tali nomine continebatur, quod nimirum supra illum sicut supra petram ædificaturus esset Ecclesiam suam. Alias si communis ratione cū aliis Apostolis Petrus futurus erat Petra, cur soli Petro hoc nomen imposuit? cur alios quoque Apostolos Petras non vocauit? Petrus iam habebat antequam nomen proprium Simon, ex patre etiam vocabatur Bariona, ex patria à Bersaida; quorsum igitur nouum nomen, nisi aliquam nouam excellentiam significaret; quod super eum veluti petram ædificanda esset Ecclesia? Denique idem apparet exsequentibus; *Et tibi dabo clauēs regni cælorum*. idem enim est super Petrum fundare Ecclesiam, & tradere ei clauēs regni cælorum. Vtrumque enim officium ac potestatem Petri in gubernanda Ecclesia designat. At non dubium est, Petro dictū esse, *tibi dabo clauēs regni cælorum*; neque igitur dubium esse debet, super Petrum ædificatam esse Ecclesiam.

*Occurritur
obsecrationi
primæ.
Petrus pe-
tra sine illo
Christi præ-
iudicio.*

Verentur scilicet Euangelici, ne si Petrus petra dicatur, Christo qui petra in scriptura dicitur, fiat aliquod præiudicium. Esset sanè verendū, si Petrus eo modo, quo Christus, petra diceretur. At dicitur longè alio & inferiori modo. Christus enim petra per se soliditatem ex se habens, Petrus verò ex Christo. Quod non solum in præiudicium Christi non cedit, sed in summam eius gloriam, qui cū sit ipse solidissima petra, suam quoque virtutem hominibus communicat, & petras homines facit. Sicut cū ipse sit lux mundi, Apostolis quoque ait: *Vos estis lux mundi*. Certè cū famulus potestate Domini aliquid facit, nihil Domino præiudicat. Dominus enim propria potestate facit, famulus facit idem potestate Domini. Annè clauēs regni cælorum Christus non habet? Sicut igitur sine vllō suo præiudicio contulit eas Petronita sine suo præiudicio Petrum petram seu fundamentum Ecclesiæ constituit.

*Occurritur
alteri.*

Neque verò possant hoc loco nomine petre intelligere Christū. Nam cū dicitur *super hanc petram*, non quæcumque petra, sed illa paulò antè nominata intelligitur. Pronomen enim Relatiuum *hec* vel *ista*, prænominatam petram ostendit, non aliam. verbum etiam in fine sententiæ positum, & deinde repetitum in principio sequentis sententiæ, eandem significationem habet, vt innumeris exemplis ostendi potest. Deinde non compensatur confessio Perri, si Christus supra se ædificat Ecclesiam suam. Cū igitur vicem reddere Petro voluerit Christus, non se, sed Petrum dixit petram; neque supra se, sed supra Petrum dixit se ædificaturum

caturum Ecclesiam. Si dixisset Dominus: Ego sum petra, & super hanc petram ædificabo, facillè intelligeremus de seipso locutum. At cum dixit: Tu es petra, non possumus nisi de alio intelligere Christi verba. Deinde loquitur de ea petra in qua nondum ædificauerat Ecclesiam, sed ædificaturus erat. At in seipso iam ædificauerat Apostolos & alios fideles, in Petro autem non, sed ædificaturus erat. Deniq; sicut alias excellentias de clauibus, de potestate ligandi, ad Petrum retulit; ita & hanc de ædificanda Ecclesia supra petram: cum quia eadem sunt ista excellentiæ, tum quia eodem fine & intentione sunt commemoratæ.

Quare neq; illa explicatio quorundam admitti debet, super hanc petram, quam confessus es. Neq; enim dixit Christus, Tu es confessus petram; sed, Tu es petra, & super hanc petram, quæ es tu, ædificabo. Ineptè & alij petram fidem interpretantur, neq; enim Petrum fidem vocauit Dominus, sed petram, & nihil singulare tribuisset Petro, quod supra fidem communem omnium fidelium ædificaturus esset Ecclesiam. Et si Petrus propter fidem esset fundamentum Ecclesiæ; omnes fideles propter eandem fidem essent fundamentum. quod si omnes fideles fundamentum, ubi erit reliquum ædificium? si omnes vnum membrum, ubi corpus? Quanquam non negandum est Petrum esse suo modo petram fidei, quia fides Petri nunquam deficit, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Aliorum fides defecit in successoribus, Petri fides nunquam ad finem vsq; mundi in suis successoribus deficiet.

Arunt, hoc aliis quoq; Apostolis conuenire. Minimè vero. solus enim Petrus dictus est petra, illi soli tunc reuelauerat Pater cœlestis, quem cōfiteri deberet Christum, illi soli in præmium confessionis hæc prærogatiua conceditur. Neq; verum est nomine aliorum respondisse, cum nō ex commissione aliorum, sed ex reuelatione Patris cœlestis sibi tunc facta responderit. Christo ipso attestante, quod caro & sanguis illi non reuelauerit, sed Pater cœlestis. Quamobrem & confessionem illam tantquam solius Petri, non tantquam communem omnium Christus approbavit. neq; enim dixit, Beati estis, quia non caro & sanguis reuelauit vobis; sed, Beatus es Simon Bariona. Promissio etiam ædificandæ Ecclesiæ fundatur in nomine proprio Petri, quod illi cum aliis Apostolis nō fuit commune. Et quamuis suo modo in omnibus Apostolis fundata est Ecclesia, cuius illi fuerunt duodecim fundamenta, tamen in solo Petro fundata est vniuersa Ecclesia, tota nimirum illa, quam Christus

*Quorundā
explicatio-
nes huius
loci inviden-
tur.*

*Obiectioni
satis fit.*

*Apoc: 21.
8/14.*

In solo Petro & in universa Ecclesia fundatur.

se ædificaturum promittebat; in aliis verò particulares Ecclesiæ, quas sua prædicatione Christo adiunxerunt, fundatæ sunt. Petrus totam Ecclesiam ut pastor ordinarius in suis successoribus regit & gubernat, quod alij Apostoli non habuerunt, qui solum fuerunt legati à Christo missi, legationis autem officium non est ordinarium, nec transit ad successores, sed vnâ cum morte expirat.

Petrus est perpetuum fundamentum.

Neq; verò Petrus futurus erat petra, seu fundamentum Ecclesiæ ad tempus suæ vitæ; sed perpetuum vsq; ad finem mundi, quamdiu nempe Ecclesia à Christo ædificata, debuit subsistere. neq; enim sine fundamento ædificium consistere debet. Quare cum Dominus voluerit Ecclesiæ ædificium esse perpetuum permanens in sæculum sæculi, etiam fundamentum quod huic ædificio supposuit, voluit esse simili ratione perpetuum. Petrus igitur non tam ratione suæ personæ, quàm ratione sui officij, quod etiam in suis successoribus perseverat, est Ecclesiæ fundamentum perpetuum. Alioqui mortuo Petro defecisset Ecclesia Christi, & portæ inferi prævaluissent aduersus eam. Simili etiam ratione clauæ regni cælorum à Christo accepit, non pro se dumtaxat, sed ut eas successoribus suis communicaret. quæ enim in vtilitatem Ecclesiæ data sunt Petro, data censentur etiam pro successoribus.

Conclusio.

Innumera capita Ecclesia Euangelicorum.

At hæc & alia plurima sumus persecuti in libello nostro de capite Ecclesiæ, quò remitti Lectorem volumus. Hoc solum dico; quidquid faciant aduersarij, euadere vim verborum Christi non possunt, quin illa sola sit vera Christi Ecclesia, quam Dominus ædificauit supra petram. Ad quam quia Ministri Euangelici non pertinent, consequens est, ut non sint veri Ecclesiæ ministri, sed Ecclesiæ malignantium, quæ non à Christo, sed ab ipso dæmone est ædificata, supra tot fundamenta, quot sunt capita Ministrorum. Nam neq; Ministri in terra, præter suum caput agnoscunt aliud caput, cuius iudicium sequantur, nisi quantum sibi visum fuerit, & cum liberum sit singulis eorum de scripturæ sensu iudicare, tot erunt discrepantia fundamenta Ecclesiæ, quot capita Ministrorum. iusto sanè Dei iudicio, ut qui vnum caput à Christo institutum respuunt, innumera capita à seipsis constituta admittere cogantur, quod innumera sectæ, in quas dissecti sunt, manifestum faciunt.

OCTAVA DEMONSTRATIO.

Ministri legitimi sunt veri verbi Dei ministri.

Ministri Evangelici non sunt veri verbi Dei ministri:

Non sunt igitur legitimi ministri.

CAPVT XII.

Ministri Evangelici, non sunt veri verbi Dei ministri.

Non facimus iniuriam Evangelicis, cum eos legitimos verbi Dei ministros esse negamus; siquidem verbum Dei partim reiciunt, *Ministri Evangelici reiciunt verbū Dei non scriptū.* partim detruncant, partim prauis interpretationibus ex proprio iudicio acceptis, corrumpunt. Reiciunt totum verbum Dei non scriptum, nullamq; eius esse habendam rationem volunt. quasi verbum Dei nisi scribatur, non sit verbū Dei; aut à scriptura & membranis, non à Deo suam autoritatem habeat. Vixit Ecclesia Dei per verbum Dei, antequā scriptum esset (hoc enim postea factum est diuersis tēporibus & occasionibus.) Christus mittens Apostolos, non præcepit vt scriberent, sed vt docerent omnia, quæ illis mandauerat. Hoc ipsum scriptum, quod habemus ex traditione profectum est. Neq; enim scripturas sacras esse veras scripturas & verbum Dei scimus, nisi ex traditione Ecclesiæ. Tritum est illud Augustini: *Euangelio non credere, nisi me Ecclesiæ Catholica autoritas commoueret.* Nisi enim Ecclesia testimoniū perhiberet, hoc quod habemus, esse verum Christi Euangelium; non possit quispiam Euangelio credere. cogitare enim posset, ne fortè supposititiū esset vt pleraq; alia. Quod si scriptum Dei verbum traditione accepimus, cur eadem traditione non accipiamus non scriptum? cum vtrumq; æquē sit verbū Dei, & eadem Ecclesia vtriq; testimonium faciat; quæ si in vno non habet autoritatem, non habeat quoq; in alio. Traditiones hominum damnat scriptura. Illas nimirum, quæ non sunt verbum Dei; sed cum eo pugnat, & ab hominibus excogitatæ sunt, non à Deo profectæ. At traditiones à Christo & Apostolis profectas, non solum non damnat, sed præcipit. Tenete, inquit Paulus, *traditiones, quas didicistis, seu per sermonem, seu per Epistolam.*

Obiectioni occurritur. Traditiones Apostolica. 2. Tim: 2. 2. 16.

*Responsio
soluitur*

Sufficit, inquit, verbū Dei scriptū ad salutem. Atvnde hoc? Nā scriptura nihil tale affirmat. Affirmat D. Ioannes de suo Euāgelio. *Hæc scripta sunt ut credatis, & credentes vitam habeatis.* Non quòd solū suum Euāgelium putauerit omnia necessaria ad salutem continere; sed quòd ea quæ ipse scripsit de Christo, magnam vim habeāt ad salutem nobis cōferendam, si credantur, non exclusis tamen aliis. Nam ut alia omittam, de vltima cœna nil scripsit D. Ioannes. neq; tamen dicunt Euangelici, articulū de cœna Domini, non esse necessariū ad salutem. Paulus ait, *omnem scripturam diuinitus inspiratam vtilem esse ad docendum, ut perfectus sit homo Dei, ad omne opus bonum instructus.* Non quòd in quavis scriptura contineantur omnia ad salutem necessaria, (alias vetus testamentum sine nouo, & Epistola ad Philemonem contineret omnia nobis necessaria ad salutem) solū igitur voluit Paulus dicere, omnem scripturam ex sua parte promouere perfectionem hominis spiritualem, non exclusis alijs, quæ etiam ad eādem perfectionem faciunt. Sine vllō igitur fundamento dicunt Euangelici, nihil ad salutem esse necessarium, quod in verbo Dei scripto non contineatur, cū nec omnia scripta sint, neq; illa quæ per 40 dies à resurrectione sua Christus egit, cum Apostolis loquens de regno Dei, neq; quæ Spiritus sanctus docuit Apostolos, ad hoc de cœlo missus, ut doceret Apostolos omnem veritatem, neq; quæ Apostoli, siue per sermonem, siue per Epistolam tradiderunt fidelibus, 2. Theff. 2. cū multò plures Epistolas scripserint, quàm modo extent: multo verò plura docuerint, quàm scripserint; ea verò quæ scripserunt ex variis oblatiſ occasionibus, necessitatum suarum Ecclesiasticarum, quas gubernabāt, scripserunt; ad eum finem, ut præsentibus tunc necessitatibus satisfacerent, non ut omnia complecterentur, quæ ad salutem essent necessaria. Talia sunt de paruulorum Baptismo, de Sacramentorum numero, ritu, vsu, & alia quæ ad mysteria fidei nostræ sine errore intelligenda p̄tinent.

*Ministri
Euangelici
detruncant
Verbū Dei.*

Non solū magnam verbi Dei partem reiciunt, sed & id quod admittunt, non integrum, sed mutilum & detruncatum admittunt. Dico Dei verbum scriptum, quod non totum, nec cum omnibus suis partibus, uti ab Ecclesia Catholica semper receptum fuit, recipiunt; reicientes multos, veteris Testamenti libros, plerosq; & noui. legatur Bellarminus noster, patebunt omnia.

*Satis fit ob-
iectioni.*

Aiunt, dubitatum esse de plerisque. Aio dubitatum esse de omnibus; nam & totum Testamentum nouum, aliqui reuocabant in dubiū, alij Euangelia.

Euangelia eorum uē nōnullas partes, alij Apocalipsim D Io an. alij Epi stolarum Pauli ad Hæbreos. Annē igitur hæc omnia reicienda? Minimē verò. Ecclesia enim Catholica, custos & testis omnium sacrōrum librorum, declarauit omnes esse verē diuinos libros. In quo si credunt Euangelici Ecclesiæ Catholicæ, (nulli autem alteri credere possunt, quum prater eam nullus fidem huic rei fecerit) cur non credant pariratione de alijs quoq; quos reiciunt libris, decernenti? nam si in hoc fides Ecclesiæ vacillat, quomodo in alijs quoq; non vacillabit?

At quod maximē condemnat aduersarios, est diuinarū scripturarum interpretatio, id clarē pronunciat D. Petrus: *Omnis scriptura propria interpretatione non fit, sed Spiritu sancto loquenti sunt sancti Dei homines.* quibus uerbis asserit Spiritum sanctum, quemadmodum est conditor scripturarū, ita & interpretem esse, neminemq; posse priuato iudicio scripturas interpretari. Hanc D. Petri legem non obseruant Euangelici, quia nullius iudicium in scripturis sequuntur, sed proprio duntaxat iudicio ducuntur, eumq; existimant uerum scripturæ sensum, qui ipsis facta locorum collatione uidetur. Quasi uerò Spiritus sanctus cuius loca cum locis conferenti assistat, & sensum aperiat. Id si ita est, qui igitur fit, ut eū Arriani æquē ac Caluinistæ, scripturas cum scripturis conferant, contrarias doctrinas ex scripturis eliciant? sed & ipsi Euangelici, vno tempore, facta scripturarum collatione hoc asserunt, quod alio tempore facta alia scripturarum collatione negant. Omnes deniq; Hæretici, scripturas cum scripturis conferunt, & tamen singuli suas hæreses ex scripturis deducunt: ita ut uerē scriptū reliquissē Lutherus videatur, scripturam esse Hæreticorum librum. Ex eo enim omnes suas hæreses hauerunt, cum nullus ferē sit, qui suam errorem, aliquo scripturæ loco non confirmet. Si dicant Euangelici, Arrianos non rectē scripturas conferre; dicent idē Arriani de Euangelicis, pariq; studio ueritatis, se ac illos in scripturis inuehigare ueritatem. Cum porrò Lutherani deficiunt ad Caluinistas, uel hi ad illos, nonne utriq; collationem scripturarum faciunt, & priorem collationem, quam ante probabant, postea improbant, & quem Spiritus sancti sensum opinabantur, postea reiciunt, & contemnunt? Sūma rei est, si quæcunq; collatio locorum scripturæ, à quocunq; facta sufficit, ad ueram interpretationem scripturæ, cum omnes Hæretici loca eū locis conferant, sequitur omnes Hæreticos uerē interpretari scripturas, aut illa regula interpretandi scripturas, non erit usquequaq; certa & indubitata.

Falsum

*Ministri
Euangelici
proprij
interpretati-
onibus cor-
rumpunt
Serbū Dei.*

*Conferre
scripturas
cum scri-
pturis non
est cuiusuis*

*Scriptura
liber hære-
ticorum.*

*Scriptura
non est iu-
dex contro-
uersiarum.*

*Verbum
Dei quo-
modo dici-
tur lumen.*

*Acto: 9.
v. 30.*

*Instantia
responde-
tur.*

Falsum est igitur illud commune Euangelicorum pronuntiātū, scripturam esse iudicem omnium controuersiarum, esseq; ex se clarissimā, & omnes dubitationes tollere. Si enim hoc ita est, cur apud Arrianos, p. Arrianis iudicat, apud Calvinistas pro Calvinistis, apud Lutheranos, p. Lutheranis? Omnes enim hi se scripturæ iudicio subiiciunt, & scripturæ iudiciū pro se afferunt. Si scriptura facilima & clarissima est, vnde igitur in tanta luce, tenebræ tantæ? vnde innumeræ circa scripturarū intelligē-tiam contentiones? vnde tam variæ interpretationes? vnde tot errores?

Lumen quidem & lux dicitur verbum Dei, non quod per se in oculos incurrat, & ab omnibus intelligatur; sed postquam cognitum est & intellectum, instar luminis est hominem dirigentis in omnibus viis suis. *Lucerna*, inquit David, *pedibus meis verbum tuum, & lumen semitis meis*. Porro non intelligentibus, verbum Dei, tenebræ sunt, sicut cæcis lumē tenebræ sunt; intelligentibus verò lux ad omnes vias, quibus ad salutē tenditur. Intelligi verò non poterit, nisi Spiritu sancto exponente, illuminante, & aperiente sensum ad intelligendum. Ideo enim David petebat: *Da mihi intellectum*. Et Eunuchus, etiamsi summa attentione legeret Isaia locum, dicenti Philippo: *Putasne intelligis quæ legis?* Respondit. *Quomodo possum, si non aliquis ostenderit mihi?*

Illud verò quàm absurdum est, & ab omni ratione alienum, mutum iudicem constituere, qui nihil loquens sententiam ferat, qui partibus tribuat potestatem ad libitum loquendi, interpretandi, decernendi. Si talis iudex in Repub. aliqua constitueretur, nonne omnium litium & controuersiarum seminarium esset? Lites nullo vnquam tempore finirentur, & tot essent iudices, quot capita. Quod si pessimè Reipub. consultum esset per tale iudiciū; quomodo non existimabimus pessimè actum cum Ecclesia, sola scriptura constituta pro iudice?

Aliunt, vos ergo hominem pro iudice statuere vultis? Minimè verò. sed falsarum interpretationū hominē iudicem statuimus, qui autoritate à Deo accepta, scripturæ sensum à Spiritu sancto intentum, agnoscat & reuereatur, eiq; se submittat & seruiat. Falsas verò interptationes condemnet ac reiiciat. An verò cū Euangelici scripturas interpretantur, faciunt se scripturarum iudices? negabunt profectò. Pari ratione negamus Petrum, & successores eius, qui Dei nomine nobis scripturas interpretantur, esse iudices scripturarum. Si scripturas vel improbarent, vel erroris arguerent, vel immutarent, essent proculdubio scripturarum iudices,

dices, ipsa scriptura superiores. At cum scripturas reuerentur, & adorant, & earum omnino auctoritatem agnoscunt, quomodo iudices scripturarum dici poterunt?

Quod si quaratur à nobis, cuiusnam erit decernere de vero sensu scripturæ? Respondendum, non cuiusvis; sed eorum duntaxat, supra quos ædificata est Ecclesia, quiq; clauēs regni cœlorum tenent. Probabiliter quidem de sensu scripturæ coniecere & alij possunt; at certè statuere, & ultimam sententiam ferre non possunt. aliās frustra Doctores in Ecclesia Christus constituisse, si cuiusvis esset de scripturis statuere. Petrus & eius successores, sunt fundamenta Ecclesiæ à Christo constituta, cū omni ea potestate, quæ ad sustinendum officium vniuersæ Ecclesiæ necessaria est, atq; adeo cum potestate discernendi, veram & falsam interpretationem scripturæ, & ad eundē finem clauēs regni cœlorum acceperunt. Vt enim errores in fide, regni cœlorum ianuam claudunt; ita potestas errorem à vero discernendi, cœlum aperit, eaq; potestas inter cæteras ad regnum cœlorum aperiendum necessaria, nomine clauium intelligitur.

Recurendum igitur est ad eos, qui vniuersæ Ecclesiæ à Deo præfecti sunt, cum omni potestate, ad eam gubernandam, & regnum cœlorum nobis aperiendum necessaria, & ex eorum iudicio, de vero sensu scripturæ cognoscendum. Eorum enim sensus non humanus, sed diuinus est; tum quod diuinitus sunt tali potestate & dignitate ornati, tum quia Spiritus veritatis, promissus toti Ecclesiæ, præcipuè ad caput Ecclesiæ spectat. Vt enim corpus sine capite nihil iudicat; ita neq; Ecclesia sine capite suo visibili Romano Pontifice. Quare nulla concilia, quantūvis numerosa, vllam in Ecclesia auctoritatem habuerunt, nisi suo capiti coniuncta, & ab ipso capite approbata.

Hoc si semel intelligere vellent Euangelici, inuenirent regulam certam & indubitam scripturas interpretandi, intelligerent etiam suos Ministros, nullam afferre certitudinem & securitatem, cum scripturas interpretantur. Semper enim dubitari potest à quouis, num rectè loca cum locis contulerint, maximè cum id officium à Deo sibi commissum probare non possint. Sacerdotes verò Catholicos, legitimos esse Christi Dei ministros, cum illi non suo sensu & iudicio interpretantur; sed sensu & iudicio totius Ecclesiæ, ac præcipuè eius, qui à Deo toti Ecclesiæ præfectus est.

*Cuius est
de vero sensu
de decerne-
re*

*Spiritus
Veritatis
præcipuè est
in capite
Ecclesiæ.*

*Obiectio
soluitur.*

Nam quod aiunt, Ecclesiam totam, si verbo Dei non nitatur, errare posse; nos dicimus, quia verbo Dei non potest non insistere, gubernante illam Spiritu sancto, ideo neq; errare posse. Hinc fit vt apud Catholicos, quæ semel ad fidem spectantia decreta sunt, nunquam postea vllis sæculis mutantur, sed summa sit in rebus fidei cōstantia. At apud aduersarios, semper summa inconstantia & mutabilitas versatur, cuius vel vnicum exemplū esse potest, Confessio Augustana, toties recocta, mutata, & emendata. Lutherus etiam ipse in præfatione primi Tomi, suam hanc in rebus fidei inconstantiam agnoscit, & deprecatur quòd non statim omnia comprehendere, & ab omnibus erroribus se expedire potuerit. Hinc est illa concordia, nunquam satis laudata in Ecclesia Catholica in rebus fidei, quòd vnum & idem in orbe credant atq; prædicent, & sint labij vnus, tot nationes diuersæ, disiunctæ, aduersæ, tot ingenia differentia & discrepantia: cumq; Euangelici ne vnum concilium ex toto orbe habere hætenus potuerint; Catholici sexdecim generalia concilia, præter prouincialia innumera, summa concordia celebrarunt. Nēpe digitus Dei est hic, & dextera excelsi fecit hæc omnia.

NONA DEMONSTRATIO.

*Ministri Euangelij fructum adferunt Euangelio
dignum, hoc est, vitæ sanctimoniam.*

*Hunc fructum non adferunt Ministri Euangelici:
Ergo non sunt veri Euangelij ministri.*

C A P V T XIII.

Ministri Euangelici nullum fructum sanctitatis sua doctrina Ecclesiæ attulerunt, ideoq; non sunt legitimi ministri Euangelij.

*Fructus
Verbi Dei
& sancto-
rum est san-
ctitas.*

Hebr. 4.

ŷ. 12.

FAlso prophetas iubet Dominus ex fructibus eorū cognosci. Neq; enim arbor mala, bonos fructus facere potest, neq; colligunt ex tribulis ficus, ex sentibus vuas. Fructus præcipuus verbi & Sacramentorum, quorū dicunt se ministros Euangelici, est sanctitas. Viuus enim est sermo Dei & efficax, penetrabilior omni gladio ancipiti, pertingens vsq; ad diuisionem animæ ac Spiritus, compagum quoq; ac medullarum. Quare non est mirum, quòd faciat homines

Homines in carne supra carnem viuere, omnia terrena quasi stercora ducere, & pro Christi amore contemnere, carnem ciliciis & aliis asperitatibus edomare, vitam in terris Angelicam ducere. Sacramentorum etiam effectus est maximus, in gratia Dei variis modis communicanda, & sanctitate inducenda; cum ad eum solū finem sint instituta, vt diuinas opes in nos effundant, & diuinis donis impleant animas nostras.

Ergone Euangelici Ministri efficiunt hunc fructum tam admirabilis sanctitatis? nihil minus. Res perse clarissima est, nullum ex ipsorum secta & institutione hactenus prodixisse, aliqua sanctitate illustrem, qui cum innumeris millibus Sanctorum Ecclesiæ Catholicæ comparari possit. Nullus apud illos consilia Christi sequitur, nullus vadit & vendit omnia, & dat pauperibus, vt sequatur Christum. Voluntaria paupertas superstitio illis est. Castitatem perpetuam seruare impossibile, & ad eam se voto adstringere, stultum; vsum mulieris ita esse cuiq; necessarium, vti escam & potum, Apostolus noui huius Euangelij Martinus Lutherus, publicè docuit in suo illo scdissimo sermone de Matrimonio VVitembergæ habito, Anno D. 1522. vbi illud etiam pudendū, & honestis auribus indignum pronunciauit: Si non vult vxor, veniat ancilla: & sicut non est in meis viribus situm, vt vir non sim; ita etiam non est mei iuris, vt absq; muliere sim. Neq; verò solū ipsi non sequuntur consilia Christi; sed etiam eos qui suam fidem Christo dederunt, & se votis perpetuæ castitatis obstrinxerunt, ad defectionem sollicitant, atq; ad rescindendam fidem Deo datam adducunt, & Christi sponsas ad sacrilegas nuptias pertrahunt; cuius rei memorabile exemplum Lutherus cum sua Catharina reliquit.

Multos sanctorum fecit admirabiles pœnitentia, & asperitas vitæ, ob quam ferrei magis, quàm carnei credebantur. At ex tanto numero Euangelicorum, nullus auditus hactenus est, qui illam admirabilem sanctorum pœnitentiam sit imitatus, nullus Ioannis Baptistæ exemplo ad desertum se contulit, vt ibi cilicio ex pilis camelorum indutus, aqua & oleis victitaret: quin etiam ieiunia omnibus Christianis communia, in carnes & delicias commutarunt, superstitiosum asserentes delictum in cibis facere, etiam pœnitentiæ causa, quod proculdubio Christo ipsi in deserto, & Ioanni Baptistæ obiecissent. Non legimus quenquam illorum, diuinarum rerum contemplatione raptum in cœlum vsque, aut extasi extra se factum, & à sensibus alienatū, aut diuinæ dul-

Nulli Euangelici sunt sanctitate insignes.

Impudentia Lutheri.

cedinis copia ita inebriatum, ut animo deficeret, & deliquium patere-
tur: quæ de plurimis Sanctis noui Testamenti, historiæ prodiderunt, &
totus mundus agnoscit.

*Ministri E-
uangelici
docent fidem
laxam.*

*Absurda
doctrina E-
uangelico-
rum de bo-
nis operi-
bus.*

At qui excellentem illam sanctitatem hætenus inducere non potu-
erunt, utinam communem saltem vitæ, & morum integritatem indu-
xissent, & spaciosam illam viam, quæ ducit ad interitum, hominibus sua
doctrina non patefecissent. Docent illi solam fidem iustificare, solam
ad salutem sufficere; ex quo quid consequitur, nisi vana & inania reli-
qua omnia pœnitentiæ & sanctitatis opera; quo nulla potest esse maior
pestis virtutum & sanctimonix. Quorsum enim bona facienda opera,
si nullum nobis salutis & iustitiæ fructum conferunt, cum hæc meliori
compendio solius scilicet fidei obtineantur? At non solùm hoc doctri-
nam ipsorum consequitur, sed ipsissima est, & expressissima eorum do-
ctrina, omnia opera nostra quantumuis bona, peccata esse, secundum
quidem diuinum rigorem mortalia, secundum verò misericordiam ve-
nialia. Hic enim est Lutheri articulus vnus ex assertis. Calvinus 3. In-
stit: c. 11. n. 23. nullum dicit exire à sanctis opus bonum, quod non me-
reatur iustam opprobrii mercedem. Quid insanius dici potuit, quid ma-
gis auocans homines ab omni operum bonorum exercitio? Si enim o-
pera quantumuis bona & sancta, sunt peccata; diuina verò lex est, ut ab
omni peccatorum genere abstineamus: quis non videt, nos debere ab
omnibus operibus quantumuis bonis & sanctis abstinere, ne faciēdo pec-
cemus? Parū enim refert dicere, contegi talia opera iustitia Christi, & ac-
cepta Deo fieri. Nam quomodo peccata accepta esse Deo possunt? re-
mittere quidem, & cōdonari propter Christum possunt peccata nostra, at
grata & accepta esse minimè: nisi velimus Deum amare iniquitatem.
Quod si nunquam opera nostra bona, Deo grata esse possunt, satius e-
rit ab illis abstinere, quàm ea patrare, ut iustitia Christi contegantur.
quin & illud sequitur, Deum, cum nobis opera quæcunq; præcipit, pec-
cata præcipere, cum nulla opera facere possimus, quæ non sint peccata.
At quomodo Deus, qui est summa bonitas, & ab omni malo nos auo-
cat, peccatum præcipere potest?

*Sola fides
iustificans
quæ in ab-
surdum.*

Quàm verò spatiosa est illa ad interitū via, sola fides iustificans? quàm
laxa, & ad omnem licentiam propensissima? Si enim semel persuaserint
sibi homines sola fide se posse iustificari, laxabunt habenas omnibus sce-
deribus, cum nihil amplius in pœnam scelerum illis faciendum superfit,
quàm

quàm credere; quo nihil facilius, nihil leuius. Peccent sanè quantum volunt, dum modò credant, salui erunt. Cùm igitur talia docent Euangelici Ministri, fieri non potest, vt aliquam formam sanctitatis imprimant suis auditoribus, sicut & cùm docèt mandata Dei esse seruatu impossibilia, præsertim verò mandatum de non concupiscendo, & de diligendo Deo super omnia.

Adde, quòd fontes ex quibus omnis in nos sanctitas, diuina institutione profluit; isti sustulerunt. nempe Sacramenta omnia. Præter Baptismum, nullum verum Sacramentum habent. Sacramentum absoluti-
onis ad remittenda peccata institutum, non admittunt. Sacramentum verò Eucharistiæ, admittunt quidem; sed Christo vacuum, atq; ppter ea ad vitam æternam comparandam inefficax. Reliqua Sacramenta floccipendunt. Nihil igitur mirum, fontibus diuinæ gratiæ siccatis, nullam in homines sanctitatem promanare, quin potiùs peccata augeri & crescere in immensum. Quare Erasmus Roterodamus, in quadã Epistola ad Pseudo Euangelicum, ita scriptum reliquit de nouis istis Euangelicis: *Mibi adhuc neminem contigit nosse, qui non videatur seipso factus deterior. Circumspice sodalitatem istam Euangelicam, quot habet adulteros, quot temulentos, quot aleatores, quot decoctores, quot alii vitii infames? Et in Epistola ad Vulturium quendam: Profer (inquit) mihi, quem istud Euangelium ex commessatore sobrium, ex feroci mansuetum, ex rapaci liberalem, de maledico benedictum, ex impudico reddiderit verendum. Ego tibi multos ostendam, qui facti sunt seipsis deteriores.* Verùm ipse quoq; Lutherus testimonium huic rei perhibet in Postilla super Euangelium Dominicæ I. Aduentus, cùm ait suos Euangelicos esse multò deteriores, quàm fuerint in Papatu. Neq; mirum. nihil enim est quod illos à peccato deterreat, cùm omnem pœnitentiam, & pro peccatis satisfactionem sustulerint. Pœnitentia illis est fides, pœna pro peccatis passio Christi. Quare suo malo edocti Euangelici, sublata confessione, videntes laxata fræna licentiæ, & impunitati peccandi; magnis precibus olim in comitiis Imperialibus postularunt restitui confessionem ad Ecclesias Euangelicas, quòd sine ea coerceri, infinita libido peccandi non possit.

Neq; verò requirimus ab Euangelicis, vt sint omnes sancti, quod neq; apud Catholicos inuenitur; sed hoc solum virgemus, quòd fides ista Euangelica, facere sanctum neminem possit. nam ex Catholicis, innumeros censemus Sanctos, in omni genere sanctitatis admirabiles: ex Euangelicis

Ministri Euangelici fontes sanctitatis sustulerunt.

Quàm mali sint Euangelici.

Euangelici ob pessimos suorum mores, iterum petierunt restitui confessionem. Solus in 4. d. 18. q. 2. a. 1.

gelicis ne vnum numerare possumus; cuius rei doctrina illorū est præcipua causa. Ea enim omnia media, ex quibus effici quis Sanctus potest, tollit & condemnat; ea verò quibus ad omnia mala habere laxatur, tuetur & approbat.

*Euangelici
sanctis bel-
lymiferis*

Accedit quòd non modò Sanctos non faciunt; sed iis qui his mille sexcentis annis fuerunt in Ecclesia Sancti, bellum inferunt; eos omnes erroris accusant, quòd errores Euangelicorum non approbant, neq; vnquam se adduci sinunt, vt iudicio & consensu sanctorum Patrum se iudicari patiantur. Testes sunt Centuriatores, qui cum singulis sæculis, in scriptis sanctorum Patrum adnotassent articulos de Missa, Purgatorio, Imaginibus, Sanctorum invocatione, & reliquos articulos Catholicos; dixerunt istos fuisse n̄uos sanctorum Patrum. Scilicet puriorem fidem habent Euangelici, quàm Sancti omnes: quasi aut sine fide quispiam esse Sanctus, & placere Deo possit, aut quispiam diuini luminis copiam, & sancti Spiritus communicationem maiorem habeat, ad perspiciendas res fidei, quàm sancti Dei homines, quos Diuus Petrus vocat *Spiritu sancto inspiratos*.

*Fides Euā-
gelicorum
non est fi-
des sancto-
rum.
Lutherum
qualis.*

Nullò igitur modo fides, quam prædicant Euangelici, Sanctorū fides dici potest, cū neq; Sanctos faciat, neq; cum Sanctis concordet, neq; quispiam Sanctorum vnquam illam sit secutus. Ac ne is quidem, qui primus eam fidem Euangelicis attulit Martinus Lutherus, huius quinti Euangelii Apostolus multo sanctior fuit. Nam vt omittam, quòd de tali Euangelio nunquam cogitasset, nisi ambitione prouocatus, eo quòd munus promulgandarum indulgentiarum sui Ordinis Monachis, ad Monachos Ordinis Prædicatorum translatus esset, teste Cochleō in actis Lutheri; quodq; dæmonem ipsum, & cōsultorem & autorem huius Euangelij habuerit, ab eoq; conuictus, concesserit Missam priuatā esse rem malam. Certè scripta ipsius Lutheri, summam eius arrogantiam & fastum testantur. Scripsit in Epistola ad Argentinenses, se libenter negaturum fuisse præsentiam Christi in Eucharistia, vt ea ratione plurimum incommodaret Papatui, si scripturæ clarissimæ non adhæreret. In formula Missæ de vsu vtriusq; speciei, ita scribit: *Si quo casu concilium id statueret ac permitteret, (nempe vsu vtriusq; speciei) tunc minime omnium nos velle vtrāq; specie potiri, ac plane eos anathema habere, qui autoritate talis concilij vel statuti vtrāq; potirentur*. Legi similia plurima possunt apud Cochleum, in Septicipite Luthero. In lib: cōtra Regem Angliæ, super-

bussimè

bissimè se suaq; iactat, dicitq; Reges, Principes, Pontifices, non esse dignos, qui soluant suorum corrigiam calceamentorum, & se pro sancto viro velle haberi, velint nolint homines, & se non magni facere nulle Cyprianos, & mille Augustinos. Quare suis etiam eo nomine exosus, & intollerabilis fuit. Gesnerus in vniuersali sua Bibliotheca, sic scribit: Illud non est dissimulandum, virum esse Lutherum vehementis ingenij, impatientem, & qui nisi per omnia sibi consentientes ferre nesciat. Et infra: Dominus saxis, ne contentione & impudentia oris obsit Ecclesie sue, cuius olim crepundia tam feliciter promouit. Tigurini Ministri in sua responsione ad lib. quem Lutherus contra Zuinglium scripserat, sic aiunt: Prophete & Apostoli Dei gratia, non priuato honori, non sue pertinacie & superbie studebant. Lutherus autem sua querit, pertinax est, insolentia essentur nimia, & in omnibus correptionibus suis, plurimum in eo maligni spiritus, quàm minimum verò amici & paterni animi deprehenditur. Hæc omnia, cùm sint vera ipsis aduersariis testibus, faciliè quisq; perspiciet, quàm sanctū sit hoc Euangelium, quod isti prædicant, ex quo nec gutta sanctitatis elici hæctenus potuit.

DECIMA DEMONSTRATIO.

Ministris veris Deus cooperatur, & sermonem confirmat sequentibus signis.

Ministris Euangelicis nunquam est cooperatus Deus, neq; sermonem eorum confirmauit sequentibus signis:

Non sunt igitur veri ministri.

C A P V T XIII.

Ministri Euangelici nulla vllò tempore miracula ediderunt, sunt igitur falsi ministri.

DOlet Ministris cum illos miraculis perurgemus. non doleret si proferre aliqua, pro se possent. Tentarunt quidem aliqui aliqua, sed infelici successu. nam & Lutherus dum Dæmonem, ex quadam discipula sua obfessa, eiicere tentaret, parum absuit quin à Dæmone opprimeretur, In felici
successu mi-
nistri Euangeli-
ci tentarunt fa-
cere mira-
cula

meretur, Staphilo oculato rei teste. Et Calvinus cū Brulęum fictē mortuum ad vitam reuocare conaretur, reuera mortuū effecit, vt refert Bolescus in vita Caluini cap: 13.

Apud Catholicos plurima sunt miracula.

Non patiuntur has angustias Catholici, qui omnium temporum, & sæculorum, plurima & maxima miracula à Sanctissimis viris patrata, & à grauissimis autoribus conscripta, proferre possunt. Testes sunt ipsi Centuriatores Magdeburgenses, in sua Historia Ecclesiastica: qui in singulis centuriis cap: 13. annotarunt, ex authoribus illorum temporum plurima miracula à viris Catholicis, ad confirmationem dogmatum Catholicorum edita. Quæ licet illi more suo illusiones Dæmonis vocant, eo modo quo Pharisei dixerunt Christum in virtute Beelzebub eiicere Dæmonia: tamen neque vllis documentis id probant, neque aliam causam adferunt, nisi quod Lutheri Euangelio repugnent; cū tamen nos ex altera parte grauissimorum & sanctissimorum Patrum testimonia producamus, quibus si fides semel abrogetur, nullis scriptoribus quorumcunq; sæculorum adhibenda erit; cū nullus illis sanctimonia, autoritate, fidei integritate par esse possit. Certē Aug. 22. de ciuitate, plurima sui temporis miracula commemorat. Gregorij, qui à miraculorum effectione Thaumaturgus est dictus, refert Gregorius Nissenus in eius vita: Martini Sulpitius; aliorum sæculorum alij, quos recenset Bellarminus, in lib: 4. de notis Ecclesiæ.

Miracula Apostolorū non sunt Evangelicorum.

Prima objectioni satisfi.

Proferant Evangelici, per mille sexcenos annos, vel vnū miraculum à suæ sectæ hominibus factū, quos nimirum constat, extra omnem controuerſiam Evangelicos fuisse. Proferūt illi quidē Apostolorū miracula, quasi demonstraſſent Apostolos Evangelicos fuisse, & ipsorum errores docuisse. Nonne & Arriani & omnes cuiusvis sectæ hæretici, Apostolos suos esse volunt? quare & eorum miracula, non magis hi quā alij sibi vendicant; & sicut ea aliis Evangelici non cōcedunt, ita nec alij illis. Nam quod aiunt, miracula Catholicorum esse falsa, eò quod euertant Euangelium, verum dicunt, si Euangelium Lutheri & Caluini intelligant; falsum, si Christi. Christi enim Euangelium est illud, quod à Christi tēporibus prædicabitur ad finem vsq; mundi in orbe terrarum. Atqui non Lutheri, aut Caluini Euangelium, sed id quod Catholici agnoscunt, omnibus sæculis fuit in orbe terrarum prædicatum, & miraculis confirmatum. Nō igitur Christi, sed Caluini & Lutheri Euangelium miraculis Catholicorum euertitur. Deinde, qui fieri potest, vt non sit Christi Euange-

Euangelium, quod tot miraculis omnibus sæculis, temporibus, locis, est confirmatum; illud verò vt habeatur pro Christi Euangelio, quod nulla vnquam miracula habuit. Sunt enim miracula diuina quædã testimonia, ideo enim dicitur Hebr. 2. v. 4. *Contestante Deo signis & portentis, & virtutibus.* Et Marci vltimo: *Illi verò profecti prædicauerunt vbiq., Domino cooperante, & sermonem confirmante, quætibz signis.* Quid aliud est fidem miraculis confirmari, quàm diuinis testimoniis confirmari? Certè aut fides Catholica vera est, ob tot & tanta miracula; aut ad diuinam providentiam spectaret, ea non permittere ad falsæ fidei confirmationem: maxime cùm talia Catholici miracula proferant, quæ cum miraculis Apostolorum conferri possint, pleraq; etiam superare videantur.

Scripturis, inquit, agendum est, non miraculis. Ita quidem, si de re. *Secunda obiectiõni respondetur.* Et scripturarum intelligentia constaret. At cùm scripturas variè torqueant, & ad suos sensus accommodent; diuino testimonio est opus, vtri scripturas verè & ad animarum salutem accommodatè exponant, Hæreticæ an Catholicæ? Arriani an Calvinistæ vel Lutherani? Nō igitur nos contemptis scripturis, miracula querimus; sed scripturis insilendo, eos dicimus rectè de scripturis sentire, eosq; probè interpretari, quorum sententia Deus de cælo miraculis confirmat; eos verò esse falsos scripturæ interpretes, quibus Deus de cælo non attestatur.

At hæretici etiam aliquando miracula fecisse leguntur, nam & Paulo Ep. scopo Nouatiano, Iudæum impostorem baptizante aqua sacri fontis disparuit. Et Aug: tract: 13. in Ioan. Donatistas vocat per contemptum mirabilarios, neq; illis fidem adhibendam esse, etiam si miracula faciant. At negandum est, hæreticos vlla vnquam miracula fecisse, ita vt eorum respectu, nunquam sit à Deo factum vllum miraculum. Nam neq; suis precibus, aliquod miraculum à Deo impetrant, neq; verò aut opere aliquid fecerunt, vt miraculum fieret. Quod si Iudæo Baptismum irridente, aqua sacri fontis disparuit; id neq; cogitante, neq; cooperante Paulo Nouatiano factum est, neq; vilo modo in eius gratiam, sed in gratiam Baptismi, qui sacer est à quocunq; conferatur, & Deus irrideri non patitur. Mirabilarios Donatistas meritò cõtemnit Augustinus cùm nihil tale essi ceret, quod verè miraculū esset, & solius Dei virtute præstari possit. solum enim recitabant visiones quasdam occultas, quæ maxime Dæmonis illusionibus sunt obnoxia. Catholicorum vero miracula sunt talia, qualia non nisi Dei potestate fieri possunt, vt est mortuorum suscitatio, cæcorum illuminatio, & similia.

*Obiectio.
Solutio.*

Quod si dicant, Dæmone, non quidem vera miracula facere posse, at posse apparentia, quæ uero imitentur miracula. Respondeo. Posse quidem Dæmonem multa moliri, quæ similitudinem miraculorum habeant: at neq; Deum permittere Dæmoni hanc potestatem, neq; eum permittit, ea ratione permittit, ut non simul appareat illa esse falsa miracula. Nam si Achabum decipere Sathan non potuit, ut esset mendax in ore Prophetarum eius, nisi Dei permisso, & facta à Deo potestate: quomodo sine Dei concessione miracula falsa tentabit? Ad prouidentiam uero Dei pertinet, ut eum talia Dæmō molitur, variis signis pateat ipsorum falsitas & deceptio, ne in errorem inducantur, si fieri potest etiam electi. Si enim qua in re Dei cura & prouidentia circa fideles versari debet: ea potissimum est, ne fideles miraculis decipiantur. hæc enim esset Dei quasi nomine deceptio. Vnde aut nullis miraculis fideles credere teneretur, si semper de illis dubitare liceret: aut si credere teneretur, ad Dei prouidentiam spectat, ne fideles miraculorum specie decipiantur. Et hoc non credere, est non credere Dei prouidentiam. Neq; porro per hos mille sexcentos annos, vlla vnquam miracula, vel miraculorum species, à quibuscunq; hæreticis effectæ sunt, quia statim iusto Dei iudicio fictio appareret, ut in Caluini & Lutheri paulò antè cōmemorato miraculo cernere licet.

*Catholici
pro sua fide
cur mira-
cula non re-
quirunt.*

Quaquam cum pro Catholica fide sint infinita: rectè Catholicis nostris prescribitur, ab ipsorum pastoribus, ne ullis miraculorum similitudinibus à fide Catholica abduci se sinant. Impossibile enim est miracula fieri, quæ fidem tot miraculis confirmatam euertant. Neq; enim Deus sibi ipsi potest esse contrarius, neq; mendacio testimoniū dare. Hoc autē Euangelici facere non possunt, si quidem fidem suam, hoc est Euangelicam, seu Lutheranā, aut Caluinisticam, nullis habent miraculis confirmatā. Quare nō possunt miracula, quæ vident in contrariū respuere, admirari potius, expendere & considerare debēt; qui fiat, ut fides ipsorum sit ita sterilis & infœcunda, ut nullū miraculū proferre possit. Eam uero quam tāto perē damnant, Deus plurimis miraculis, semper omnibus sæculis illustrauit, & etiam nunc illustrat: frustra q; suam fidem ad fidem Apostolicam referunt, cum neq; hoc illis concedamus, neq; ipsi probent. Probare autē deberent, suam fidem, ut his articulis continetur, quibus à Lutero & Caluino explicata est, certè & Apostolorū fuisse, & miraculis illustratā esse. quod hætenus probare nō potuerunt, nec poterūt vnquā.

CAPVT XV.

Anonymi cuiusdam Ministri pro Ministris responsum refellitur.

CV M hæc ederemus, incidit in manus nostras cuiusdam Anonymi libellus, in quo demonstrare nititur, Ministris Euangelicis ministerij controuersiam ritè moueri non posse. Summa demonstrationis est. *Qui enim non se gerit, neq; se gerere debet pro nouo Apostolo aut Propheta; non tenetur suæ vocationis authorem ostendere; sed potest ex charitate verbum Dei & Sacramenta proximis ministrare, sine vlllo speciali sibi legitime demandata eius rei munere.* Atqui Ministri Euangelici, neq; se gerunt, neq; gerere debent pro nouis Christi Apostolis aut Prophetis: Non igitur tenentur suæ vocationis & missionis authorem ostendere. Quod verò non se gerant pro Apostolis, res est manifesta. nam Apostoli & Propheta errare non possunt. Ministri autem Euangelici, in iis quæ docent, (etiã si persuasissimum habeant esse verissima,) fatentur se errare posse. Quod verò non debeant pro talibus se gerere, inde constat; quòd doctrinam neque nouam, neq; ex nouis principiis, sed ex scriptis Apostolorum & Euangelistarum haustam doceant. Hæc est tota Anonymi demonstratio, ad formam syllogismi reducta, vt tantò magis vis eius tota appareat. Cuius quidem demonstrationis, cū & propositio, & assumptio, & multò magis consecutio neganda sit, facilè quisq; colliget nullā in ea veritatis partē cōtineri.

Primum igitur dicimus; non solum nouum Apostolum, sed omnino quemcunq; Apostolum, hoc est, quicumq; munus Apostolicū in ministrando verbo Dei & Sacramētis, sibi assumit; debere ostēdere suæ vocationis & missionis authorē; alias pro vero Apostolo & vero Propheta haberi non debet. Clarum est ea de re ius diuinum, cui nemo refragari potest, quod disertis verbis commemorat Paulus ad Hæbr. 5. 4. *Nemo sumit sibi honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron;* quod non solum de honore aliquo nouiter constituto, & ante à nemine usurpato; sed absolute de quouis honore ad ministrandum in iis quæ pertinent ad Deum, accipi debet. Nam & Paulus absolute loquitur, & adducit exemplum Aaronis, qui etiã si non nouam, neq; à Moyse differentē doctrinam, aut ritū afferret: debuit tamen vocari legitime à Deo, & iubente Deo, certa ratione & ceremonia ad id munus consecrari. qui ritus non in ipso solum obseruari debuit, sed in omnibus omnino sacerdotibus, qui illi in officio successerunt, vel illum in suo ministerio iuuerunt. quare Deus grauissimè semper offensus fuit, quoties quispiam alius legitime nō

Demonstratio Anonymi.

Diuina Sectio omnino omnibus ministris necessaria.

Num: 3.

ψ. 10.

*Pane non
legitimè
& vocatorum*

Num: 4.

ψ. 11. & 20.

2. Par: 26.

ψ. 18.

consecratus, ea quæ sunt sacerdotum attingeret. quin & legem sanxit, ut si quis non Leuita ad ministrandum accederet, moreretur. Imò si vel tingeret vasa factuaria, vel ex curiositate videret quæ sunt in sanctuario priusquam inuoluerentur, morti addiceretur. Quocirca Ozias Rex perpetua lepra percussus est, eo quod adolere voluerit incensum super altare thymiamatis: cui etiam propterea restitit Azarias sacerdos cum aliis octoginta: *Non est* (inquiens) *tui officij Ozia, ut adoleas incensum Domino, sed sacerdotum, hoc est filiorum Aaron, qui consecrati sunt ad huiusmodi ministeriũ: Egrede de sanctuario, ne contempseris: quia non reputabitur tibi in gloriam hoc à Domino Deo.* Quæ verba sibi dicta putent Ministri Evangelici, cum sine legitima consecratione & vocatione Ministrorũ officiũ sibi usurpant.

Porro idem ius diuinum clarè etiam colligi potest ex altero D. Pauli loco, ad Rom: 10. *Quomodo predicabunt nisi mittantur?* Neq; enim solũ de nouis Prædicatoribus id Paulus pronunciauit, sed vniuersè de omnibus prædicatoribus, sicut & illa alia: *Quomodo inuocabunt, in quem non crediderunt? quomodo credent ei, quem non audierunt? quomodo autem audient sine predicante?* Querela etiam quam instituit Dominus contra Prophetas, qui currebant cum non mitterentur, an non omnes Prophetas comprehendit; siue nouam doctrinam afferant, siue antiquam, dummodò prædicandi officium ex se sibi usurpent?

Et sanè si rem ratione expendamus, non in eo solũ vitium est norum Prædicatorum, cum sine legitima vocatione ad prædicandũ accedunt, quòd noui Prædicatores sint, & nouam doctrinam afferunt, sed absolute, quòd Prædicatores sint, & officium alienum temerè usurpent. Cum enim tot falsi Prædicatores existant, qui suos errores sub prætextu doctrinæ veræ venditent; nemo est qui non videat, alter huic periculo prospici non posse; nisi ut non in cuiusvis potestate sit, prædicationis officium ob re; sed eius duntaxat, qui à legitima potestate & magi tratu, ad id munus obeundum approbatus existat. Quin etiam si quod est regimen Pastorum & Episcoporum, quos Spiritus sanctus posuit regere Ecclesiam Dei, illud vel maximè in mittendis & præficiendis ministris elucere debet; cum huius solius rei negligentia plurima incommoda afferre soleat; & regiminis ipsi ratio postulat, ut publica officia, non propria cuiusvis electione, sed eorum qui præsunt voluntate administrantur; idq; negare, est omne regimen in Repub. tollere.

Quare ineptum est quod ait Anonymus, cuius Christiano homini licere,

dicere, etiam sine speciali vlllo sibi legitimè demandato eius rei munere, charitatem erga proximos exercere, esse vero opus charitatis ad Apostolicam doctrinam, Christi q̃; Euangelium complectendum ac retinendum, alios cohortari, Diuinaq̃; oracula, quæ omnibus proposita sunt, illis explicare. Quasi vero opus charitatis dici possit, quod diuinis præceptis aduersatur, quodq̃; Dei & proximi charitatē offendit. Deus manifestè prohibet, ne quisquam sumat sibi honorem, nisi vocatus sicut Aaron; ne prædicet, nisi missus. An igitur opus charitatis erit Deo repugnare, eiusq̃; mandata violare? Quæ verò charitas est, alienum officium vsurpare, perturbare ordinem, Magistratus legitimi ius infringere? nequaquam ea charitas, sed manifesta iniustitia dici debet. Charitas si est, ordinata est, nulli præiudicium infert, modum à Deo præscriptum & constitutum obseruat; quæ id non facit, fucus quidam charitatis est, non charitas vera. Tale quiddam est, verbi Dei & Sacramentorū ministerium vsurpare, fucus inquam & falsa species charitatis.

Fucus charitatis Estu gelicorum

Nonne charitatem talem æquè mulier exercere posset? quam tamen Paulus nullo modo permittit prædicare: *Mulier (inquit) in silentio discat cum omni subiectione, docere autem mulieri non permitto.* Non nisi quia ea charitas illis incumbit, qui ceteris ex officio præsunt, quibusq̃; id officium est legitimè demandatum.

Mulier prædicare non debet.

1. Thim: 2.
v. 11.

Priuatim vnus alterum docere, quæ ipse à probatis Prædicatoribus, hoc est legitimè vocatis & missis dicit, potest: at in Ecclesia minimè; nisi ad id munus obeundum ritè vocatus & missus. Qui enim in Ecclesia docet, Dei nomine loquitur, eiusq̃; personam repræsentat, & vt Paulus ait: *pro Christo legatione fungitur, tanqua Deo per ipsum exhortante.* ideoq̃; personam publicam gerit, & munus sibi à Deo commissum exequitur, quod in hominem priuatum minimè conuenit.

2. Cor: 5.
v. 20.

Quare non satis est quod ait Anonymus, vt ij quibus Sacramenta ministrantur, & verbum Dei prædicatur, velint Ministrum ea munera obire. Neq̃; enim populi est Magistratus creare, & legatos Dei instituere, illosq̃; potestate spirituali (qua ipsi carent) ornare. Dei potestate ad eā rem opus est, quam vnus per seipsum, vel vni Magistratum à se constitutum, hoc est legatos Episcopos & Pastores exerceat. Quare & in rebus publicis maxime cunctetur, ne quilibet suo arbitrio iudicet, sed diligant, ne vti ad libitum reiciant eum, qui legitime à Principe constitutus est: meritoq̃; contra tales potestates diuini decernuntur. Quare

magis id in Ecclesia obseruari conuenit, quæ omnibus aliis rebus publicis ordine antecellit, estq; sicut *castrorum acies ordinata*.

At inquit Anonymus, Ministros in Sacramentis administrandis nullam vim Sacramentis indere, aut mutationem asferre, vel sanctitatem aliquam ex sua persona toti actioni conciliare; cum quidquid virtutis, mutationis, sanctitatis inest Sacramentis, id non ex administrantis persona; sed à diuino instituto profus pendeat. Quocirca eam ob rem nõ est necesse Ministros diuinitus vocari & mitti.

*Sacramen-
ta dependent
à potestate
ministri.*

Sed errat toto cælo Anonymus. Nam si baptismum & matrimoniũ excipias, illum quidem, quod ob summam eius ad salutem necessitatẽ obtinuit, vt à quolibet in necessitate administrari possit, (licet extra necessitatem ab ordinariis Ecclesiæ ministris conferri debeat) hoc verò, quod cum ipsos contrahentes Ministros habeat, alterius ministri influxu & efficientia non indiget; tamen reliqua omnia Sacramenta, ita à ministri potestate dependent; vt si ab alio quopiam administrantur, totum inane sit & inualidum. In Confirmatione & in Ordinatione per impositionem manuum dabant Apostoli Spiritum sanctũ; quod proculdubio præstare non poterant quicumq; fideles. Quapropter electi ad Apostolos deducebantur, vt imponerent illis manus. Et Paulus ait expressẽ, impositionem manuum, esse Presbyterij seu catus Episcoporũ. Simon etiam Magus, non ad quoscunq; fideles, sed ad Apostolos recurabat, vt sibi ea potestas conferretur, vt & ipse impositione manuũ daret Spiritum sanctum. Scilicet hoc notum erat in illa tum Ecclesia; non quoscunq; fideles, sed qui erant legitimẽ ab Apostolis ad id munus consecrati, potuisse conferre Spiritũ sanctum. Pari ratione ad remittenda & retinenda peccata in Sacramento Pœnitentiæ, dedit Christus Apostolis Spiritũ sanctum, Ioan: 20. quod sanẽ non ad quosuis fideles pertinere, quiuis faciliẽ assentietur. Nam neq; omnibus datur ad eum finẽ Spiritus sanctus, neq; Apostolis ea potestas facta est, priusquã declararentur legitimẽ missi: *Sicut, inquit, misit me Pater, & ego mitto vos.*

Iam quod ad Eucharistiam pertinet, si ea nihil aliud esset nisi cõmemoratio cœnæ Dominicæ, vti Anonymus cum suo Caluino somniat; non esset proculdubio vlla potestas specialis in Ministro necessaria ad Eucharistiam conficiendam; sed quiuis fidelium sicut commemorare cœnam Dominicã potest, ita & conficere; cum conficere non sit aliud, quàm commemorare. At longè aliter res habet: Eucharistiam enim

conficere,

conficere, non est solum institutionem corporis & sanguinis Domini commemorare; sed ipsum corpus & sanguinem Domini, sub specie panis & vini constituere, mutatione illa admirabili totius substantiæ panis & vini, in corpus & sanguinem Christi, vti Catholici omnes sentiunt, *In Eucharistia minister transmutat panem & vinum in corpus & sanguinem Domini.* senferuntq; semper, edoeti à Christo, qui non aliam substantiam in hoc Sacramento indicauit, quàm substantiam corporis & sanguinis sui; *Hoc est corpus meum, hic est sanguis meus.* eamq; solam panis quem daturus erat, essentiam explicuit. Ioan. 6. *Panis, inquit, quem ego dabo, caro mea est.* Porro tam admirabilem conuersionem panis & vini in corpus & sanguinem Domini efficere non est cuiusuis, sed diuina potestate opus est ad eam rem præstandam, quæ omnes naturæ vires superat. Eam ob rem & Paulus: *Calix, inquit, cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Domini est?* Agnoscit sanè Ministrum non commemorare tantum benedictionem calicis à Christo factam in vltima cœna, sed re ipsa calici benedicere, & benedicendo vinum in sanguinem commutare: ad hunc enim finem calici illi benedicitur, vt fiat sanguis Domini, & benedictionis forma non alia est, quàm illa ipsa Domini verba: *Hic est sanguis meus.*

Quare vel ex hoc ipso colligitur, solis Apostolis tantum munus commissum esse à Christo illis verbis: *Hoc facite in meam commemorationem.* Scilicet Apostolos Christus voluit cōficere mysteria corporis & sanguinis sui, facta illis diuina potestate, cæteris verò fidelibus id non commisit, sed eos voluit ab Apostolis mysteria confecta accipere, Apostolosq; ipsis dare. Alias necesse esset, dicere, vti antè inferebamus. Omnes fideles esse institutos à Christo ministros, omnibusq; datam potestatem Sacramenta administrandi, quod D. Paulo, & rationi repugnare ostendimus. Hæc ad propositionem Anonymi sint satis.

Iam cum Anonymus in Assumptione ait, Ministros Euangelicos nō se gerere pro Apostolis & Prophetis, eò quod Apostoli & Propheta errare non possint; Ministri verò vltro fateantur se posse errare, partim verum, partim falsum asserit. Verum est, imò verissimum, quod errare possint Ministri, neq; possint tantummodo, sed etiam sepius re ipsa errent, quotiescunq; fidei Catholicæ contradicunt. Quod si vltro Ministri Euangelici fatentur se errare posse, quomodo verum est quod adiungit, illos persuasissimum habere verissima esse quæ docent? Annē qui docendo errat, persuasum habet se verissima docere? An veritas & error simul consistere possunt? an qui persuasum habet se in eo quod

Calici benedicat.

Ministri Euangelici fatentur se errare posse.

docet

docet errare posse, potest simul persuasissimum habere verissimum esse quod docet? quasi in reverissima locus esse errori possit. Ita Anonymus pugnancia loquitur, & ex vno vt dicitur ore, calidum & frigidum efflat.

*Catholici
Doctores
quomodo
errare non
possunt.*

Porro cū & ipsi fatentur se errare posse, & res ipsa loquitur: quis non videt, quanta horum autoritas Doctorum esse debeat, qui errare docendo possunt, hoc est falsa docere? Quis corditis in erronea eorū doctrina conquiescat? Nostri Doctores Catholici, quamvis si suos sensus sequantur, errare vt homines possint: tamen cū doctrinam Ecclesiæ Catholicæ prædicant fidelibus, errare nullo modo possunt, sicut nec ipsa Ecclesia Catholica, *quæ est columna & firmamentum veritatis*: & ideo Catholici fideles conquiescere in eorum doctrina possunt, & debent. ex quo magnam consolationem in animo percipiunt, quam non habent quicunq; Catholici non sunt, ipsi smet adversariis testibus.

At vt hoc verum dicunt, quod errare possint; ita illud falsum, quod se pro Apostolis & Prophetis non gerant. Demonstratio est manifesta: Quicunque munus Apostolicum sibi vendicat, is se pro Apostolo gerit; Apostoli siquidem ratione sui muneris Apostoli sunt, & dicuntur: Ministri verò Evangelici munus Apostolicum prædicandi, & Sacramenta ministrandi sibi vendicant. Gerunt igitur se pro Apostolis. nam pro Prophetis non est quod se gerant, cū nihil vnquam veri prædixerit Spiritus mendacij in ore ipsorum.

Quamquam & id quod dicunt, suos Ministros non se gerere pro Apostolis, concedi quadam ratione potest. Apostoli enim non sunt, cū à missione Apostoli nomen acceperint. Cū igitur Ministri Evangelici suam missionem nec velint, nec possint ostendere, hoc ipso Apostoli non sunt; & tamen quia Apostolicum munus sibi assumunt, ex ea parte pro Apostolis se gerunt.

Evangelicorum doctrina nova.

Epist. 4.

Iam cū dicit suos Ministros non afferre novam doctrinam, sed acceptam ab Apostolis, & in sacris literis consignatam; id tantum à vero abest, quantum à cælo terra. Nam doctrina Apostolorum non perit in mundo cum Apostolis, sed ad finem vsq; mundi perpetuari debuit, *ad confirmationem Sanctorum, donec occurrant omnes in unitatem fidei in virum perfectum*. At isti toti antiquitati contradicunt, nihilq; illis est æquè difficile, quàm vt ex tota antiquitate vnū id quem Evangelicum fidelem proferant, qui eam in omnibus fidē tenuerit, quam ipsi modo prædicant.

Sparsa

Sparsæ quidem fuerunt variæ hæreses, in variis hæreticis, diuersis sæculis & locis, in quibus quædam nostrorum Euangelicorum dogmata inueniuntur: at quæ isti in vnum collegerunt, nullus ante ipsos collectè docuit; verùm quidquid mali seu venenatæ & pestilentis doctrinæ erat in diuersis hæresibus, ea isti in vnam hæresim Euangelicam coagmentarunt, & ex variis hæresibus vnam hæresim effecerunt. Qui igitur fieri potest, vt isti doctrinam Apostolicam profiteantur, quam tota antiquitas non solùm non agnouit, sed etiam repudiavit, & damnauit.

Hæresis Euangelica ex multis hæresibus confuta.

Ex his facillè colligere quilibet potest, qualis sit ea Anonymi demonstratio, in qua neq; Propositio, neq; Assumptio vera est, quare neq; Conclusio, quæ inde infertur, vera erit.

Ad candidum Lectorem.

*H*Abes candide Lector, Demonstrationes decem ad falsos Ministros Euangelij cognoscendos. Tuum erit eas expendere ea diligentia, quam cura salutis à te exposcit, eo candore, qui rei sacrosanctæ debetur. Tantùmmodò tu ipse præconceptæ opinionis velamen à corde amouere velis, perspicies profectò, Deo bene adiuvante, & unico hoc ipso labore, te à varia & multiplici laborum & molestiarum ærumna expeditum senties, sinemq; tandem aliquando dubitandi & disputandi de alijs fidei articulis facies, hoc vno contentus, quòd eos Magistros sequendos elegeris, qui tibi erroris causæ esse non possunt, eos verò resuscitandos duxeris, quos certum est legitimos non esse, aut verò vllò modo esse posse.

INDEX RERVM PRÆCIPVARVM quæ hoc libro continentur.

Christus

Vocationem suam ostendit	fol. 7.
Credi sibi noluit sine miraculis	7.
Sanctificatus & missus in mundum	19.
In calo residens sacrificat per manus ministrorum	34.

Obtulit sacrificium incruentum	35. 36.
Christus forma visibilis est in calo, forma inuisibilis in Sacramento	42.

Ecclesia

Omnes suam potestatem ei Christus contulit	49.
Et Spiritum Veritatis	49.
Extra Ecclesiam Sacramenta non profunt	49.
Inuisibilis nulla	50.
Ecclesia Christi est Catholica, & in toto mûdo	51.
Initio pusillus grex	51.
Et in fine	52.
Quomodo Ecclesia in toto mûdo	52.
Ecclesia Christi est adificata super Petrum	53.
Ecclesia Evangelicorum, tot fundamenta quorū capita Ministrorum	56.
Ecclesia de scripturis credendum	59.
Spiritus Veritatis promissus Ecclesia, præcipue est in capite Ecclesia	61.
Ecclesia non potest Verbo Dei non insistere	62.
Ecclesia constantia in rebus fidei	62.

Episcopus

Inter nomen Episcopi & Presbyteri non erat olim distinctio	21.
Sed officia erant distincta	22.
Solus ordinare potest	20. & seq.
Episcopi dicti olim Apostoli	22.
Iudicant Presbyteros	22.

Evangelici

Non habent consecratos Ministros	21.
Neq; remissionem peccatorū a suis Ministris	26.
Neq; Christum in Sacramento	41.
Neq; Vitam æternam	41.
Sacramenta habent inania	45.
Inconstantes in rebus fidei	62.
De Snum concilium generale habuerunt	62.
Nulli sanctitate insignes	63.

Inimici castitatis	63.
Penitentia & ieiuniorum	63.
Sunt mali suorum & ipsius Lutheri testimonio	65.
Sublata confessione facti peiores	65.
Sanctis bellum inferunt	66.
Hæresim suam ex variis hæresibus conflarunt	67.

Eucharistia

Non continet aliam substantiam præter substantiam corporis Domini	70.
Nō fide sed re existit Christus in Eucharistia	70.
Benedictione transmutatur panis in corpus Christi	71. 75.
Eucharistia quomodo signum Christi	72.
Quomodo panis	72.
Eucharistia & utraque species ad salutē nō necess.	76.
Vna totū Christum & vitam æternā continet	76.
Plus continet vna apud Catholicos, quàm utraque apud Evangelicos	76.
Insistunt utraque species, sed propter sacrificium non propter Sacramentum	76.
Nullum est Christi præceptum de sumenda utraque specie	77.
Sanguis est testamentū Christi, quatenus pro nobis effunditur, quatenus a nobis sumitur	78.
Sanguis sumitur in utraque specie	78.
Novum testamentū nō tantum sanguine sed etiā corpore Christi confirmatum est	78.
Eucharistia non est nuda commemoratio	74.

Lutherus

Miraculum Evangelicorum	12.
Cur nonnulla regna infecit	12.
Eius Evangelium dulce	12.
Non euerit Papa imperium	13.
Nullas gentes conuertit	13.
Eius Vocatio Vera & Surpata	15. 16. 17.
Suam Vocationem deseruit	18.
Ordinare non potuit	23. 24.
Eius impudentia	63.
Arrogantia summa	66.
Testimonium Lutheri de Evangelicis	65.
Lutheri miraculum	67.

Ministri veri

Falso

I N D E X.

<i>Falsa non docent</i>	1.
<i>Deus ore ipsorum loquitur</i>	2.
<i>Eorum potestas multiplex</i>	3.
<i>Vocatio necessaria</i>	4.
<i>Potestatem alios mittendi habens</i>	13.
<i>Sunt consecrandi & ordinandi</i>	19.
<i>Habet potestatem iudiciariam remittendi peccata</i>	26.
<i>Sacrificium offerendi</i>	32.
<i>Consciendi corpus & sang. Christi in Sacra.</i>	39.
<i>Sunt dispensatores Sacramentorum</i>	43.
<i>Sunt Ecclesia Vera ministri</i>	49.
<i>Omnem suam potestatem ab Ecclesia accipiunt</i>	49.
<i>Puniuntur ministrorum officia usurpantes</i>	72.
<i>Non licet ex charitate ministrorum officia usurpare</i>	73.
<i>Mulier predicare non potest</i>	73.
<i>Ministri mutationem & sanctitatem Sacramentis adserunt</i>	74.
<i>Errare non possunt, si doctrinam Catholicam doceant</i>	76.

Ministri Evangelici

<i>In eorum ore spiritus mendacij</i>	6.
<i>Non sunt immediate à Deo missi</i>	6.
<i>neq; mediate</i>	14.
<i>Sub specie reformationis deformant Relig.</i>	9. 10.
<i>Potestatem mittendi alios non habent</i>	15.
<i>Non iuvantur ordinatione Catholica</i>	27.
<i>Solum annuntiant non faciunt remissionem peccatorum</i>	26.
<i>Non habent potestatem remittendi peccata</i>	30.
<i>neque potestatem consciendi sacramentum corporis & sanguinis Domini</i>	40.
<i>Sunt dissipatores Sacramentorum</i>	43.
<i>Tollunt tam substantiam quam virtutem Sacramentorum</i>	44.
<i>Non sunt Ecclesia Vera ministri</i>	49.
<i>Reiciunt Verbum Dei non scriptum</i>	57.
<i>scriptum detruncant</i>	58.
<i>Propriis interpretationibus corrumpunt</i>	59.
<i>Viam latam ad omnia scelera patefaciunt</i>	64.
<i>Bona opera dicunt esse peccata</i>	64.
<i>Solam fidem iustificantem predicant</i>	67.
<i>Fontes sanctitatis sustulerunt</i>	68.
<i>Tenentur suam missionis rationem reddere</i>	71.
<i>Fatentur se errare posse</i>	75.
<i>Novam doctrinam afferunt</i>	76.

Miracula

<i>Necessaria ad probandam missionem</i>	4. 5. 6.
<i>Miracula damoni poscenti negata à Christo</i>	10.
<i>Miracula cur postulantur ab Evangelicis</i>	11.
<i>Miracula Antichristi prædicta ut caveantur</i>	11.
<i>Evangelicorum miraculum Lutherus</i>	12.
<i>Infelicia miracula Evangelicorum</i>	62.
<i>Catholicorum plurima & verissima</i>	68.
<i>Miracula Apostolorum ad Evangelicos non spectant</i>	68.
<i>Miracula sunt Dei testimonia</i>	69.
<i>Scripturis quando agendum potius quam miraculis</i>	69.
<i>Miracula hæretici nunquam fecerunt</i>	69.
<i>Neque demon nisi apparentia</i>	70.
<i>Miracula falsa impedire ad Dei providentiam spectat</i>	70.
<i>Miraculis Catholici non indigent, sed Evangelici</i>	70.

Missio.

<i>Quam speciosi pedes eorum qui mittuntur</i>	4.
<i>Missio necessaria iure diuino</i>	4.
<i>Ex missione probanda predicatio non contra</i>	4.
<i>De non missis conqueritur Deus</i>	5.
<i>Non missi alienum officium usurpant</i>	5.
<i>Missio duplex, mediata & immediata</i>	6.
<i>Immediate neminè Deus mittit sine testimonio</i>	6.
<i>Suspecti esse debent qui non mittuntur</i>	7.
<i>Predicatio non est signum certum missionis.</i>	7.
<i>Mittere soli Episcopi possunt</i>	14. 15.
<i>Laici non possunt</i>	14.
<i>Neque omnes Presbyteri</i>	17.
<i>Non satis est esse Presbyterum ut quis dicatur missus</i>	18.

Ordinatio.

<i>Eius necessitas, & usus tempore Apostolorum</i>	19.
<i>In ea datur Spiritus sanctus per impositionem manuum</i>	19. 20.
<i>Ordinare soli Episcopi possunt</i>	20.
<i>Oppositum pro hæresi in Ecclesia habitum</i>	20. 21.
<i>In Ordinatione qua potestas conferatur</i>	21. 24.
<i>Ordinationis forma</i>	23.

Peccatorum remissio

<i>Vera & iudiciaria apud Catholicos</i>	26. 28.
<i>Annunciatoria apud Evangelicos</i>	26. 27.
<i>Modus quo Evangelicum remittit peccata</i>	27.
<i>L. 2. Ad remitt.</i>	

I N D E X.

<i>Ad remittenda peccata datur Spiritus S.</i>	28.
<i>Remissio peccatorum in calo pendet à remissio- ne in terra</i>	28.
<i>Quomodo solius Dei est propria</i>	29.
<i>A Deo petenda remissio non exclusis Sacra.</i>	30.
<i>Non est cuiusvis remittere peccata</i>	74.

Petrus

<i>Est petra super quam adificata est Ecclesia</i>	53.
<i>Petrus & petra non differunt</i>	53.
<i>In compensatione confessionis dictus est petra</i>	53.
<i>In nomine Petri excellentia singulari</i>	53.
<i>Sine illo Christi praiudicio est petra</i>	54.
<i>Est fidei petra</i>	55.
<i>Solus est petra</i>	55.
<i>In solo Petro uniuersa Ecclesia fundatur</i>	56.
<i>Est petra etiam in suis successoribus</i>	56.

Presbyter

<i>Nomine olim non distinguebatur ab Episcopo</i>	21.
<i>sed officio</i>	22.
<i>Non habet potestatem ordinandi alios</i>	24.
<i>Quomodo manuum impositio conuenit presby- teris</i>	26.

Religio.

<i>Religionem reformare non debet, qui non est missus</i>	8.
<i>Ordinarij pastores reformare possunt</i>	9.
<i>Non extraordinarij sine miraculis</i>	9.
<i>Reformanda religio in his que sunt certo mala</i>	9.
<i>Eius actus precipuus sacrificium</i>	31.

Sacerdos.

<i>Non omnes fideles Sacerdotes</i>	14.
<i>Proprium eius munus sacrificare</i>	35.
<i>Preces offerre in sacrificio</i>	35.

Sacramenta

<i>Non à quouis confici possunt</i>	39.
<i>Sunt signa non Sacra, sed plena</i>	41.

<i>Quinque sublati ab Euangelicis</i>	42.
<i>Septem semper agnouit Ecclesia</i>	44.
<i>Virtus Sacramentorum qualis</i>	45.

Sacrificium

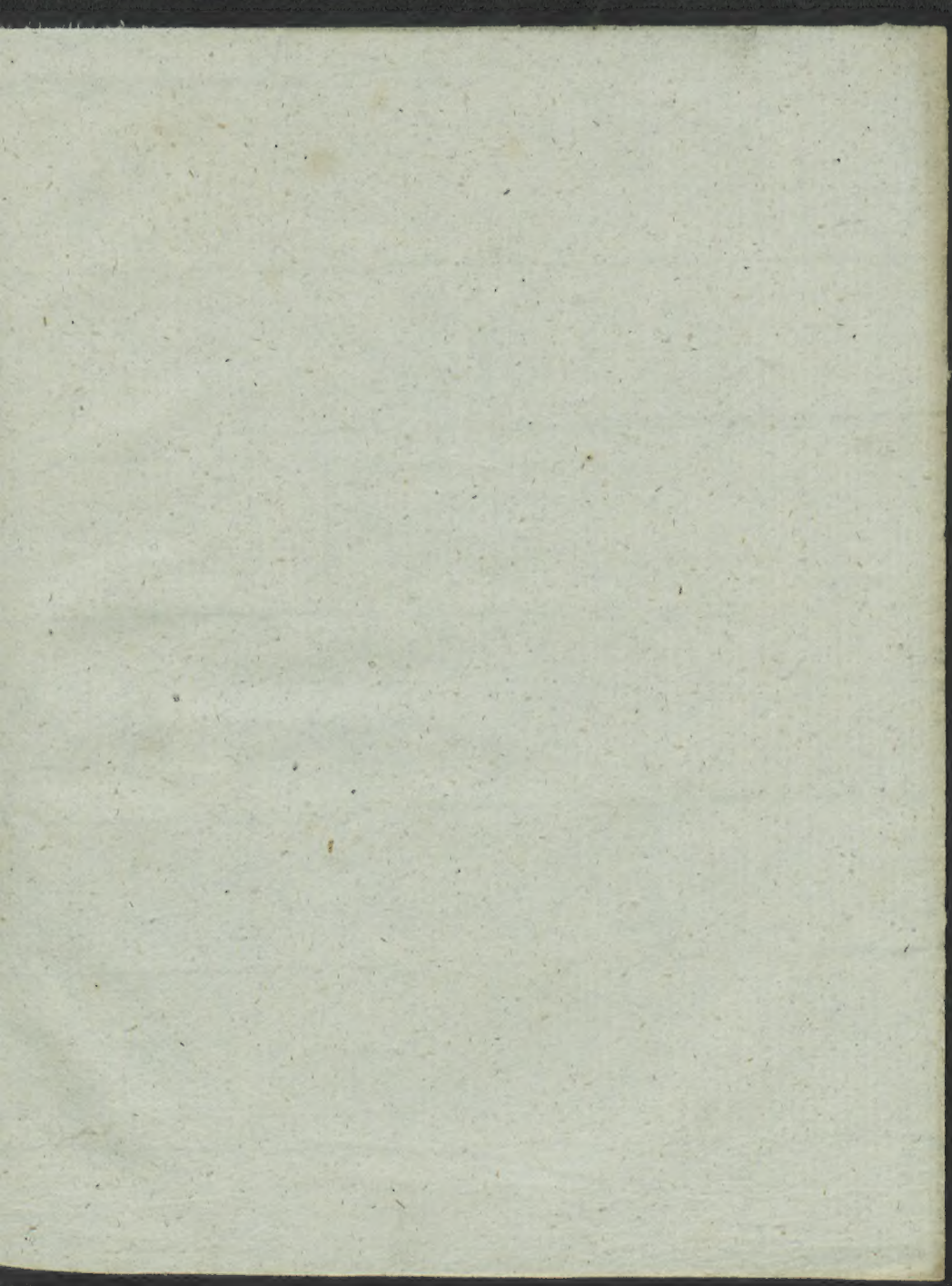
<i>Præcipuus Religionis actus</i>	31.
<i>Nulla gens caret sacrificio</i>	31.
<i>In lege noua unicum sacrificium</i>	32. 34.
<i>In omni loco offertur</i>	32. 33.
<i>Est mundum</i>	33.
<i>Secundum ordinem Melchisedech</i>	35.
<i>Necessitas sacrificij Melchisedechiani</i>	35.
<i>In cruce non fuit proprium noua legis sed commune omnium</i>	35. 36.
<i>Oblatum in vltima cena</i>	36.
<i>Oblatum ab Apostolis</i>	37.
<i>Inuentum toram Sim habet à truento</i>	38.

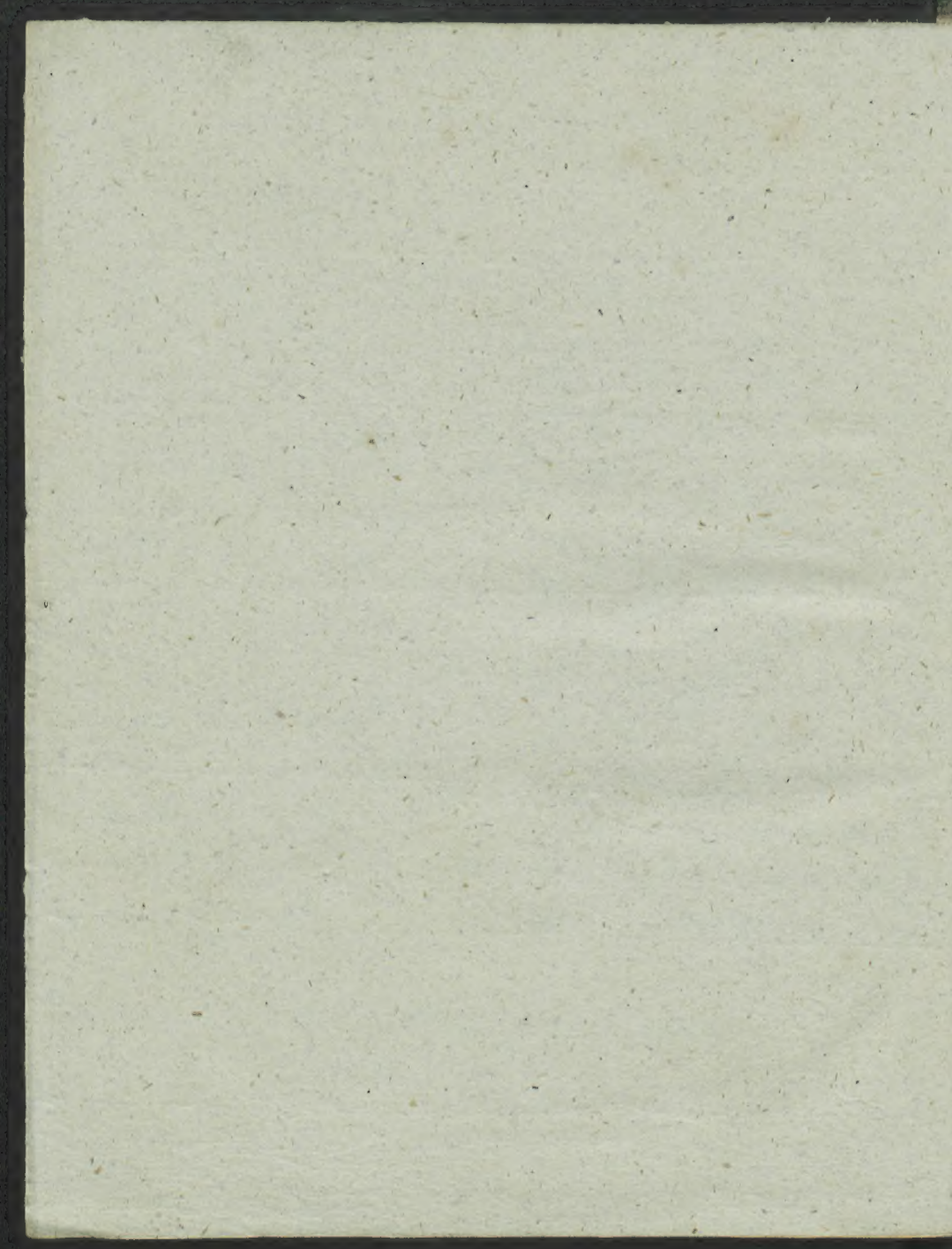
Verbum Dei

<i>Non est purum contra communem sensum Ec- clesie expositum</i>	18.
<i>Non scriptum est Sere Verbum Dei</i>	59.
<i>Et antiquius scripto</i>	59.
<i>Scriptum habetur ex traditione</i>	59.
<i>Scriptum non sufficit ad salutem</i>	58.
<i>Male ab Euangelicis exponitur</i>	59.
<i>Scripturas cū scripturis cōferre nō est cuiusvis</i>	59.
<i>Scriptura liber Hereticorum</i>	59.
<i>Scriptura non est index controuersiarum</i>	60.
<i>Scriptura non est facili</i>	60.
<i>Verbum Dei quomodo lumen</i>	60.
<i>Scriptura mutus index</i>	60.
<i>Homo debet esse index non scriptura, sed falsa- rum interpretatio</i>	60.
<i>De Sero sensu scripture decernere est eorum qui Ecclesia præsumt.</i>	61.
<i>Verbum Dei efficax ad sanctitatem</i>	62.

Ad maiorem Dei gloriam.

9252
1.

